

634

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

N Â Z İ K İ D İ V Â N I
Karşılaştırmalı Metin

Y ü k s e k L i s a n s T e z i

Y ö n e t e n
P r o f . D r . C o Ő k u n A K

H a z ı r l a y a n
A b d ü l k e r i m G Ü L H A N
B a l ı k e s i r - 1 9 8 9

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Ö N S Ö Z

Dîvân Şiiri, kendine has duyuş, düşünüş ve ifade tarzı; yaklaşık altı yüzyıllık ömrüyle, edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Bu zaman içerisinde birçok şâir yetişmiş, biribirinden değerli birçok eser verilmiştir; ancak bugün biz bunların pek azını yakından tanıyabiliyoruz. Oysa bir edebiyat ekolünün gerçek değerlendirilmesi, bütün ürünlerinin bilinip incelenmesiyle mümkün olacaktır. Edebiyatımızın, yüzyılları içine alan uzun geçmişini tanımamaksa, bizce önemli bir eksiklik olsa gerek. Çünkü geçmişi iyi bilmeden bugünü anlamak, geleceğe yön vermek çok güçtür. Böyle olunca, bu klasik edebiyat ürünlerimiz, saklı buldukları eski kütüphâne raflarından alınıp, gün yüzüne çıkarılmalı. Bu hem yüzyılları içinde barındıran edebiyat dünyamızın, hem de kültürümüzün yakından tanınmasına yardımcı olacaktır.

Bu düşünceden yola çıkarak, bu çalışmamızda, XVII. yüzyılın âlim, ârif, mutasavvıf şâirlerinden Nâzikî'nin Dîvânı'nı gün yüzüne çıkarmaya, daha yakından tanınabilmesi için fırsat hazırlamaya çalıştık.

Birisi özel bir kütüphânedeki diğerleri, İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi, Ty. 2914; Süleymâniye Kütüphânesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, 3511 numarada kayıtlı olan üç nüshasını tesbit edebildiğimiz Nâzikî Dîvânı'nın; en geniş nüshası olan Süleymâniye Kütüphânesi'ndeki nüshasını esas alarak karşılaştırmalı tam metnini ortaya koymaya çalıştık. Düzenleme ve sıralama da bu nüshaya göre yapıldı. Esas nüshada bulunmayan şiirler kendi türleri içerisinde kafiye sırasına yerleştirilirken, üç küçük mesnevî de en sona konulmuştur.

Üç nüshaya göre; 1 na'at, 21 gazel, 2 tahmis, 2 kıt'ce, 6 tarih, 22 rubâ'î, 2 müfred; değişik şiirler içerisindeki yaklaşık 50 beyit, Arapça veya Farsça olduğundan, pek azı da rutûbet lekeleri sebebiyle okunamadığından

bu çalışmaya alınamadı. Bunlara, nüshaların başında yer alan mensur dîbâceyi ve "Hâdî" mahlaslı bir şâire ait 7 gazeli de eklemek gerek.

Ve zin ve anlam gereği, kendimizce uygun gördüğümüz bazı kelimeleri çıkarma veya ekleme gereği duyduk. Bu kelimeler parantez içerisinde gösterilmiştir. Özel isimlerin ilk harfini büyük yazmamıza rağmen, hemze işaretiyle karıştırılma endişesinden eklerini ayırmadık. Bütün şiirlerin vezinlerini ve düşürülen tarihlerin yıllarını vermeye çalıştık; fakat mısralara göre farklılıklar gösterdiğinden rubâî vezinlerini yazmamayı tercih ettik.

Bu çalışmamızın esas amacı Nâzîkî Dîvânı'nın karşılaştırmalı tam metnini ortaya çıkarmak olmakla beraber; şâirimizi kısaca hayatı, eserleri ve edebî kişiliğiyle de tanıtmaya ihtiyacı duyduk.

Özellikle esas nüshanın biraz okunaksız olması, okumada hayli güçlük çıkarmıştır. Bütün dikkatimize rağmen, okuyuşta ve yazışta hatalar yapmış olmamız mümkündür. İlgilenenlerden, bu hataların hoşgörüsüyle karşılanmasını, giderilmesi için yardımlarını diliyor ve şimdiden teşekkür ediyoruz.

Her zaman olduğu gibi, bu çalışmada da hiçbir yardımı esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Coşkun AK'a ; kendilerinden her zaman yararlandığım saygıdeğer hocalarım Yar. Doç. Dr. Lütüfî BAYRAKTUTAN'a, Yar. Doç. Dr. Metin KARADAĞ'a ; çalışmamaya esas olan dîvânın bir nüshasını özel kütüphânesinden temin ettiğim, değerli meslektaşım Sadettin Eğri'ye ve emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Abdülkerim GÜLHAN

Balıkesir- 1989

İ Ç İ N D E K İ L E R

Ö N S Ö Z.....	II
İ Ç İ N D E K İ L E R.....	IV
KISALTMALAR.....	V
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	VI
K A Y N A K L A R.....	VII

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

N Â Z İ K İ

I. HAYATI.....	2
II. ESERLERİ.....	7
III. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	8
IV. NÜSHALARIN TANITILMASI.....	16

İ K İ N C İ B Ö L Ü M

M E T İ N

I. KASİDELER	20
II. GAZELLER.....	25
III. DİĞER ŞİİRLERİ.....	165
ilâhîler.....	166
Tahmisler.....	171
Fahriyye.....	175
Terkîb-i Bend.....	177
Kıt'alar.....	182
Müfredler.....	189
Tarihler.....	193
Rubâ'îler.....	204
Sâkinâme.....	224
Mutribnâme.....	228
Mesnevî.....	231

KISALTMALAR

- a** : Yaprığın birinci yüzü
ak : Yaprığın birinci yüzünde kenarda
Ar. : Arapça
b : Yaprığın ikinci yüzü
bk : Yaprığın ikinci yüzünde kenarda
c. : Cilt
Fr. : Farsça
Ö : Özel nüsha
S : Süleymâniye Kütüphanesi'ndeki nüsha
s. : Sahife
Ü : İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki nüsha
(a) : Birinci mısra
(b) : İkinci mısra
(c) : Üçüncü mısra
(d) : Dördüncü mısra
(e) : Beşinci mısra
(π) : Dikkat, dipnot işareti
- : Yok anlamında (karşılaştırmalarda)
/ : Karşılaştırmalarda, mısralardaki farklılıklar
/ : İncelemede, şiir numarasıyla beyit veya kıt'a numarasını ayırıcı
// : Aynı mısradaki ikinci farklılık
() : Metin bölümünde, parantez içerisindeki kısımlar, vezin ve anlam gereği, bizim eklediğimiz veya çıkardığımız bölümlerdir.

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

1. Arap alfabesinde bulunup da yeni alfabemizde bulunmayan işaret ve harfler aşağıdaki gibi gösterilmiştir:

'	: Hemze (s)
š	: š
h	: h
h	: h
z	: z
s	: s
z, d	: z, d
t	: t
z	: z
e	: e
g	: g
k	: k
n	: n (Nazal)

2. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler, aşağıda olduğu gibi gösterilmiştir:

ā	: ā
ū, ō	: ū
ī, ī	: ī

3. Farsça'daki "vâv-ı ma'cûle" ile yazılan kelimelerde bu harf, satır hizasından birazcık yukarıda yazılmış "v" harfiyle gösterildi. (Hvâce)

4. Farsça birleşik kelimeler arasına bir çizgi (-) konmuştur.

5. Vezin ve anlam gereği, bizim çıkardığımız veya eklediğimi kısımlar parantez () içerisinde gösterilmiştir.

K A Y N A K L A R

- AHTERİ Mustafa Efendi; Ahterî Kâbir, İst. 1826
- AK, Coşkun; Muhibbî Divânı, Ank. 1987
- BANARLI, Nihat Sâmî; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Fasikül 9, İst. 1976
- BELİĞ İsmail; Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütp. Genel 122, Bursa, 1302
- BELİĞ İsmail; Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyl-i Zübdetü'l-Eşcâr, Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütp. Genel
- BELİĞ İsmail; Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyl-i Zübdetü'l-Eşcâr, Hazır., Abdülkerim Abdülkâdiroğlu, Ank. 1985
- Bursa Kütüğü; Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütp., Genel no. 4519, 4522
- Bursalı Mehmed Tâhir; Osmanlı Müellifleri, c. II, İst. 1333
- DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ank., 1970
- IPEKTEN, Halûk; Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'arâ Tezkireleri, Erzurum, 1988
- IPEKTEN, Halûk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey; Tezkirelere Göre Divân Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ank., 1988
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu, c. II, İst., 1959
- LEVEND, Agah Sırrı; Türk Edebiyatı Tarihi, c. I, Ank. 1984
- Mehmed Süreyyâ; Sicill-i Osmânî, c. III, 1311
- Meydan Larousse; c. 8, 10, İst. 1972
- Muallim Nâcî; Lugat-ı Nâcî, İst. 1899
- ÖZÖN, Mustafa Nihat; Büyük Osmanlıca Türkçe Sözlük, İst. 1979
- PAKALIN, Mehmet Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. III, İst., 1971
- ŞUKŪN, Ziya; Fasça-Türkçe Lugat, İst., 1967
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi; c. 6, İst., 1986

BİRİNCİ BÖLÜM

N Ā Z İ K İ

NĀZİK ABDULLAH EFENDİ

(Bursa ? - Konya H.1098/M.1686-7)

I. HAYATI

Asıl adı Abdullah olan XVII. yüzyılın âlim ve ârif şâirlerinden Nâzîkî hakkında bilgi veren kaynaklar, tamamen birbirini doğrulamakta; başka bir deyişle, birbirini tekrarlamaktadır. Kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre:

Nâzîkî, Bursa'da dünyaya gelmiş, babası tüccardan Mehmed Çelebi'dir. İlk tahsilini memleketinde tamamlamıştır.¹ Kaynaklarda tahsil derecesi hakkında bilgi bulunmamakla beraber; Türkçe yanında, Arapça, Farsça şiirler söyleyebilmesine, çok genç denecek bir yaşta Rumeli Kazaskeri Kara Çelebi-Zade Mahmud Efendi'nin dikkatini çekmesine, kısa zamanda müderrislik ve kadılık derecesine yükselmesine bakılırsa, iyi bir eğitim gördüğü söylenebilir.

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da verilen, Bursa Kütüğü ve İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu'nda tekrarlanan bir bilgiye göre:

1. Beliğ, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, s. 505, "Âna Nâzik mahlas Abdullah Efendidür ki vücud-ı naz-enini melekî simâtları mahmiye-i Burûsada cilve-ger-i mesned-i zühur olup, evvelâ tahsîl-i ilm-i ma'arif itdikten sonra...."

Beliğ, Nühbetü'l-Âsar li-Zeyl-i Zühdetü'l-Eş'âr, yaprak 94b, "Burûsevi, mevâliden Abdullah Efendi."

Süreyya, Mehmed; Sicill-i Osmanî, c. III, s. 369, "Bursalıdır."

Bursalı Mehmed Tâhir, Osmanlı Müellifleri, c. 2, s. 447, "Ârafâ-i şuaradan fâzil bir zât olup, Bursevîdir"

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu, c. II, s. 473, XVII. Asır. "Asıl adı Abdullah'dır. Bursalı olup, tüccardan Mehmed Çelebi'nin oğludur. Memleketinde tahsîl ettikten sonra....."

Çok genç denebilecek bir yaşta, babası tâcir Mehmed Çelebi ile beraber İstanbul'a gitmiş, dostları Rumeli Kazaskeri Kara Çelebi-Zade Mahmud Efendi'nin ² huzûruna çıkarak iltifatına mazhar olmuştur. Kazasker Efendi, İstanbul'u övmüş, Bursa'nın İstanbul'a göre çok küçük kaldığını, bu gidişle bir gün İstanbul'la Bursa'nın birleşeceğini söyleyerek ona latîfâ etmiş. Bunun üzerine memleket hasretiyle Nâziki, bir kağıda irticâlen:

Gerçi dîrsüz dehr içinde yokdur İstanbulumuz
Tursun İstanbulunuz Bursa bizüm maqbûlümüz

beytini yazıp Kazasker'e sunmuş. Bundan çok memnun olan Kazasker, genç âlimi mülâzım tâyin etmiştir. ³

Nâziki'nin bundan sonraki hayat çizgisi, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'dakesin tarihlerle, diğer kaynaklardaysa, ana hatlarıyla verilmiştir. Elde ettiğimiz bu bilgilere göre:

Medrese-i Erba'în'deki ⁴ görevinden alındıktan sonra, bir süre Bursa Mahkemesi'nde kâtiplik yapmıştır. H.1061(M.1651) Şevvalinde Perîpeyker Medresesi, H.1064 (M.1654) Ramazanında Çendik Medresesi müderrisliğine terfi etti. H.1066(M.1656) Zi'l-hiccesinde hayatını

2. Kara Çelebi-Zâde Mahmud Efendi: (İst.1588-1653) Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî soyundan. Kazasker Mehmed Efendi'nin oğlu. Müderrislikten sonra Yenişehir, Mekke, Şam, Mısır, Edirne ve İstanbul kadılığı yaptı. 1625'te Anadolu, 1644'te Rumeli Kazaskerliği'ne getirildi. Bu görevden ayrılan Mahmud Efendi, 1646'da ikinci defa aynı göreve tayin edildi. (Meydan Larousse, c.8, s.242)

3. Bellig, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, s.505, 506
Bursa Kütüğü, c.I, s.23
İstanbul Kütüphaneleri Türkça Yazama Divanlar Kat.c.II
s. 473, 474

4. Müderrislerin yevmiyesi yirmi veya yirmi beş akçe olan medreselere Haşiye-i Tecrîd ve müderrislerin yevmiyesi otuz, otuz beş akçe olan medreseye Miftâh ve kırk akçeli medresenin müderrisine Kırklı ve Telvîh ve bundan bir derece yüksek olan medreseye Hâriç, Elli medreseleri denilirdi. (Uzunçarşılı, İsmâil Hakkı; Osmanlı Devletinde İlmiye Teşkilâtı, s.11)

vâ'iziyye ile sürdürmüştür.⁵

Bursa'da bir süre yaptığı müderrislikten sonra kadılık görevi başladı.H.1078(M.1667) Şevvalinde Maraş kadılığına getirildi ve bu görevinden H.1080(M.1669) Şevvalinde azledildi. H.1084(M.1673) Rebî'ü'l-âhirinde Erzurum (Erzenirrum) kadısı olup,yaklaşık bir yıl sonra H.1085(M.1674) Ramasanında bu görevinden de alındı. H.1091(M.1680) Şevvalinde ikinci defa Maraş kadılığına getirildiyse de H.1093(M.1682) Recebinde görevden alındı. H.1096(M.1685) Şevvalinde çok istediği Konya kadılığına getirildi.

H.1098(M.1686-7) Rebî'ü'l-evvelinde Konya kadısı iken Konya'da vefat etti ve Sadreddin Konevî Hazretleri'nin⁶ kabri yanına defnedildi.Vefatına,Abdü'l-Hādî Efendi:

Ola behişt-i âlîde Nâzikî Efendi (1098)

diyerek tarih düşürmüştür.⁷

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'daki bu ayrıntılı bilgi yanında ,sözü geçen diğer kaynaklarda da müderrisliği yanında Maraş,Erzurum,Konya kadılığı yaptığı,ve H.1098'de Konya'da vefat ettiği kaydedilmiştir.

5. Vâ'iziyye:Vaizlere gördükleri vazife münasebetiyle verilen hizmet parası hakkında kullanılan bir tabirdir.Vakfiyelerde geçer. (Pakalın,Mehmet Zeki; Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,c.3,s.572)

6. Sadreddin Konevî:Türk mutasavvıfı.(Malatya 1210 Konya 1274) Çocuk yaşta babası ölünce Muhtâddin Arabî tarafından büyütüldüğü,onun etkisi altında kaldığı ve onun görüşlerini benimsediği bilinir.İbni Sînâ ve Fârâbî gibi İslâm filozoflarının derin etkisinde kaldığı, ancak bir yerde tasavvufla felsefeyi birleştirmeye çalıştığı görülür.Onun düşünce düzeninde tek kavrayıcı akıl değil, sezgidir. Mutasavvıfları,özellikle Mevlevîleri etkiledi. (Meydan Larousse, c.10,s. 818)

7. Belig; Güldeste-i Riyâz-ı İrfân,s.506

Belig; Nuhbetü'l-Āsar.li-zeyl-i Zübdetü'l-Eş'ar,varak,94b

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, Nuhbetü'l-Âsâr li-zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr ve Osmanlı Müellifleri'nde onun kısa hayat hikâyesi yanında, çalışmamız esnasında tesbitimi yapabildiğimiz, şiirlerinden örnekler verilmiştir. Ancak tasavvuf ilmindeki başarısının ifadesi dışında, tasavvufî kişiliği ve şairliği hakkında pek fazla bilgi yok. Konuyla ilgili olarak, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da: "Merhûm-ı mezbûr mevâlî-i tizâm beyninde mu'azzez ü mükerrerem ü taşavvuf-âşinâyide müselleme-i âlem olup... 'ilm-i taşavvufdaye-gâne." ; Bursa Kütüğü'nde: "İlim ve 'irfânda kuvvetli taşavvuf 'ilmine hakikiyle vâkıf kemâl şâhiblerini hayretlere düşürecek derece önce fikirli idi." ; İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu'nda: "Nâzik efendi âlim, şâir ve Bosnevî Abdullah Efendi'den feyz almış bir mutasavvıf olup, tertipli divânından başka tasavvufa dair İnsân-ı Kâmil ünvanlı bir eser yazdığı Osmanlı Müellifleri'nde kayıtlıdır." ifadeleri yer almaktadır. Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da da, onun Hüseyin lâ-Mekânî'nin ⁸ halifesi, Fûsûsu'l-Hikem ⁹ şârihi Bosnevî Abdullah Efendi'den ¹⁰ feyz aldığı, onun sohbetlerinde bulunduğu kaydedilmiştir.

8. Hüseyin lâ-Mekânî: "Bayrâmî olup 1304 evâhirinde fevt oldu. Zaviyesinde medfûndur. Derviş-i ehli fenâ vü mücerred idi." (Süreyya, Mehmed; Sicill-i Osmani, c.2, s.188)

9. Fûsûsu'l-Hikem: "Muhiddin Arabî'nin meşhur tasavvufî eseri." (Devellioglu, Ferid; Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat, s.323)

10. Abdullah (Fusus şârihi) Mutasavvıf (Bosna ?-Konya 1644) İlk tahsilini Bosna'da yaptı. İstanbul'da medrese tahsilini tamamladıktan sonra Bursa'ya giderek Hacı Bayram Veli halifesinden Hasan Kabadüz'e intisab etti. Bir süre Mısır'da kaldı. Hacca gitti (1636), dönüşte Şam'da Muhyiddin Arabî türbesi civarında inzivaya çekildi. Konya'da vefat etti ve Sadreddin Konevî türbesi yanına gömüldü. (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yayınları, c.I, s.14)

Hayatlarıyla ilgili kısa dipnotda da görüleceği gibi, sözü edilen kişiler Bayrâmiyye tarikatine mensup, hatta şeyhlik derecesindedirler; ancak Nâzîkî'nin Bayrâmî olduğunu doğrulayacak, elimizde başka bir delil yoktur. Bilinen bu ilişkiden hareketle, belki yakınlık duyduğu söylenebilir.

Hayatının son yıllarını Konya'da geçirmiş olmasına rağmen, Divânı'nda:

Ṭarîḳ-i Mevleviyyet Nâzîkâ züldür rezâletdür
Hüdâ haḳḳıçün andan muṭteberdür penbe-düz olmak
(Kıtça 1/1)

Muṭrib nola okursa bu tārîḥi raḳs ile
Devrân Mevlevîlere döndürdi rûy-i vecd
(Tārîḥ 19/9)

demesine bakılırsa, Mevlevîliğe pek yakınlık duymadığı düşünülebilir.

Yine aynı nakaratlı ilâhîsinin bir kıtasında:

Halvetîler haḳḳa ḳâşîḳdun inan
Halvetîler vaşla lâyıḳdur inan
Bu sözüüm vallâhi şâdıḳdur inan
Halvete ir gümme vechullâhı gör (İlâhî 3/4)

Sözlerinden de onun Halvetî olabileceği düşünülebilirse de; "halvetî" kelimesi, "yalnızlığa çekilen" karşılığında sözlük anlamında da kullanılmış olabilir.

Özetlemek gerekirse; Nâzîkî'nin tasavvufa yakınlığı, kendi şiirleri ve kaynaklarca sabit olmasına karşılık, tasavvuftaki meşrebi için henüz kesin birşey söylemek mümkün değildir.

II. ESERLERİ

1. Divânı : Nâziki'nin, ondan söz eden bütün kaynaklarda sözü edilen, üç nüshasını tesbit edip bu çalışmamıza konu edindiğimiz, müretteb bir Divânı vardır. Bu nüshalar; Süleymâniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, 3511 numara, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Ty. 2914 numara ve Sadettin Eğri Özel Kütüphanesindedir.

Bu üç nüshada Türkçe, Arapça ve Farça karışık olmak üzere, nüshalara göre farklılık göstermekle beraber, ortalama; 2 kasîde, mülemmâ tarzında 1 na'at, 220 gazel, 1 fahriyye, Bursa için söylenmiş 5 bendli 1 terkib-i bend, 5 ilâhî, 4 tahmis, 23 kıt'ea, 15 müfred, 31 tarih, 106 rubâ'î, 1 sâkinâme, 1 nutribnâme ve 1 mesnevî vardır.

Divânı'nın tarihler bölümündeki:

Cem' ü tertîbinde tārîhüm iki vech üzredür
Nâzik icmâl olubdur lafz-ı Nâzîkdür temâm
Tārîh yirine diye râzî ola İlah

(Tārîh 22)

tarih mısralarından hareketle, H.1088-9(M.1677-8) yıllarında tamamlanıp tertîb edildiğini söyleyebiliriz.

2. İnsân-ı Kâmil : Tasavvufî risâlesi.

Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da (s.507), H.1094(M.1683) Rebiü'l-âhîrinde İnsân-ı Kâmil adlı bir risâle tertîb edip, sonunda:

İşbu evrâkı senünçün cem' ü te'lîf eyledüm
İsterem kim kurb-ı Hakk'a perr ü bâl olsun saña
Her ne kim nuçk eyledüm inçak-ı Rabbâniyetdür ol
Sen gerek red it gerek ta'cn it helâl olsun saña

kıtasını söylediği kaydedilir.

Osmanlı Müellifleri ve Sicill-i Osmânî'de de İnsân-ı Kâmil adlı bir risâlesinin olduğu belirtilmektedir. Bursa Kütüğü, İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divânlar Kataloğu, Tezkirelere Göre Divân Edebiyatı Sözlüğü, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi adlı eserler de, Osmanlı Müellifleri'ni kaynak göstererek eserin varlığından söz etmektedirler.

Bütün aramalara rağmen bu eseri henüz elde edilememiştir.

III. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Klasik Türk şiiri, teknik, âhenk ve zariflik bakımından, XVII. asırda biraz daha oturmuş ve güzelleşmiştir. Asrın Divân Şiiri, asırlardan beri örnek edindiği İran şiirinden asla geri sayılamayacak bir olgunluk çağına varmış ve çağdaş İran edebiyatını ciddi bir surette geride bırakmıştır.

Esâsen bu asrın Türk-Osmanlı şâirleri artık İran edebiyatına eskisi kadar değer vermiyorlardı. Türk sanatı, asırlardan beri bilhassa Türkçe söyleyiş bakımından hayli yerli ve millî bir istikâmet almış bulunuyordu. Kullanılan Türkçe kelimelerin, Türkçe deyimlerin ve halk söyleyişlerinin, bu arada, Türk şiirine mahsus bir seslenişin bu şiire verdiği çehre şüphesiz çok millî idi. ¹

Nâzikî, XVII. yüzyılın âlim ve ârif şâirlerindedir. Müretteb Divânı'nda, daha çok gazel olmak üzere, Divân Şiiri'nin bütün türlerinden güzel örnekler vermiş. Hatta onun Divânı'nda ilâhî ve mesnevîler de yer almıştır.

Onu, çağdaşları Nef'î, Nâbî ve Nâ'ilî yanında devrin önemli sayılabilecek şâirlerinden biri kabul etmekle beraber; gerçek değerlendirmeyi, geniş incelemelere ve zamana bırakmanın daha doğru olacağına inanıyoruz.

1. Banarlı, Nihat Sâmî; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c.II, s.651

Ondan söz eden kaynakların az olması yanında; bu kaynaklarda edebî kişiliği hakkındaki görüşler daha da azdır. Bunda, şâirliği yanında, hayatını İstanbul'a göre taşrada geçirmesinin de etkisi olabilir. Hemşehrîsi Bursalı İsmail Beliğ, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân'da onun edebî kişiliği için: "Merhûm-ı mezbûr mevâlî-i cizâm beyninde mu'azzez ü mükerrerem ü taşavvuf-âşinâyide müsellemler-i âlem olup.....Tabî-ı Nâzikî fehmi deķayık-ı me'ânide nâdide vü mûy-ı miyân dil-berân gibi kenâr-ı kabûle keşidedür. Efkâr-ı daķıķı hayret-zede-i erbâb-ı kemâl ve eş'âr-ı dil-pezîri nâzik ü pür-hayâl idi." ² ifadesini kullanır.

Bursa Kütüğü'nde de aynı görüşler: "İlim ve cîrfânda kuvvetli, taşavvuf cîlmine haķıķıyla vâķıf, kemâl şâhiblerini hayretlere düşürecek derece ince fikirli idi." ifadeleriyle yer alır. ³

Bu ifâdeler biraz basmakalıp ve mübâlağalı görölse de; onun şiirlerini dikkâtle incilediğimizde, gerçeklerden tamamen uzak olmadığını anlarız.

Nâzikî de, Dîvân Şiiri'nin geleneksel kaynaklarından beslenmiş, ortak nazım şekilleri, mecaz ve mazmunlarını kullanmıştır. Şiirlerinde sık sık geçen; Fahr-i Alem, Muhammed, Musatafa, Ahmed, Mesîh, İsa, Meryem, Mûsâ, Tûr, Âdem, Havvâ, Kârûn, Kur'ân isimleri, onun Kur'ân'daki peygamber hayat ve kıssalarından sıkça yararlandığını gösteriyor. Zaten onun şiirlerinde kaynaklık yönünden Kur'ân önemli bir yere sahiptir.

Bu bezm-i şoħbetler nedür nuķ u fesâhatler nedür
Fehm ü dirâyetler nedür aħlâķ-ı Kur'ândur ğaraķ
(Gazel 83/7)

Güft ü güy-ı c̄arifân seb'ül-mesânî rûħıdur
Şofra-i c̄irfânda var mı mağz-ı Kur'ândan lezîz
(Gazel 41/3)

2. Beliğ; Güldeste-i Riyâz-ı İrfân, s. 504

3. Bursa Kütüğü, c.1, s. 23

Şer'ile söyleşelüm kâşif-i Qur'ân olalum
 Rağmı terk eyleyelüm lâyıķ-ı cîrfân olalum
 (Gazel 127/1)

der ve zaman zaman da beyitlerinde âyetlere yer verir:

Va'îdine budur âhir münebbih
 Ki "hattâ ye'tiyaalâhü bi-emrih"
 (Mesnevî 17)

Bunun yanında; Âb-ı Hayât, Hızır, İskender, Leylâ, Mecnûn, Ferhâd, Şîrîn, Bî-Sütûn, Yakûb, Yûsuf, Züleyhâ, Mısır, Nîl, Süleymân, Belkıs, Belh, Hühüd isimlerinden, İslâm dünyasının ve özellikle, Divân Şiirinin ortak klasik aşk hikâyesi ve efsanelerinden yararlandığını görüyoruz, Onun şiirlerinde en çok adı geçen, mutasavvıfların ideal kahraman tipleri, Mânsûr ve İbn-i Edhem'dir. Nâzikî de onları ideal tipler kabul eder:

Resen dârin cihân dârına takdîm eylemiş Mansûr
 Eger merd iseñ ey dil sen yûri dâr-ı resenden geç
 (Gazel 28/4)

İbn-i Edhem Nâzik ancak saltanat terk itmedi
 Her ki cân virmez bu yolda pes niçün cânân diler
 (Gazel 43/11)

Mâl ü cânın bezl ider bezmünde bir şâgar çeken
 İbn-i Edhemdür biri anuñ biri Mansûrdur
 (Gazel 55/8)

Der. Bunlar yanında:

Dem-i Raḥmānı benden iste ammā bir sefer eyle
 Yoluñ düşün Yemen İklîmine sent-i Karenden geç
 (Gazel 29/2)

Sen Veys ü Kays kışşasına eyle istibâr
 Ben kâ'il-i hikâyet-i Leylâ-verâ mıyam
 (Gazel 125/11)

Beyitlerinden Vese'l-Karâni'ye hayranlığı da anlaşılıyor.

Onun:

Sen bu hasm-ı bahri gör hayrân ider seni
Heybet-i Ceyhûn u Seyhûn u Fırât bir de Ares
(Gazel 71/6)

Beytinde, her zaman görmeye pek alışık olmadığımız, Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Aras nehirlerini bir arada kullandığını görüyoruz.

Nâziki'nin şiirleri dîni, tasavvufî ağırlıklıdır; ancak ondaki tasavvuf derin ve lirik bir tasavvuf değil, dîni ve tasavvufî hayatı övücü, bu yolda öğütler verici niteliktedir. O, şiiri Allah yolunda hikmetli öğütler olarak görür ki, belki de onun şiiri için söylenebilecek en özlü sonuç budur. Zaten Dîvânı'nın başında şu müstakil dördlülüğü görürüz:

Enâniyet lisânından o söz kim şâdir olmuşdur
Kerem kıl yazma anı defter-i dîvânıma yâ Rab
Benüm her beytimûn bir bâbı var râh-ı hakikatde
Mahabbet ehlini irşâd vir nihânıma yâ Rab

Yine bir mısraında:

Sözüm pend ü nasihatdür dahi esrâr-ı hikmetdür
(kıt'a 21)

der ve birçok beytinde hikmetli öğütlerde bulunur.

Nâziki meslek hayatında bir din adamı olmasına rağmen dünyaya, mutasavvıflarda olduğu gibi, rindce bakar:

Mehcûr olayum cihâna tâlib isem
Vâciz gibi bî-nûr olayum şâhib isem

(Rubâ'î 41'den)

diyerek dünyayı değersiz bulur; hatta cenneti de istemez:

Şâd itmekiçün cenneti itdün âbâd
İstersem eger behiştî itme beni şâd

(Rubâ'î 26'dan)

Türāb olsun ol ser ki devlet diler
 Harāb olsun ol dil ki rāhat diler
 (Sākīnāme 35)

Terk it cihānı cānān dilerseñ
 Cāndan elūñ yu dermān dilerseñ
 (Gazel 110/1)

diyerekçileyi, böylece, dünyaya değil de onun sahibine ulaşmayı ister. Hoca, molla, sūfî, müftî, zāhid şahsında medrese ve ibâdet ehline çatar. Onları kaba, anlayışsız, iki yüzlü, menfaat için ibâdet eder görür:

Mescidde şatarlar görürüz kibr ü riyâyı
 Cānān haberi meclis-i mey-hāneye maḥşuş
 (Gazel 78/5)

Nāzikā vāciḡ bizi zemm itdi biz medḡ eyledik
 Arz idūñ bizden kabūl eyler mi eylesek taḡaş
 (Gazel 77/5)

Aklı değil, çılgınlığı diler:

Akl içre esir oldu İlāhî dil-i Nāzik
 Esrārūnile eyle anı vālih ü şeydā
 (Gazel 6/5)

Der ve kendi durumunu:

Virdüm hevāya zūhdi ben mey-perest oldum
 Bir şāh-ı mest sevdüm ben dahi mest oldum
 (Gazel 117/1)

diyerek tasvir eder.

Zāhirin değil, bātının önemli olduğuna inanır:

Kenār-ı çeşme-sār-ı cān u dilde mūnis ü yār ol
 Maḡām-ı Hızra gel ilm-i ledünniden haberdār ol
 (Gazel 112/1)

Çaḡmasun zāhid sūnūñ mey içdigünden Nāzikā
 Ya enī zāhirde hatā olan caḡādan çaḡmasun
 (Gazel 131/8)

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Nâzîkî Divânı'nda dîni, tasavvufî öğütler veren söyleyişler çoğunluktadır. onda beşerî aşk çok az, o da ilâhî aşkla kaynaştırılmış durumdadır. Bu yönüyle onda didaktik üslûb ağırlıktadır. Ancak, Divân Şiiri'nin bütün incelik ve güzellikleriyle söylenmiş lirik beyitler de Divânı'nda önemli yer tutar:

Reftârûna kurbân olan serv-i çemenle eğlenür
Ruhsârûna hayrân kalan berg-i semenle eğlenür
(Gazel 52/1)

Ƙaddüne her kim elif didiyse mevzûn söylemiş
Nazm iden güftâr-ı pâkûn dürr-i meknûn söylemiş
(Gazel 76/1)

Bu bahrûn lüccesinden çıkmışuz dür-daneyüz cânâ
Bu denli âşinâlık var niçün bî-ganeyüz cânâ
(Gazel 2/1)

Gül-istân yâd eylerüz pür-dâğ görsek sînemüz
Eşk kim çeşme süveydâdan gelür şebnem dirüz
(Gazel 65/2)

Baâna bir nâme yazmış hem elifde eylemiş hatmin
Meger bir nâveke itmiş işâret ol kemân-ebürü
(Gazel 159/7)

Ol gonce şeker-hâbda olsun diyü Nâzîk
Çok faşl-ı bahâr oldu ki âh-ı seher itmek
(Gazel 120/7)

Her girih zülfümde biñ Leylâya meskendür dimiş
Güş idelden dil bu remzi dahi meftündür ânâ
(Gazel 9/2)

Çözübdür sîne-bendin câ-be-câ gülşende her gonce
Figânı candalîbün âdemi Nâzîk helâk eyler
Dırahtân-ı çemen nev-câmelerle cilveye gelmiş
Bu günlerde girîbânın gam ehli çâk çâk eyler
(Kıt'a 8)

Nâzîkî, Türkçe yanında, Arapça ve Farsça'yı da şiir söyleyebilecek derecede iyi biliyordu. Bunu şiirlerinin içine serpiştirdiği Arapça, Farsça beyitler ve müstakil şiirlerde görmek mümkün. Hatta hemen hemen bütün türlerde Arapça ve Farsça müstakil şiirler söylemiştir. Bu şiirler Dîvânı'nda olmasına rağmen biz bu çalışmamıza dahil edemedik.

Nâzîkî, Arapça, Farsça'yı bu kadar iyi bilmesine rağmen, dili ağır sayılmaz. Dîvân Şiiri'nin ortak kelime hazinesini, fazla özentiyeye kaçmadan kullanmıştır. Uzun terkiplere az rastlanır.

Benüm teşhîs-i derdüme giriftâr oldı sevdâya
Tabîbün var ise dermânı başına devâ itsün
(Gazel 148/3)

Mir'ât-ı jeng ü gubarı cihân bulup
Sildüm yüzün içini süpürdüm o yok bu yok
(Gazel 98/2)

Gâhî devâ-yı telh u gehî dârü-yı lezîz
Yutdum kimin kimini tükürdüm o yok bu yok
(Gazel 98/4)

Beyitlerinde olduğu gibi, Dîvânı'nda göze çarpacak ölçüde, halk ağzına da yer vermiştir.

Nâzîkî, bazı kelime eksikliği ve fazlalığından doğan vezin hataları, birkaç yerde rastlanan imâle ve zihaf lar bir yana bırakılırsa, aruzu kullanmada başarılı sayılır. Genelde en çok kullanılan aruz kalıplarını kullanarak bir yerde:

Mefâ'îlâtün mefâ'îlâtün mefâ'îlâtün mefâ'îlâtün
gibi yeni bir vezin denemiş, bunun yeni bir gazel olduğunu:

Sen ey belâ-keş fütâde eâşık bu yolda şanma olur mehâlik
Değilse mümkün huzûr-ı Nâzîk var anı bu nev-gazelden iste
(Gazel 161/8)

diyerek belirtmeyi de ihmâl etmemiştir.

Daha çok tam ve zengin kafiye kullanmış; redifli şiirleri çoğunluktadır. Zaman zaman da olsa kâfiye sıkıntısı çektiği hissedilir.

Sonucu şöylece özetleyebiliriz:

Nâzîkî (Bursalı Abdullah Nâzîk Efendi), XVII. yüzyılın müretteb divân sahibi, âlim, ârif, mutasavvıf, didaktik olduğu ölçüde, lirik şâirlârlinden biridir. Ondan söz eden bütün kaynaklarda, mutasavvıf olduğu belirtilmesine, öncelikle ve ağırlıkla din ve tasavvuf yolunda öğütler verici şiirler söylemiş olmasına, bazı tarikatlere yakınlığı görülmesine rağmen, onun tasavvuftaki meşrebi için henüz kesin bir şey söylemek mümkün değil.

Nâzîkî, çağdaşları Nef'î, Nâbî ve Nâ'îlî yanında, XVII. yüzyılın önemli sayılabilecek şâirlerindedir. Onun gerçek kişiliğinin ortaya çıkmasını geniş incelemelere ve zamana bırakıyoruz.

IV. NÜSHALARIN TANITILMASI

1. S, Süleymâniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi
Bölümü, numara 3511

Istinsah tarihi : -
Müstensih : -
Kitap ölçüleri : 206x125
Yaprak : 83
Satır : 17
Cilt : Arkası meşin, üstü vişneçürüğü
bez kaplı.
Yazı : İnce talik
Kağıt : Âharlı âbadi taklidi.
Baş :

Sühan kim ma'nide dil-süz u lafzı. Âb-ı Hayvândur
Söz oldur işte idrak eyleyen anı sühan-dândur

Son :
Sözüm pend ü nasihatdür dahi esrâr-ı hikmetdür
Bakarsañ ceyn-ı cibrtdür idersen andar eser-şâd

Mensur bir dibâce, Berây-ı âfâk başlıklı bir kasîde, ikinci mısraları Farsça, mülemma tarzında 1 na'at, 21 Arapça, Farsça, 4 Hâdî mahlaslı başka bir şaire ait, toplam 220 gazel, 5 ilâhî, biri Farsça 3 tahmîs, 1 fahriyye, Bursa için söylenmiş 5 bendli 1 terkîb-i bend, 23 kıt'a ve manzûme, 2'si Farsça, 17 müfred, 5'i Farsça, 31 tarih, 22'si Arapça Farça, 106 rubâ'î vardır.

Başında vakıf mührü ile kütüphanenin resmî mührü basılı ve birkaç beyit yazılıdır.

Müstensihi kesin olmamakla beraber; 19a sayfasının kenarında, " Haşmet li-muharrir lehü " denildikten sonra müstakil bir beyit söylenmiştir. Bu beytin müstensihe ait olma ihtimali var.

2. Ü, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty.
numara 2914

Istinsah tarihi : -
Müstensih : Fethullah Nakşibendî
Kitap ölçüleri : 200x120
Yaprak : 31
Satır : 19
Cilt : Kahverengi yumuşak meşin
Yazı : Talik
Kağıt : âharlı Avrupa
Baş :

Ey naẓar-ı evvel be-ıızz ü ẓadr-i merdüm gerde'i
Kesret ü vahdet be-nūr-ı zāt-ı hod kim gerde'i

Son

Müdde ı̄ mürġān^{dilin} mürġāndan öġrensün ẓosın
Hāke sür dā'im yüzün mūr ol Süleymāndan işit

Kısa bir dibâce (Bu nüshada, diğer nühalardaki dibâcenin yarısı başta, yarısı sonda.), ikinci mısraları Farsça, mülemmâ târzında 1 na'at, 76 gazel, 2 ilâhî, 1 tahmis, Bursa için söylenmiş 5 bendli 1 terkib-i bend, 1 fahriyye, 64 kıt'ea ve rubâ'î, 10 tarih, 1 sâkinâme, 1 mutribnâme, 1 mesnevi, 3 müfred vardır.

Aslında 97 yaprak olan bu mecmuanın, 37-97. yaprakları arasında, Nâziki'nin şiirleri dışında, muhtelif manzumeler, Farsça Türkçe beyitler, musiki besteleri ve tarihler yazılı. İki özel mühürle kütüphanenin mührü basılıdır.

3. Ö, Sadettin Eğri Özel Kütüphanesi

İstinsah tarihi	: H.1225 (M.1810)
Müstensih	: Fethi
Kitap ölçüleri	: 200x120 mm.
Yaprak	: 29
Satır	: 19
Cilt	: Ebrulu ve kapaklı cilt, kenarları bordo deri kaplı.
Yazı	: Talik
Kağıt	: Çizgili filigran
Baş	:

Enāniyet lisānından o söz kim şādır olmuşdur
Kerem kıl yazma anı defter-i dīvānuma yā Rab

Son :

Ey vālih-i ser-geşte nukūş-ı cālem
Çūn zann u gūmān u nazar deyrī hīç

Mensur bir dibâce, 1 kaside (tevhîd), İkinci mısraları Farsça, mülemmâ tarzında 1 na'at, 81 gazel, 2 ilâhî, 2'si Farsça 3 tahmis, Bursa için söylenmiş 5 bendli 1 terkib-i bend, 1 fahriyye, 1 sâkinâme, 1 mutribnâme, 1 mesnevi, 64 rubâî, 3 müfred, 10 tarih vardır.

Aslı 114 yaprak olan bu memuanın 30-114. yaprakları arasında Nâbî ve Neşâtî divanları vardır.

Nâziki Divânında 13. yaprak eksik.

Üst kapakta istinsah tarihi ve müstakil beyitler yazılı.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

Enāniyet lisānından o söz kim şādır olmuşdur
Kerem kıl yazma anı defter-i dīvānuma yā Rab
Benüm her beytimün bir bābı var rāh-ı haḳikatde
Maḥabbet ehlini irşād vir nihānuma yā Rab

(d) Maḥabbet ehlin irşād it der-i ʿirfānuma yā Rab S

I- KASİDELER

Kaşide-i berây-ı âfâk

1

Mefâcîlün mefâcîlün mefâcîlün mefâcîlün

1. Sühan kim ma'îde dil-süz u lafzî Âb-ı Hayvândur
Söz oldur işte idrâk eyleyen anı sühan-dândur
2. Sühan kim nâtika ilhâm-ı Rabbânî ola anı
Bilen erbâb-ı isti'âd içinde ceyn-i Fûrkândur
3. Nola Cibrîle hem-demdür dinilse bu nefes zîrâ
Bu nuḡkûn rûhına vâsıl olan dir mağz-ı Kur'ândur
4. Sühan kim hâtıra fecr-i haḡikatden ola carî
Anı her kim işitse ana ahir râhat-ı cândur
5. Meger bir diyû ser-keş münker-i şüm-ı müsevveşdür
Bu naşş-ı pâkden mercüm u sem'inden girizândur
6. Bu nuḡkûn şahibi güftâr-ı pâkin çok görür dehre
Egerçi söyler amma her sözinde şad-peşimândur
7. Temâşâ bundadur gör kim peşimân olmasun mı yâ
Görür dâr u diyârı toḡtoli gul-i beyabândur
8. Aceb mi hîre olsa vech-i âlem şânesi dehrün
Elinde her zeman meşşâtanun çarüb-ı meydândur
9. Saded-i fehm sühan yanında bir bârîk mebhâsdur
Be-hükm-i şekl ü şüret görseñ amma cümle insândur
10. Görürdük şâne-i dehrâ müzeyyen la'âl ile evvel
Bu çarübün velî arâyışı lülû-yı galṡândur
11. Bu baḡs içre gaḡab câ'iz degildür ehl-i inşâfa
Bu dehrün ṡarḡı zîrâ tâ ezelden hep perîşândur
12. Niçün ârif gaḡab eyler derünün pür-ta'ab eyler
Urücü hür u hâr u mür u mârün hod nümâyândur
13. Benem ol şâcir-i şahib-ṡabî'at reşk ider şâ'ib
Benüm güftâruma tâ kendiden mektûb okıyândur

14. O Şā'ibdür bu Şā'ib kim gerek «Urfī gerek Tālib
Olurlardı āna rāgib ki birbirine akrāndur
15. Ğarāz zikr eylemekden bunları insānı bilmekdür
Ki bunlar maẓhar-ı nūr-ı Hüdā vü faẓl-ı Yezdāndur
16. Virilmiş meşreb-i tevḥīd ezel ser-çeşmesinden kim
Hemīşe bāğ-ı ṭab'ı bunların şād-āb u handāndur
17. Meger ümmü'l-kitāb itmiş ezel şirinden aṭṭāyı
Ki bunlar mahrem-i rūḥ-ı revān-ı şir-i Yezdāndur
18. Ḥakāyık buldılar çün sözleri dāyim rekāyıkdur
Deḳāyık gördiler çün gözleri her demde giryāndur
19. Ne zīr-i bār-ı sālūse girerler ḥıyme-keşlerdür
Ne kibr ü kīneye peyvend olurlar yār-ı şeytāndur
20. Düşürmiş bunları bir tebb-i bī-pāyāna «irfān kim
«Avāmūn dīdesinden her zeman nā-būd u pinhāndur
21. Bu meşreb şāḥibi fanī olur elbette her demde
Egerçi şuretā İskender ü yā ḥod Süleymāndur
22. Velī anlar ki ğāvdan ittibā' itāi ez-ān cümle
Biri Muḥtarī-i ser-keş biri Sebzī-i fettāndur
23. Bakarsın sözleri insāna beñzer özleri ammā
Birisi kefce mār anuñ birisi dahi gü'ebāndur
24. Gider taḳlīdi insāf it kederden sīneyi sāf it
O kim insāfdan ayrılmadı gerçek müselmāndur
25. «Avām idrākidür nā-pāk iden hep neş'e-i ḥākī
Ve illā bu zemīnūn vechi ser-tā-ser gül-istāndur
26. Be-ḥaḳḳ-ı nūr-ı Peyğamber be-faẓl u Dāniş-i Ḥaydar
Sözüm inşāfile dīnlerse Nāzik ḥaḳḳ u bürhāndur

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Ey hayālāt-ı cihānı var iden Perverdigār
Şānına nice şuver izhār iden Perverdigār
2. Ey zuhūrı nūr-ı muṭlaḳ «aksini anuñ yine
Kahr mir'atında «ayn-i nār iden Perverdigār
3. Kudretünde cümle mümkindür muḫāl olmaz saña
«Ayn-i nārı isteyüp envār iden Perverdigār
4. «Aşıḳa bürdü's-selām itdüñ bu rāzuñ keşfini
Ey Halīle āteşi gül-zār iden Perverdigār
5. "Len-terānī" āteşi içre Kelīmin mahv iden (※)
Nār içinde cilve-i dīdār idin Perverdigār
6. Vücat-ı rahmetde eyler nice sözinden zuhūr
Zāhir-i Manşūra fazlın dār iden Perverdigār
7. Nice nice vechile eyler şu'unın āşikār
Şirkine dünı ile ikfār iden Perverdigār
8. Cilve virdün hüşnüñe «aşkile gösterdün taleb
Kimini nār ehli kimin zār ider Perverdigār
9. Her talebde kendüyi maṭlūb-ı pinhān eyleyen
Kimini gāfil kimin bīdār iden Perverdigār
10. Güne güne remz ile zikr eylesün Nāzik seni
Ey anuñ eglencesin eş'ār iden Perverdigār
11. Şırf vahdetden haber dimez velī sensin hele
Sābit ü seyyārı hep der-kār iden Perverdigār
12. Gizledün «aşıḳlar(uñ) esrārını aḡyārdan
Bir gedāyı mahrem-i esrār iden Perverdigār

2. Ö 2ak

※ "Len-terānī", "Beni kat'iyyen göremezsın." A «rāf Sūresi, 143. Äyetden bir kelime. Çantay, Hasan Basri; Kur'an-ı Kerim ve Meâl-i Kerim, c.1, s.237, İst.1965

II- GAZELLER

1

Mef'ulü mefâ'îlün mef'ulü mefâ'îlün

1. Zühhād ile hem-rengüz mestānelerüz ammā
Hüşyāre hem-āhengüz dīvānelerüz ammā
2. Her ʔā'ifeye ʔorsān dirler bize hem-hālān
Biz üns ile me'mūruz bīgānelerüz ammā
3. Ğarḳ itdi bizi altun gör kim ne ʔanur sāhūn
ʔanur ki bizi Ğārūn vīrānelerüz ammā
4. Ser-Çeşme-i Ḥayvānuñ sākīleriyüz hālā
Şem'inde ḥarīkānuñ pervānelerüz ammā
5. Endīşe-i diḳānda bulmaḳ bizi yābānda
Gencīne-i sultānda dūr-dānelerüz ammā
6. Bī-ʔāḳat ü dermānuz ālūde-i ḥirmānuz
Hükm eyle ki bī-cānüz merdānelerüz ammā
7. Ğīsū-yı ruh-ı cānān ber-hemzededür her ān
Meşşāḩa rızāsın gör kim ʔānelerüz ammā
8. Bizde bulunur lāhūt dāyim görünür nāsūt
Nāzik ne olur mebhūt efsānelerüz ammā

2

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Bu baḩrūn lüccesinden çıḳmışuz dūr-dāneyüz cānā
Bu denli āşınalık var niçün bī-gāneyüz cānā
2. Dirīĝ eyler mi bizden bir ʔerer bu meclisūn ʔem'ci
Bu bezmi tā seḩer devr eyleyen pervāneyüz cānā
3. Ğaceb midür bu bezmūn sākīyā gūstāḩı olsaḳ biz
Yine sen virdiĝün peymāneden mestāneyüz cānā

4. urur urmaz mea'nın carz ider dũnyā-yı dũn ammā
Anı bilmez ki biz āzurde-i efsāneyũz cānā
5. Bu mũlkũn her zeman ma'umũrũ vĩrān gũterũr kendin
Ne bulsun h'vace bizde dā'imā vĩrāneyũz cānā
6. Harābat ehli bilmez birbirinũn 'aybını zāhid
Bizi zũhhāda Őorsun sākin-i mey-hāneyũz cānā
7. Haber bir hũŐ-yāre rāhat-ı zencĩrden virdũn
Anı mahrem kıyas itdũn 'aceb dĩvāneyũz cānā
8. Bizũmle zũlf ũ gĩsũy ũ ruhın ārāyiŐ eyler hep
Bugũn meŐŐāa-i devrān elinde Őāneyũz cānā
9. Zekāt-ı mey muarrerdũr bize hammār-ı dānādan
Bozulmaz halkamuz ammā tehĩ peymāneyũz cānā
10. Bizũm her halkamuz tā āa takdĩs ũzre sābitdũr
Bize nokŐsān iriŐmez sũba-i Şad-dāneyũz cānā
11. Haber-dār olmadu evc-i hũmā-yı ab'ı Nāzikden
Hazĩz-i tende almıŐ mũrg-āb-ı dāneyũz cānā

3

Mef'ulũ mefā'ĩlũn mef'ulũ mefā'ĩlũn

1. Cānum vireyũm bĩ-bāk urbān olayum cānā
Cismũm ideyũm Şad-āk 'uryān olayum cānā
2. Bu yolda ekũp renci cā'iz ki bulam genci
Vĩrāneler ire pes vĩrān olayum cānā
3. Gedũm gam u Őādĩden ālāyiŐ-i 'ādĩden
Dil adı bu vādĩden 'ummān olayum cānā
4. Āvāre yeter gezdũm benden yine ben bezdũm
Bir yirde Őafā sezdũm pinhān olayum cānā
5. Ger zāhir ũ ger bāın nefy olmadı hi mũmkin
Pes ayb ũ Őahādetde ayrān olayum cānā

6. Ne ʿaqlum u ne hūşum ne ʿeşmüm ü ne gūşum
 Hakkānī başiretde insān olayum cānā
7. Nāzik gibi bir āgāh kande bulunur hem-rāh
 Anuñla seni her gāh cūyān olayum cānā

4

Fācīlātün mefācīlün fācīlün

1. Kālbūñ elmās-pāredür cānā
 Cigerüm pāre pāredür cānā
2. Ne ʿaceb āh-ı pūr-şerār itsem
 Muktezā-yı sitāredür cānā
3. Tūr-ı Sīnādur āteşin sīne
 Āh-ı dil bir şerāredür cānā
4. Gelmişem ben bu bāga seyr iderek
 Ğarazum bir neḡāredür cānā
5. Söz dehānuñdadur hemān yohsa
 Kāmetün āşikāredür cānā
6. Rengler içre ğayrısın bilmem
 Lālenün dāğı karedür cānā
7. Bahr-i eşkūn leb-i hevāsı ile
 Mevci semt-i kenāredür cānā
8. ʿAşıka hūr-ı ʿayn vaşf itmek
 ʿAyn-i cevre işāredür cānā
9. Sedd-i rāh olamaz bize zāhid
 Gerçi pūr-seng-i hāredür cānā
10. Bir beyābānda zāhid-i miskīn
 Tut ki meyl-i menāredür cānā
11. Meyl-i kadd-i hamīde-i Nāzik
 Sen sehī-kadd-nigāredür cānā

3. S 5a, Ü 2a, Ö 3a
 (2b) pes/ben Ü, Ö
 (5a) olmadı hiç mümkün/idemedüm lâkin Ü, Ö
 (5b) pes/bu Ü, Ö

4. S 5b

Mef'ulü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

1. Dīvāneyem virilmede ʿaqla heves baña
Mest-i müsellemem nice uğrar ʿases baña
2. Ben cām-ı mevti vaşf iderem dem-be-dem velī
Bir zinde-dil bulunmadı kim vire ses baña
3. İhyādan itdi pendı baña vā'izün biri
Her dem Mesīh olmuş iken hem-nefes baña
4. Sultān-ı Mışr ider baña kand ü nebāt ʿarz
Düşāb-ı şehri ʿurmaz öger bir meges baña
5. Bir h̄vāceden işitmemişem kārbanda h̄iç
Bir menfeʿatli söz ki dimişdür ceres baña
6. Ben anı isterem ki muḫarrer ola huşul
Mevt olsa dā'ima hevesüm dilde bes baña
7. Bir şeh-süvār-ı tiz teg ister yürür gönül
Ben pāy-māl-i dehrem ü ol dest-res baña
8. Ğāret güninde kim meded eylerdi bilmezem
Ger āh u nāle olmasa feryād-res baña
9. Ey dōst kendi ḫālūme ḫoyar zeman beni
Bir ʿömr-i bī-nihāye deger her nefes baña
10. Merd-efken ol zemānda olur mı ki telh olur
Andan ki ḫaçarsan odur mültemes baña
11. Nāzik ʿaceb mi deşt ü beyābanda ḫalmasam
Merdān-ı Ḥaḫḫ mahabbeti olsa heves baña

5. S 6a

(8) kenarda:

Tufan-ı berf içinde meded kim ider idi
Ger āh-ı germ irişmese feryād-res baña

Zannum budur ki irmese ger āh-ı germ-rev
Tufan haberlerini getürmezdi kes baña

6

Mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

1. Bir sīnede ʿaşkun şereri kim ola peydā
Ol necm-i hüdadur ki olur dilde hüveydā
2. Bir meş'aleye ir ki anuñ pertevi serdür
Ol gıceyi bul kim bulına anda süveydā
3. Gördün anı Manşūr ene'l-Ḥaḫḫ didi gitdi
Kim didi ana el-bāṭıl o günlerde Cüneydā
4. Ey ʿaḫl-ı cihāngīr senün memleketünde
Çok şukḫa-i rāyātunı ğayb itdi bu beydā
5. ʿAḫl içre esīr oldı ilāhī dil-i Nāzık
Esrārūnile eyle anı vālih ü şeydā

7

Fā'ılātün mefā'ılün fe'ılün

1. Bu münevver kamer midür eyā
Yohsa şems-i seher midür eyā
2. Yazamışlar bu hey'eti hükemā
Ḥaḫḫ bī-haber midür eyā
3. Şeyh-i şehre ʿaceb sü'al itsek
Sözleri mu'teber midür eyā
4. Düş şanup bir mu'abbir-i dānā
Dir ğaraż sīm ü zer midür eyā
5. Bu su'āle cevāb virmediler
Şūfiyān kūr u ker midür eyā
6. Dīdeden zerre zerre bu dökilen
Ḥün-ı dil yā ciger midür eyā

6. S 6a, Ü 1b, Ö 2b

* 4.beyt Fr., 5. beyt Ar.

* 4.beyt Ü, Ö'de 5.; 5.beyt Ü, Ö'de 4.

(2b) süveydā/hüveydā 3, Ö (3b) didi ana/ana didi Ö

7. Dūd-ı āhum içinde bu görinen
Nār-ı dilden şerer midür eyā
8. Sırr midur bu belā vü derd ü ğama
Yohsa bir reh-güzer midür eyā
9. Bu cihān didigün senün bilmem
Cāh-ı dūzah saķar midur eyā
10. Yohsa dūzah didigün ol āteş
Bu cihāndan eser midür eyā
11. Fitne-i āhiru'z-zemān didigün
Devr-i neve-i beşer midür eyā
12. Nāzikā sen selāmet istedigün
Bu cihāndan sefer midür eyā

8

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Dehr benden şerm ider ben itibār itmem āna
Vechime bir perde çekdüm āşikār itmem āna
2. Havz-ı Hızra girmişem kimdür cihān-ı tīre-rū
Ben bu āb-ı rüyümü hergiz nişār itmem āna
3. Da'vet-i dil-dār ile girdüm irādet rāhına
Gönlümi dahı bıraķdum intizār itmem āna
4. Sā'ik-i evvel elünde görmüşem ben ihtiyār
Ger gedāyisem harābāt içre ār itmem āna
5. Medh ider zāhid behişt envā'e u eşnāfın baña
Ben bu cem'iyet ki buldum tār-u-mār itmem āna
6. Çarh ser-gerdan u t̄ali'e ser-nigündür dā'imā
Zāhirā kul olsa keyvān iftiḥār itmem āna
7. Ben kimem rāḥat nedür bilmem neye dirler murād
Derd-bin var bende ammā āh ü zār itmem āna

8. Uğramam maqşūduma güftārda virmem nişān
 Ƙandedür gencüm bilinmez reh-güzār itm̄em ānā
9. Bende var bir sādē-rū kim her ne dirsem gösterür
 Bir eaceb āyinedür naqş u nigār itm̄em ānā
10. Tekyemüz cüryānları seçmez gedāyı şāhdan
 Ben dahi Cem gelse bezme ietizār itm̄em ānā
11. Ƙāmeti ham olmasun çarhūn benimçün Nāzikā
 Mū Ƙadar bir hācetüm teklīf ü bār itm̄em ānā

9

Fā cilātün fā cilātün fā cilātün fā cilün

1. Mübtelā bir şāhayam kim halk meftūndur ānā
 Her naẓar bin Ƙatl-i eāşık eski Ƙanūndur ānā
2. Her girih zūlfümde bin Leylāya meskendür dimiş
 Gūş idelden dil bu remzi dahi meftūndur ānā
3. Küşte-i Ferhādı itmiş eāşq āhir ğarq-ı hūn
 Reşkten dīvāne gönlüm şimdi pür-hundur ānā
4. Sāye-i per-i Hūmā-yı eāşqā kim dirler belā
 eāşqā nāzil Ƙılan baht-ı hūmayūndur ānā
5. İstemezmiş hüznile eglendiğin eāşıklarūn
 Hāṭırum ğāyet bu istiğnāda mahzūndur ānā
6. Hūn ile rengin ider elmās tigin Ƙahr için
 eāşık-ı ser-meste şor kim cām-ı gül-gūndur ānā
7. Gör ki zāhid yāri görmez şekve-i gerdūn ider
 Belki eāşık Ƙor behiştı dahi gerdūndur ānā
8. Nāzike Ƙalmışdur (anı) bu nefesde söylemek
 Kim bu keyfiyet ezelden faẓl-ı bī-çūndur ānā

8. S 7a

9. S 7a, Ü 2b, Ö 3b

(1b) naẓar/nefes Ü, Ö (2b) meftūndur/Mecnūndur Ü, Ö

(6) -Ü, Ö (7) -S

(8a) eāşq taḥkikiinde Nāzik şıdkile fahr eylesün Ü, Ö

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Yārdan luṭf u keremdür ger vefā vü ger belā
Böyle itmişler şahādet hep şuhūd-ı Kerbelā
2. Bādesi tiz-āb u nuqli rīze-i elmāsdur
«Azm-i bezm-i caşk iden yārān derde es-şalā
3. Sen ḥakīmem dırsın ammā ḥüsne olmuşsın esīr
Meclisünde söylenürmiş lā-halā ve lā-melā
4. Pīr-i mestān baña ta'clīm itdiği çokdur hele
Ḥatır-ı şāfile tefsīr itdi cāmı evvelā
5. Reh-güzār-ı yāre cismün Nāzika ḥāk eyle kim
«Aşıka billāh besdür eizzet ü kadr ü calā

Mefā'cilün mefā'cilün mefā'cilün mefā'cilün

1. Benüm ebyāt-ı şi'crüm zāhirā vīrānedür cānā
Kimi dāru's-şifādur kimisi mey-hānedür cānā
2. Zuhūrı gerçi vīrān gösterür ammā derūnında
Nice genc-i nihān u mahzen-i dūr-dānedür cānā
3. Ḥarābat içre bir cumca irişdüm şemcine anūn
Bu sözden var kıyās it kim güneş pervānedür cānā
4. Temaşā itdigüm hum-hānelerden kim haber virse
Sözinde rastdür billāh kim mestānedür cānā
5. Sevad-ı şeh̄r ile şeyh āşinadur bir mürīd olsun
Bu bahrūn görmemişdür sāhilin bī-gānedür cānā

-
10. S 7b 53a, Ü 2a, Ö 3a
(2b) caşk/derd S 7b, Ü, Ö//derde/caşka S 7b, Ü, Ö
(3) Sen esir-i hüsnsin amma namun itmişsin esir
Meclis-i dersünde bahş lā-halā ve lā-melā Ü, Ö
(4a) hele/veli S 50a, Ü, Ö
(5b) besdür eizzet ü kadr/budur bes devlet ü eizz Ü, Ö
* 4.beytten sonraki iki beyt Ar.,Fr. olduğundan alınmadı.

6. Benüm ı̇tab ım ki ḣalā ı̇shr-i ı̇ı̇rāz-ı me ıṁnīdūr
Hezār rūb-ı sa ıṁidile bu dil hem lāndūr cānā
7. ıṁrūs-ı nazmıṁn gīsūların yazmak murād itsem
Āna cān u dil-i ıṁrfīvü Hāfız ı̇sānedūr cānā
8. O kim ı̇kaddūnle zūlfūn fark idüp dađvi-i ıṁaı̇k eyler
Benüm ı̇kavlümce anūn her sözi efsānedūr cānā
9. ı̇ı̇ı̇ı̇bdur dāniı̇ı̇-i vicdān nice itsūn Nāzik hayrān
Sözün itmezseñ istihsān o bir dīvānedūr cānā

12

Mef ıṁlū fā ıṁilātü mefā ıṁilū fā ıṁilün

1. Gerçi esīr-i derd ü gamem neylesem ıṁaceb
Niı̇lerdüm ola olmasa ger derd ü gam ıṁaceb
2. Deyr-i cihān nuı̇ı̇ı̇ını hīç istemez gönül
Bilmez mi ola ḣal-i dili ol ı̇anem ıṁaceb
3. Cām-ı Cem anīlur anı biz dahi anāruz
Derūnda gördi mi ola ol cāmı Cem ıṁaceb
4. Tā böyle ruhların o perī ı̇aı̇klamak neden
Gīsūların niçün ider ol ham-be-ham ıṁaceb
5. Ben kiı̇ver-i vücūdı hemān fitne bulmuı̇ım
Āsūde mi ki ı̇urmađa ı̇shr-i ıṁadem ıṁaceb
6. ı̇ı̇ahbāyı rindler dem olur bint-i germ oı̇ur
Cāyız mi biz dahi oı̇usaı̇ bü'l-kerem ıṁaceb
7. Zār oldu ı̇eyh ı̇kaddini çenk eyledi velī
Rāzın açar mı bilmem āna zir ü bem ıṁaceb

11. S 7bk

- *Kenarda ı̇u beytler vardır:
Sevād-ı ı̇shr ile ı̇eyh āı̇ınādur kū-be-kū amma
Bu bahrūn lüccesinden gāfil ü bī-gānedūr cānā
Ne virdüm halvetümde vā ıṁı̇ze böyle huruı̇ eyler
Faı̇at derdiyle lebriz bir peymanedūr cānā
Ne virdüm halvetümde vā ıṁı̇ze böyle huruı̇ eyler
Āna ben virdigüm bir nīm-pūr-peymanedūr cānā

8. H̄acī dilinde kıŝŝa-i mīzāb-ı zer henüz
H̄alī görindi mi āna andan haram ʿaceb
9. Bu s̄āza zahma çok urıram her zemān velī
Bir gūŝ var mıdur iriŝe bu naĝam ʿaceb
10. Meyli hemīŝe h̄vācenūn engūr u germedür
Gelmez mi h̄iç h̄ātırā gūr u gerem ʿaceb
11. Nāzik bu ŝübhe h̄ātırūma geldi ŝimdicek
Bēnzer mi kūy-ı dil-bere Bāĝ-ı İrem ʿaceb

13

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Gönülden ĝāyib olmaz zikr ü fikrüm rüz u şeb yā Rab
Niçün yanup kül olman nār-ı ʿaŝkuında ʿaceb yā Rab
2. Ben isterdüm olan ʿuryān libās itdün baña iħsān
Senüündür cümle bahŝāyiŝ senüündür hep ʧaleb yā Rab
3. Ne ħikmetdür vücūdun āfitābı perdeden çıkamaz
Nedür bu ʧıll vehmi kim olur āna sebeb yā Rab
4. Kimini seyr idüp virdün kimin teŝhīr idüp yerdün
Kimini Muŝtafā kıldun kimini Bū-Leheb yā Rab
5. Enin ile cihān mātem hanin ile gehī hurrem
Nedür bu zahm u bu merhem bu luḫf u bu ĝazab yā Rab
6. Cihān halkı misāfirdür ʧamūnun rızkı h̄āzırdur
Efendüm hayy kādirdür nedür yā bu taʿab yā Rab
7. Senün fazluñla Nāzik gizli rāzın fāŝ ider her kez
Edeb ʿadd olunur dirler gehī terk-i edeb yā Rab

8. Bu nefis-i şüm-efsürde niçün olmaz bugün mürde
Niçün cânlar kalurlar haste vü bîmâr hep yâ Rab

14

Fâcîlâtün fâcîlâtün fâcîlâtün fâcîlün

1. Hvâb görmem tâ seher bir çeşm-i cādūdur sebab
İrmişem bir şeb nesim-i zülfine būdūr sebab
2. Kim bilürdi caşkı hüsn olmasa anı fâş ider
Kim görürdi hüsnî ana çeşm ü ebrūdūr sebab
3. Arz-ı Mısrı hvâce anlamaz oldu aslâ gâlibâ
Şehr-i Bâbilde olan büstân u bânūdūr sebab
4. MâşaAllah şüfiyâ zânî dimezler saña lîk
Ol tekażâ kim dirilmiş saña zânūdūr sebab
5. Şad-hezerân haste beres-pâ yatur zencîrde
Fâş gördüm ben anı bir ten-i cādūdur sebab
6. Baḡs ider esbâbdan tırmaz tabîb-i mādde'î
Gâlibâ bu halta hep te'sîr-i dârūdūr sebab
7. Meşreb-i dil-dâr gerçi merḡamet(dür) caşıka
Her belâ kim mübtelâyam baht-ı bed-hūdūr sebab
8. Sen bu nuḡkun rûhına irmezdün ammâ Nâzîkâ
Varise ihsânı zâtî hulq-ı haḡḡ-gūdūr sebab

13. S 8b, Ü 2b, Ö 3b

(1a) gâyb olmaz zîkr ü fikrüm/zîkr ü fikrüm gâyb
olmaz Ü,Ö (2a) bânâ/velî Ü,Ö (2b) hep/her Ü,Ö
(4a) kimin teşhîr/kimini pîr Ü// kimini ser Ö
(4b) kıldun/itdün Ü,Ö//Bü-Leheb/müntehâb Ü,Ö
(5a) gehî/kamü Ü,Ö (6b) hayy/çünkü Ü,Ö
(7a) râzın/sırrın Ü,Ö (7b) cadd olunur dirler/olmak
dahî câ'iz Ü,Ö (8) -S

14. S 8b

Maḡlaç beyti önce aşağıda olduğu gibi yazılmıştır:

Ham olubdur kâmetüm bir kadd-i dil-cūdūr sebab
Toḡmayubdur mihr-i bahtum hep o meh-rūdūr sebab

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Ben şanurdum anılamaz rāzum benüm ağıyar hep
Āh-ı serdür rüy-ı zerdüm eylemiş izhar hep
2. Fitne vü āşub-ı zülfinde perişān olma kim
Tā ezelden kaydını görmüş anuñ dil-dār hep
3. Sen nihān ol gitmesün çeşmün reh-i dil-dārdan
Hep tecllī hep tesellīdür glen dīdār hep
4. Ger günah-kārem ü ger hākem haķāret eyleme
Hep senünçün degil midür geçen āzār hep
5. Kibr ü ucub itme hemān neylersen eyle Nāzika
Ālem-i bālā senünçün eyler istigfār hep

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Ham olubdur ķāmetüm bir ķadd-i dil-cūdur sebab
Toğmayubdur mihr-i bahtum hep o meh-rūdur sebab
2. Anılamazdum böyle bend-i kākül-i müşkīn olam
Fikr olunsa ey dil-i pā-beste bir mūdūr sebab
3. Kūh-ı ğamda bī-nevālikden ne bulmuşdum ezel
Böyle berbād olmama şimdi bir āhūdur sebab
4. Sākin-i deyr-i harābātem beni ma'zūr tut
Ta en iderdüm rind-i meste vā'izā budur sebab
5. Şimdi baħr-i ķar-ı hayretdür mekānum Nāzika
Kimse bilmez kıymetin bir şāfi-lūlūdur sebab

15. S 9a, Ü 3a, Ö 4a

(1b) āh-ı serdür/eşk-i çeşm ü Ü,Ö
(4b) senün çün/sana varid Ü,Ö

16. S 9a, Ü 3a Ö 4a

(1a) ķadd/serv Ü,Ö

Fā'cīlātün mefā'cīlün fā'cīlātün mefā'cīlün

1. Kāmet-i serv-i ser-bülend olmasun emr-i bü'l-ıcebe
Bār-ver olmamış nola olsa te'accübe sebebe
2. Çün haremde ol şehün seyr ü nigāha kādīrüz
Terk-i edeb degil midür bu harekāt-ı dest ü leb
3. Her ne luğatla hācetün carz ider isen eyle kim
Ne 'Acem adı anılur şehri-i fenāda ne 'Arab
4. Kimse metā'ın almamış hıvāce-i fa'z u dānişün
Gerçi libās-ı rağbete çekdi irince çok ta'ab
5. Düşmen-i cānuña senā şıdk ile eyle Nāzikā
İnne ileyke mā-kesebet ve ileyhi me'kteseb (x)

Fā'cīlātün fā'cīlātün fā'cīlātün fā'cīlün

1. Saltanat kahrın şorarsān anı der-bāndan işit
Merhamet resmin nedim-i bezm-i sulṭāndan işit
2. Cenneti zāhid namāz u rüzeden eyler sü'āl
Kavlime rāzī isen taḥkīki Rıdvāndan işit
3. Müdde'ī mürğān dilin mürğāndan öğren ko sen
Hāke dāyim sür yüzün mür ol Süleymāndan işit
4. Ey bāna ta'lim ü taḥkīk eyleyen fürkān dilin
Sen de benden dersi bir gün vech-i Kur'āndan işit
5. Pertev-i ruhsār-ı zerde rüy-ı nılüferde bak
Yandıgın dil nār-ı derde dāğ-ı nu'māndan işit

17. S 9a, Ü 3a, Ö 4a

(2b) bu harekāt-ı dest ü leb/dest-i dırāz ü güft-i
leb Ü,Ö (4b) rağbete/cizzete Ü,Ö
* Bakara Suresi, 286. Ayetden kelimeler var.

6. Serdī-i ṭab̄e u ğubārı-ı vechi bihter ne bilür
Ülfet-i hūnīn-dilānı caḡd-i zemāndan işit
7. Guş aşma degme bir efsāne-i har-mühreye
caḡd-i lūlū-yı kelāmı laḡl-i cānāndan işit
8. Gel ṭulū-e şems-i z̄tī Nāzik-i miskīne şor
Ḥikmeti ey ṭālīb-i iksīr Loḡmāndan işit

19

Mütefācilün feḡlün mütefācilün feḡlün

1. Dil-i müstemend-i zāra neden eylemek melāmet
Kime yāver oldı cānān kime virdi yā melāmet
2. Ne necāti kim aḡarlar aḡılur necāt dahi
caḡabā kimiñçün oldı o caḡāmet ol kıyāmet
3. Bizi sözde müflīs itdi bu ğinā-yı şeyh ü zāhid
Ne işāret ister aḡlar ne cibāret ü caḡāmet
4. Bize şıdḡ-ı pāk ü rindī size iḡtikāf u rūze
Bi ze ḡüzn velī vücūdı size cizzet ü kerāmet
5. Size cām-ı bāde virmiş ne caceb ğünāha girmiş
Dil-i Nāzikīde ḡālā dü-hezār u şad-nedāmet

18. S 9b, Ü 3b, Ö 4b

- (2b) taḡkīki/taḡkīk-i Ö (3b) dāyim/dā'im Ö
(4a) taḡlīm ü/taḡlīm-i Ü (5b) dil/cān Ü, Ö
* 5b ile 6b yer değiştirecek Ü, Ö'de.
(7b) cānāndan/mercāndan Ü
(8a) miskīne/müşṭāḡa Ü, Ö

19. S 9b, Ü 3a, Ö 4a

- (1b) virdi/düşdi Ü, Ö (3b) cibāret ü caḡāmet/
sarāḡat ü cibāret Ü, Ö (4a) pāk/caşḡ Ü, Ö
(5a) Size/saḡa Ü, Ö// caceb/büyük Ü, Ö

Müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün

1. Ma'cür u ābād itdigün vīrān bulursın 'aķıbet
Sürür u diļ-şād umduğün giryān bulursın 'aķıbet
2. Bu tūmturāķ-ı 'ālemi derd ü firāķ-ı ādemi
'Ays-ı dem ile mātemi yeksān bulursın 'aķıbet
3. Bu gerdiş ü bu cünbişi bu ser-keş-i merdüm kişi
Mest-i gurūr-ı ser-hüşı hayrān bulursın 'aķıbet
4. Çok şāh-ı encüm leşkeri hāk içre pinhān görsen
Çok fażıl dāniş-veri nādān bulursın 'aķıbet
5. Tāc-ı zer ü dība-ķabā cism-i ter ü zībā-liķā
Zerd ü nizār u bī-nevā 'uryān bulursın 'aķıbet
6. Ey Cem cenāb-ı tünd-hū olduñ cihāna toptolu
'Ünvān bulunmaz bir ulu dīvār bulursın 'aķıbet
7. Bu dīde-i dūr başı ķo döksün hemīşe yaşı ķo
Delsün bu ķara taşı ķo mercān bulursın 'aķıbet
8. Cārī olursa giyenler telh ola çok şīrīnler
Ĝālib olup miskinler sulţān bulursın 'aķıbet
9. Gerdün-ı dü pür-pīc olur āyiñ ü ķānūn hīç olur
'Arş dahi gör nice olur lerzān bulursın 'aķıbet
10. Sil āyīneñden gerdüni gösterme rüy-i zerdüni
Pinhān tutarsañ derdüni dermān bulursın 'aķıbet
11. Dāyim sözüm budur saña tut güşüni benden yaña
Taşsīn idersen bu sözüm ihsān bulursın 'aķıbet
12. Luţf itdi Nāzik müste'ān çıkdı cinānuñdan cinān
Cānānı ister çünki cān cānān bulursın 'aķıbet

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Şu deñli derd ü belā gör ki mürdeler şād it
O deñli āhlar it kim seheri ber-bād it
2. Hezār şehr ü sarāyı harāb gördüm ben
Revāk u tākı sen ey hvāce taht-ı bünyād it
3. O cum'ea kim giresin anda farkı tāhir gör
O bezme 'azm idesin anda 'akıbet yād it
4. Tārīķ-ı ğayrı ķo kim kendi menzilün bulasın
Dürüst reh-rev isen bir tārīķa icād it
5. Cihānda berd ü selāmuñ nişānesi yokdur
Semüm-ı miñnete kendün hemişe mu'ctād it
6. Şu 'ür isteme nef' ü zarar için benden
Sen ey zemāne gerek dād iste bī-dād it
7. Ne söz ki söylemişem cümle İbn-i vaktümdür
Nedim ister isen anı ezir ü yād it
8. Gel ey Mesih-nefes nuķka dil-füsürdeleri
Yolında sābit ü erbāb-ı derdi irşād it
9. Vücūd bārına bir çāre var mı (ey) hucest-nażar
Ölince ķul olayum tek bu ğamdan āzād it
10. Hemān saña tōķınur tır-i nażmum ey Nāzik
Gerekse sineye çek iste redd ü feryād it

Mef'ulü fâ'cîlâtü mefâ'cîlü fâ'cîlün

1. 'Arz it likānı nūr ile teşrîf-i merdüm it
Olsun küşāde gönçelerün bir tebessüm it
2. Geh gönçesin dirüz saña gāhī şanem dirüz
İcāz neydügin görelüm bir tekellüm it
3. Rāz-ı durūn-ı gönçeyi bülbül güzel bilür
Açma sen ey nesīm-i seher nefhānı güm it
4. Bir gün sarāy-ı kādī ü müftī olur şaķın
Ey h'vace hāne elde iken mahzen-i hum it
5. Nāzik söz ile ehl-i harābatı şād ider
Uşşāk içinde sen daħi muṭrib terennüm it

Fâ'cîlâtün fâ'cîlâtün fâ'cîlâtün fâ'cîlün

1. Şimdi nuql-i bezmimüzdür ḥamdü'l-illāh nām-ı mevt
Öldürürdi ğam bizi devr itmeseydi cām-ı mevt
2. Kayd-ı dehr-i dūndan āzād ider dāyim bizi
Bir şehinşehdūr ki her kez āmdur in cām-ı mevt
3. Ey şalan baħr-i fenāya zevraķın müjde saña
Bir nefes hālī degil peyvestedür eyyām-ı mevt
4. Nām-ı mevti biz ḥayāt üstine taqdim eylerüz
Cēvidānī mülk için dāru olur peyġām-ı mevt
5. Lāyık ol demde olursın sen dem-i rahmāna kim
Cānib-i eşfākdan eylersin istiṣnām-ı mevt

22. S 10b, Ü 3b, Ö 4b

(1a) teşrîf-i/iḥyā-yı Ü,Ö (1b)
Dem-besteler küşāde-dil olsun tebessüm it Ü,Ö
(2a) gönçesin/gönçedür Ü,Ö (4a) kādī ü müftī/
müftī ü kādī Ü,Ö (4b) hāne elde/hān elünde Ü,Ö
(5a) söz ile/sözüyle Ü,Ö

6. Ey gedā bī-bāk sen şükr it sü'āl it h̄vāceden
Kim ne denli derd olmuşdur āna evhām-ı mevt
7. Cām-ı meyden vir haber devrān rāzın başka қо
Herkesē zīrā açılmaz perde-i encām-ı mevt
8. Şöyle bī-ārām olsun derd-i cānān ile cān
Rām ola qurbān ola bāyrām ola hengām-ı mevt
9. Haste-dildür gerçi cān dermāna mā'ildür ṭabīb
Nāzikā ta'cili қо ma'ḍūddur aqdām-ı mevt

24

Mef'ūlü mefā'īlün mef'ūlü mefā'īlün

1. Āşüftelerüz zülf-i cānāne midür bā'is
Meşşāta midür bādī yā şāne midür bā'is
2. Bu yakmaq u yakılmak nār-ı ezelün midür
Şem'ün mi ola yāhud pervāne midür bā'is
3. Hep şūr u şağab sākī senden mi gelür yohsa
Mestāneleründür yā mey-hāne midür bā'is
4. Bu dār-ı şifā seyrin cākıl dahi terk itmez
Zencir şadası yā dīvāne midür bā'is
5. Irmez eli şāhanūn genc-i ğam u hirmāne
Müşkil görünür yāhud virāne midür bā'is
6. H̄vāce sefer-i Mışrı yad eylemez oldı hīç
Bānū-yı serā yāhud kāşāne midür bā'is
7. Halkūn yüzi dünyaya hengāme vü ğavgāya
Nāzik bu temāşya efsāne midür bā'is

23. S 11a

24. S 11b, Ö 5ak

(3a) Hep/Bu Ö // senden/meyden Ö

(3b) Mestāneleründür/Mestānelerün midür Ö

(4a) Bu/Her Ö

(5),(6) -Ö

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Nāz egzāpīrāneye cīrfān olur olmaz cābes
Kahr egzāsermāye-i ihsān olur olmaz cābes
2. Aşk her ne işlese hūsn anı istihsān ider
Cürm kim ārāyiş-i gufrān olur olmaz cābes
3. Aşık oldur dost nuḫkın cānına minnet bilür
Dā'imā ser-keşe fermān olur olmaz cābes
4. İffet-i Leylāya cībret oldu Kaysun gurbeti
Telh çün şīrīn için dermān olur olmaz cābes
5. Ablar bahre teveccüh eylese bulmaz fesād
Tīre-cūlar cākībet cummān olur olmaz cābes
6. Bār-ı dünyā sana sıklet gelmesün ey bī-nevā
Kim girān-sūd-ı kef-i mīzān olur olmaz cābes
7. İhtiyār u cebri Nāzik fark idüp virmez cevāb
Nuḫk-ı pāki güher-i pinhān olur olmaz cābes

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Maḫām-ı cem' iken bu dil perīşāndur nedür bā'cis
Niçün şehri maḫabbet böyle vīrāndur nedür bā'cis
2. Gör ol miskīn-i bī-bergi bırakmaz dāmen-i terki
Yanında hāk-i zer ey h'vāce yek-sāndur nedür bā'cis
3. Çekilmiş şādīvü ḡamdan ne cībret aldı cālemden
Sü'āl it Ibn-i Edhemden ki cūryāndur nedür bā'cis

25. S 12a

* Kenarda:

Telhlerdür eyleyen ekser mizācı ta'aba
Ab-ı telh içre dūr-i rahşan olur olmaz cābes

4. İrişmiş eayn-ı iksire muvaffak eakl u tedbire
Bağarsın h̄vāce ammā bend-i zindāndur nedür bā'eis
5. Nedür bu ders-i eaşkun̄ hikmeti kim söyleyen bilmez
O kim taḥkika irdi deng ü ḥayrāndur nedür bā'eis
6. eAcēb āsūdedür cānum ne dostum var ne dermānum
Niçün ehl-i kabā dest ü giribāndur nedür bā'eis
7. Nişānı faẓl-ı dāyimden virürken Nāzikā şimdi
Cemālünde ğubār-ı ğam nümāyāndur nedür bā'eis

27

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Bu yirde bāde-i nābile ger olursa eilāc
Zihī devā-yı mübārek ḥoşā ḥuceste mizāc
2. Cemāl-i pīr-i ḥarābāta şa'eşa'ea virmiş
Ḥoşā letāfet-i şahbā ḥoşā şafā-yı zücāc
3. Baña nişān o zemān viridi bu ḥazā'in kim
Hezār şükr ile olmuşdum efkar u muḥtāc
4. Ne nāmeler getirür tīr-i ğam anı bilmez
Ṭarīk-i mihr ü maḥabbetde olmayan āmāc
5. Bizüm diyāra gelürsen anı muḥarrer bil
Ki neng ü nām alınur ibtidā bāc u ḥarāc
6. Murād olursa nedür (küdest) ü peyvestin
Saña ḥaber virür elbette h̄vāce-i nessāc

26. S 12a, Ü 4a, Ö 5a

(2b) hāk-i/hāk ü Ü,Ö

(7a) Faẓl-ı dāyimden/faẓl u dā'imden Ü

(7b) Cemālünde/Cebīnünde Ü,Ö

7. Virilmemiş baña mihr ü vefā-yı çarh u zemīn
 Ḥakīm-i ʿaql-ı muʿād itdi böyle istihrāc
8. Büreħne-serleri Nāzik bu deyr-i bī-ğayruñ
 Nemī ħirend be-māyī hezār ħılʿat ü tāc

28

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Dimem ey ħvāce kim bürd-i Yemen dürr-i ʿAdenden geç
 Bu bāzāra eger rāzī isen cānile tenden geç
2. Nedür ħayrū'l-menāsik degme bir ħacī anı bilmez
 Sen ey maħrem nihādın eyleme dārū'l-vesenden geç
3. Behişt ezħār u enhār u kuşūr u ħürdur çünkim
 Sen ey āzāde-ser saʿyile gül-zār u çemenden geç
4. Resen dārın cihān dārına taqđim eylemiş Mañşūr
 Eger merd isen ey dil sen yüri dār-ı resenden geç
5. Cihān dārını dāra virdi Mañşūr irdi dil-dāra
 Dilā sen bir ħadem artuğ yüri dār-ı resenden geç
6. Cihān cānāndan geçdi cihāndan geçmedi Mışrī
 Sü'āl itme bu serden Nāzikā sen var geçenden geç

27. S 12b, Ü 4a, Ö 5a

- (1b) mizāc/ʿilāc Ü,Ö (2a) virmiş/şalmış Ü,Ö
 (2b) hoşā/zihī Ü,Ö //zücāc/ʿilāc Ü
 (8b) Nemī ħirend bin müy şad-hezārān tāc Ü,Ö

28. S 12b, Ö 5ak

- (2b) dārū'l/beytü'l Ö
 (3a) ezħār u enhār/enhār u ezħār Ö
 (4) -S
 (5a) dāra virdi/virdi dāra S
 (6b) sen var/hergiz Ö

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Verā-yı caqla ir sübhān dilerseñ mā ü menden geç
Mesihī bir hayāt ister iseñ selvi-demenden geç
2. Dem-i rahmānı benden iste ammā bir sefer eyle
Yoluñ düşsün Yemen iklīmine semt-i Karenden geç
3. Ne deñli sa'cy ider iseñ it iriş bir serv-i ra'cnāya
Hemān evvel kademde bağ u gül-zār u çemenden geç
4. Cemāl-i Yūsufı ço girye-i Ya'qūbı tekml it
Tutuşsun nār-ı şevka hānūmān Beytü'l-Ḥazenden geç
5. Me'āli her kelāmūn Nāzikā çün harf-i vāhiddür
İşāret besdür ehl-i ṭab'ca etvār-ı sūhandan geç

Mefā'īlün fe'īlātün mefā'īlün fe'īlün

1. Şikenc-i ṭurrayı kaldurdu yār yine şabāḥ
Göründi gibi tamāmen zemīn-i çīne şabāḥ
2. Şacā-i şemse gerek ṭakat-i başar yohsa
Ne şübhe görünür elbette her zemīne şabāḥ
3. Berüz u gayb-ı sepīdī-i fecri benden şor
Garīb mes'eledür girdigi kemīne şabāḥ
4. Nesīm-i şubḥ-ı şacādet kināyedür andan
Ki gāyet ola şeb-i girye vü enīne şabāḥ
5. Umīd-i nefḥa-i şubḥ ile zār u bīdārem
Ne şeb girer gözüme uyhu Nāzikī ne şabāḥ

29. S 12b, Ü 4a, Ö 5a

(3a) İriş bir serv-i ra'cnāya ne deñli sa'cy idersen i
Ü, Ö

30. S 13a, Ü 4b, Ö 5b

(5a) bīdārem/bizāram Ü, Ö

Mefā'īlün fe'īlātün mefā'īlün fe'īlün

1. Girerse aramıza şūfiyā piyāle-i rāh
Senünle mümkün olur beynimizde şulḥ u şalāḥ
2. Der ü diyār temāşāsından olalı bīzār
Verā-yı şeş-der-i cālemdede olmuşam seyyāḥ
3. Ben ol maḥaldeyem anda ḡalāl olmaz hīç
Sü'āl itme baña kim nedür revāḥ u şabāḥ
4. Ne var vücūd kadar fetḥ-i a'ezam u zāhir
Nedür bu verziş ü yā bu bilinmek fettāḥ
5. Hüdā ki meşreb-i tevfiḳ ü şulḥ virdi baña
Vaşiyyetüm dahi oldur gerekse fevz ü felāḥ
6. Be-ḡaḳḳ-ı nūr-ı ezel kim ebed dahi oldur
Derün-ı Nāzikī pür kıldı fālikü'l-aşbāḥ

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1. Zihī lacl-i şeker-bāruñ müferriḥ
Mükerrer ḡand-ı güftāruñ müferriḥ
2. Ümid-i ḡalcatuñ vech-i tesellī
Hayāl-i ḡüsn-i ruhsāruñ müferriḥ
3. Cihān zikrūñledür ābād u hurrem
Olubdur va'ed (o) dīdāruñ müferriḥ
4. Çü nūruñdur ḡuhūr-ı ḡismet-i küñ
'Aceb mi olsa eḡvāruñ müferriḥ

31.S13b, Ü 4b, Ö 5b

(1a) piyāle-i/piyāle ü Ö (2a) bīzār(hālī) S

(3a)Ben ol maḥaldeyem aḡlā bulunmaz anda ḡalāl Ü,Ö

(4b) verziş/güşiş Ü,Ö

* 5.beytten sonraki iki beyt Ar.olduğundan çıkarıldı.

5. Maḥabbet nūr u nārı fark itmez
Bize hem nūr u hem nāruñ müferriḥ
6. Ser-efrāz eyledi Ṭubāyı sāyeñ
Behiṣti (itdi) āsāruñ müferriḥ
7. Nice vārid olurdı emr-i ṣalvā
Eger olmasa ezkāruñ müferriḥ
8. Gül-i bāğun nice vaṣf ideyüm kim
Gülinden ālemün nāruñ müferriḥ
9. ʿAdū emrün iderse ʿadd eger hār
Görür gülden anı yārün müferriḥ
10. Ḥarīm-i yāre uğrar Nāzika çün
Nola eş ʿāruñ olursa müferriḥ

33

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Mey raḥīḳ u cām dil-keṣ sāḳi-i peymāne ṣūh
Mey-fürüşān kām-baḥṣ u sākin-i mey-hāne ṣūh
2. Şem-ı meclis mum-ı nerm ü şu-ı germ ü mihrībān
Şaḥn-ı bezm-i şeb-nişīnān hāli vü pervāne ṣūh
3. Her ne istersen hemān iste tekellüf çekme hīç
Ḥācib ü der-bān muvāfıḳ meşreb-i cānāne ṣūh
4. Gör ne vaḳt-i baştur bu bī-nevālar vaḳti kim
Āşīnālar dest-gīr ü zümre-i bī-gāne ṣūh
5. ḤVāce vü dervīş olmuş birbiriyle mütteḥid
Maḥrem-i kāşāne ḥarem hem-dem-i vīrāne ṣūh
6. Bī-niyāz ol semt-i nefsü'l-emri gör seyrāne çık
Vācīzān ḳavlinde şādıḳ fırḳa-i efsāne ṣūh

7. Me'l-hülyādur hem-dem-i dehr-i ferdā Nāzika
Şūhlikdur saña dermān şūh ol dīvāne şūh

34

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Ne deñli buldı eaceb bār-gāh-ı fażlı ferāh
Ki oldı eāşık-ı miskīn bu deñli tā küstāh
2. Virür(di) meyve-i mihr ü vefā nihāl-i dil
Ciger ki olmaya derd ü belā ile şad-şāh
3. Hemīşe nağmesi şurun hayāt-ı taze olur
Bunu o haste bilür kim göre nedür neffāh
4. Gedā ki zīr-i türābı behişt eadd eyler
eAcebdür olmaya ey hVāce teng başuna kāh
5. Gönül sürüş olur Nāzika işitmese güş
Felā-tüvesvisü nefisün ize'sterāha şimāh (※)

35

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Görince bār-geh-i üns ü nāzı eaşkı ferāh
Ne fikr içinde gezer bilmezem dil-i küstāh
2. Ne nağmeler ne sühanlar tülü e iderdi saña
Açaydı tīr-i maḥabbet gönülde şad-sürāh
3. Ne fikre kim ola mağlūb dil anı işidür
Anun şadasını bağlar tanīn-i tās-ı şimāh

33. S 14a, Ü 4b, Ö 5b

(1a) dil-keş/rahşān Ü,Ö

※ (3b) ile (4b) yer değıştirecek Ü,Ö'de

(4a) vakt-i baştür/hoş başt üzredür Ü,Ö

(5),(6) -Ü,Ö

34. S 14a

※ Kulak rahat olduğunda nefis vesvese yapmaz.

4. Vücūd maḥv iderem ben ʿaceb temāşādur
Kaçan ki h̄vāce yapar ser-keşide ʿākile kâh
5. Şu ʿāʿ-i şems-i dilün kevne şıgmaz ey Nāzik
ʿAceb ki perde olur āna bir avuç evsāh

36

Mef ʿülü mefa ʿilün mef ʿülü mefa ʿilün

1. Feryād u figān senden dād ey şeh-i h̄bān dād
Müşkil bu ki istersin h̄iç itmeyeler feryād
2. Her kâra ki el urdum çün naqş-ı pür-âb oldu
Her râha ki ʿazm itdüm oldum giderek ber-bād
3. Ma ʿnide haber yokdur şüretde eser yokdur
Bilmem ne dimiş Mecnün bilmem ne komuş Ferhād
4. ʿAqlun hevesi dāyim dünyâyı ʿimāretdür
Bilmem ne zemān olmuş bu köhne harāb ābād
5. Ger vāşıl u ger ğāfil hep h̄ayır-ı pādur gül
Bir şu ʿbededür müşkil gösterdi anı üstād
6. Bir fitne bıraktun kim nāmın didün anun ʿaşk
Bir cilve ile itdün yüz min şanemi icād
7. Biñ şān ki olur zāhir cem ʿ itmegi emr itdün
Bir neş'e-i yek-tāyı kıldun nice biñ ezdād
8. Biz şerʿa boyun virdük da ʿvāmuzı sen diñle
Şol şartla ammā kim cebr istemeye cellād
9. Ey zāhid-i gur u ger bu hikmet-i şer-i ter
Olmazsa saña reh-ber bilmem kim ider irşād
10. Tefvîk bizi hergiz mümkün mi ki dirsüz siz
İcādumuza icād i ʿdam i ʿdāmumuza icād

11. Sen lem'ca-i gevhersin belki dahi bihtersin
Böyle ne mükeddersin ey Nāzikī-i nā-şād
12. Ğāyet de perişānsın şabreyle ki insānsın
Āhir yine handānsın ey Nāzikī-i nā-şād

37

Mefā'ılün fe'ılātün mefā'ılün fe'ılün

1. Gönülde olsa maḥabbet ne ğam mecāz-ālūd
Yeter dile bu kerāmet k'ola niyāz-ālūd
2. Cihānda ḥüsn ü maḥabbetde cilve neylerdi
Gönül bu carşaya ger çıkmasaydı rāz-ālūd
3. Aceb mi geldi saña derd ü sūz-ı pervāne
Derūn-ı şem'ci dahi görmüşem sebī-ğüdāz-ālād
4. Fiğān u şīven-i dehrūn içinde nağmeleri
Düşer ki gāhī olur cümle şāh-nāz-ālūd
5. Derūn-ı dōstda pinhān mu'āmele çokdur
Bize haber getirür ol nigāh-ı rāz-ālūd
6. Nice namāzı kosun zāhidān ki her kapuda
Sözi geçer yüzi olursa ger namāz-ālūd

36. S 14b, S 62b, Ü 5a, Ö 6a

(1a) şeh-i hūbān/şeh-i hūnī Ü, Ö
(5), (6), (7), (8), (9), (10), (11) -Ü, Ö'de
(12) -S'de

* Kenarda şu beytler var:

‘Aklun eline virdün hükmi yine redd itdün
Esmāda kodun ‘ibret urdun ana İblīs ad

Dil-dār ki carz itdi ruhsārını iş bitdi
şād ol ki elem gitdi ey Nāzikī-i nā-şād

7. Aceb ticāret ider Nāzikā yine vāciz
Eger kabūl olunursa namāz -ālūd

38

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Haste-i aşk olsa bülbül söylenüp yanmak bacīd
Yanmasa pervāne hālin şemci ağlatmak bacīd
2. Ğarķ-ı baħr-i aşk olurmuş zāhid ikrār eylemiş
Hoş kerāmet olsun ammā kim şuya yanmak bacīd
3. Bir nigāruñ dā'imā la'lı ü miyānın vaşf ider
Mā'il olsun hiçe ammā kendisin şatmak bacīd
4. Seyyidem ger nāra girsem āteşe yanmam dimiş
Hergiz olmaz āna kendin āteşe atmak bacīd
5. İğnesin atmış şuya māhī çıkarmış kendüye
İbn-i Edhemdür bu anuñ ignesi batmak bacīd
6. Ehl-i aşkuñ zevraķı göz irmeyen cummādadur
Sāhil-i taķlıdden ey dil āna çatmak bacīd
7. Daķķ-ı bāb-ı fażl idersen Nāzikā cāciz velī
Kendüni insān içinde hāşşete katmak bacīd

39

Mefācīlün mefācīlün mefācīlün mefācīlün

1. Bu dār u hānede tedbīr-i caķl-ı pīrden feryād
Hoşem divānelikte pīçiş-i zencīrden feryād

37. S 15a, Ü 5a, Ö 6a

(3a) derd ü sūz/ihtirāķ Ü,Ö (3b) dahi görmüşem/
de gördüm Ü,Ö (4b) Düşer ki gahī olur/Semāc-ı
cānāna irer Ü,Ö (7a) Nāzika yine vāciz/vācizā
bugün Nāzik Ü,Ö

(6) -Ü,Ö

38. S 15b

2. Nigāhiyle gönül hem şayd u hem şayyāddur şimdi
Arada kalmışam şayyāddan nahçīrden feryād
3. Saña ne mihribān ne bī-vefā demek degil kâbil
Sükût itmekde olmaz hâşılı ta'cīrden feryād
4. Olur çeşmünle ğamzeñ nişlesem her demde hısm-ālūd
Baña rāhat mı vardur hūn-ı tīg u tīrden feryād
5. Nigāhın kullanur eāşıklıra şemşīre el urmaz
Bilür kim hâşıl olur āhenīn şemşīrden feryād
6. Gönül ülfet idübdür (bülbül) olsa nāleye başlar
O tabla beñzer eyler ārzū-yı şīrden feryād
7. Benüm feryādımı kim gūş iderdi tā seher ammā
Dil-i bīmar elinden nāle-i şebgīrden feryād
8. Gerek şādī gerek ğamdur kabūl itmek müsellemdür
Olinmaz Nāzikā çün meşreb-i takdīrden feryād

40

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Mürīd-i hod-hurūş ü mürşid-i tezvīrden feryād
Dalāl-i millet ü dīn hvāce-i nihrīrden feryād
2. Ruh-ı zerdüm eger gül-gün olursa vechi var anuñ
Hayāl-i müflis-i dūn himmet-i iksīrden feryād
3. Görür zāğ u zağan bağında dem-beste kalur her dem
Degildür lā'übālī bülbül-i dil-gīrden feryād
4. Şikār olmak münāsibdür gönül ol çeşm-i āhūya
Şikāyet itmezem kânūn degil(dür) nahçīrden feryād
5. Ne hikmet var senün zahmēnde muṭrib fāş ider rāzum
Dü çeşmünden döker kan benden āh u zīrden feryād

6. Kanı ol dem ki nazm-ı ter iderdüm çün dür ü güher
Figān bu hātır-ı maḥzūn u ṭab-ı sīrden feryād
7. Hurūṣa başladı sūz-ı derūn Allah ḥıfz itsün
Yaḳar dehri bu āh sâ'ika-i te'sīrden feryād
8. Yirin virdün oturdın Nāzika ṣemṣīr-i Fūrḳāna
Velīkin istikāmetden çıkan tefsīrden feryād

41

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1. Meṣreb-i ʿālem budur kim olmaya cāndan lezīz
Gör benüm zevküm ki yokdur dard-i cānāndan lezīz
2. Cennet ü hūr u kuṣūr ister kime itsem sü'āl
Gör bu gizli rāzı yokdur bezm-i Rıdvāndan lezīz
3. Güft ü güy-ı ʿarīfān seb'ü'l-meṣānī rūḥıdur
Şofra-i ʿirfānda var mı mağz-ı Kur'āndan lezīz
4. Nice mağrūr olmasun bī-çāre ādem yok görür
Gayr insāndan ʿazīz insāna ʿiṣyāndan lezīz
5. Hātırı yir gelmesün ammā nedür anı dimem
Haste-i ʿaşka şorarsān gayrı yok andan lezīz
6. Sen ne dirsın vā'izā bir muḳtedānuñ ḳavlidür
Görmezem ben inkırāz-ı ʿayn-i akrāndan lezīz
7. Nāzika her lezzeti ḳadrince idrāk eylemek
Feyz-i Ḥaḳdur pes ne vardur zevḳ-i vicdāndan lezīz

40. S 16ak

41. S 16a

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Saña vā'ciḡ iṣṭihār-ı fażl u du'cadur melāz
Zāhidā saña dahi taḡvā u cuḡbādur melāz
2. Ṭaylesān u sürmeye şūfī ziyāde ḡürmet it
Ṭab'cūna zīrā senün vildān u ḡūrādur melāz
3. Dāniş-i lafḡ u ḡurūf u bīniş-i destār u şūf
Ḥāzret-i molla-ı şehre gör ki fetvādur melāz
4. Şaña bu ḡayl ü ḡaşemden ey emīr-i muḡteşem
ḡayrı yoḡ Allāhu a'lem ceng ü ḡavḡādur melāz
5. Meşrebün ḡaḡkında böyle eylerem taḡḡik kim
Nāzikā rind-i ḡarāba cām-ı şahbādur melāz

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Ol şanem cāşıḡları derdinde bī-dermān diler
cAşḡ āyinince iḡsān üstine iḡsān diler
2. Derddür dāyim ṭabībi derdile yād itdiren
Dil-berān bāzār-ı ḡüsni germ ü pür-efḡān diler
3. Dil ki nācī oldı Rabb-i(lā-tezerdür) himmeti
cAşḡ kim ḡāhirdür aḡyār üstine ṭūfān diler
4. cAşḡ u dil kim menzil-i cānāne yek-tā irdiler
Ṭiḡ-ı ferdiyēt o demde ḡükmini curyān diler
5. Tekyemüz bir tekyedür hem pīrümüz bir pīrdür
Kim peleng ü şīr gelse kendüye ḡurbān diler

42. S 16a, Ü 5a, Ö 6a

(1a) iṣṭihār-ı/iṣṭihar u Ü,Ö

(2b) vildān/ḡılman Ü,Ö

(4a) emīr-i muḡteşem/şeh-i şahib-himem Ü,Ö

(4b) ḡayrı/ḡayr Ü,Ö

(5) Meşrebün ḡaḡkında Nāzik böyle taḡḡik eylerem
Kim hemān rind ü ḡarāba cām-ı şahbādur melāz Ü,Ö

6. Pīrümüz tedbīrine virdüm boyun ol(demde kim
Nīm-bismil ister ʿaql-ı zāhiri gāltān diler
7. İltifātı mey-fürüşün mesti mağrūr itmesün
Gelmesün bu bezme her kim kendüyi sulṭān diler
8. Girye-i huşki kıyāsā anılamaz zāhid girye
Hüb-rūlar mübtelāyı gālibā ḥandān diler
9. Ḥayfdur ol kavme kim āyin-i kīş ü milleti
Kendüyi her demde şādān dārın ābādān diler
10. Sen şehīd ol ey gedā rāh-ı vefāda sābit ol
Cümle ervāḥ-ı şehīdān cürmüne gufrān diler
11. İbn-i Edhem Nāzik ancak saltānat terk itmedi
Her ki cān virmez bu yolda pes niçün cānān diler
12. Aşkdur āşüb-ı ālem ʿayn-i ʿillet ʿaynīdür
Gör bu sırrı kim hemīşe rāznı pinhān diler

44

Fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilün

1. Çeşmi ʿuşşāka tegāfūl itmese bīmār olur
Nā-tüvāndur ol ḳadar k'āna nigāhı bār olur
2. Ḥüsn ü ʿaşḳun gayrı billāh fānī vü efsānedür
Vech-i cānān isteyen aḡyārdan bīzār olur
3. Hep ticāret hep sefer hep menfa ʿat erbābıdur
Kiminün maṭlūbı nār u kiminün envār olur
4. Sen ki pervāne degilsin rāz-ı şem ʿi kim disün
Reh-güzāruñ uğrasa berd ü selāma nār olur
5. Saltānat ol pādişāhuñdur ki kemter bendesi
Kendi ḳaydıdan ḥalās u ḥvāce-i aḥrār olur

6. ʿAşk bāzārında ʿaqla kimse göstermez metāğ
Cümle istiğnā şatarlar böyle bir bāzār olur
7. Gerçi gücdür Nāzkā remz ü işāret ānlamak
Fehm iden güftārūn ammā vākıf-ı esrār olur

45

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Ğaraż şanmañ cihāndan naqd-i cānı bāda virmekdür
Metāʿ-ı vuşlat-ı yāre ğaraż anuñla irmekdür
2. Cehennemden kaçır hūr u behişt ümīd ider zāhid
Firāk ehl-i maḥabbet arasında nāra girmekdür
3. Cemel semmü'l-ḥıyāta girmek ey vāʿiż murāduñca
Hüdānuñ kulların başdan başa kıрмаğ geçirmekdür
4. Vaşıyyet havf-i mergile perişānlıkdur ey h Vance
Hüner ʿaql-ı miʿād u iştiyākı başa virmekdür
5. Bu ʿādet halkasından çıkmama bāʿiż benüm şufī
Kul olup pīr-i ʿaşka halvēt-i taḥkika girmekdür
6. Bu tabla tırta urmağdan budur dāyım ümīdüm kim
Sesi bir şāh-bāz-ı kābilün gūşine irmekdür
7. Benüm kalbümde Nāzik Ḥaqq ğaraż halk itmedi ammā
Bu sözden saña ancak ğaraż dünyāyı yirmekdür

44. S 16b, Ü 5b, Ö 6b

(2a) Hüsn ü ʿaşkun/ ʿAşk u hüsnün Ü, Ö

(3b) nār/envār Ü, Ö // envār/nār Ü, Ö

(4), (5) -Ü, Ö

45. S 16b

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilātün

1. Bu tīri neyleyeyüm çün kemān elümde degildür
Kemānı neyleyeyüm kim nişān elümde degildür
2. Gedā-yı bī-ser ü sāmān şehri āgeh idük kim
Be-hakk-ı Fahr-i Nebī hanümān elümde degildür
3. Aceb mi hvāce baña şefkat ü cināyet iderse
Bilür ki zerrece sūd u ziyān elümde degildür
4. Ḥaḳīḳatile saña aşl haberı söyleridüm ben
Bu ihtiyār velī rāyegān elümde degildür
5. Harīd-i vuşlata bā'is olurdı mev̄t-i irādı
Henüz neyleyeyüm nakd-i cān elümde degildür
6. Ne eazm-i rāha emān var ne cāy-ı şabra nişān var
Zemān elümde degildür mekān elümde degildür
7. Ḳabūl ider mi aceb kāzika bu eözrimi vā'iz
Gehī düşer ki zimām-ı zebān elümde degildür

Mef'ūlü fā'cilātü mefā'cılı fā'cilün

1. Nāzik ḳo ğayrı girye-i şeb-gīr ü ahı gör
Baḳma citāb u nāza derūnī nigāhı gör
2. Fikr itme hevl ü heybet-i der-bān u ḥācibi
Hulḳ-ı kerīm ü merḥamet-i pādışāhı gör
3. Sen luḫf u ḳahr-ı menzile yevm-i vüşüle şal
Bar-ı havāḫırı giderüp resm-i rāhı gör
4. Şol denli faẓla mu'ctemed ol kim nefes nefes
Eşbāḥ-ı kā'ināta eḫā-yı İlāhı gör

5. Ārif sep̄id ü surh ne bulsa libās ider
A crāzı ko cigerdeki dāğ-ı siyāhı gör
6. Ey müdde-ī kelāmuña virme çoğ āb u t̄ab
Eşk-i dü-çeşm ü dāğ-ı derūna güvāhı gör
7. Destār u şūfıma benüm itme çoğ i ctibār
Kibr ü riya içindeki şirk-i günāhı gör
8. Nāzik nihādın eyleme ta ezīm hırkada
Dihim-i pādişāha deyişmem külāhı gör

48

Mefā cilün fe cilātün mefā cilün fe cilātün

1. Bu sūdı neyleyeyüm çün vücūd elümde degildür
Vücūdı neyleyeyüm çünki cūd elümde degildür
2. Yüzüm hemişe tuṭup āsumāna āh ideyüm ben
Şafā-ya hāṭır ile tā sücūd elümde degildür
3. Derūnı sūziş ile gel bu bezme āhile ohı
Henüz ruḥṣat-ı cūd u sürūd elümde degildür
4. Baña bu beht-ı siyehden görüñdi vech-i tesellī
Hoşem ki dāmen-i çerh-i kebūd elümde degildür
5. Penāh-ı ḥazret-i Gaffārı ṭutmuşam gice gündüz
Helāk-i düşmen-i ḳahr-ı ḥasūd elümde degildür
6. Bu nefis-i ser-keş ü şūmuñ ḳomam mezelletin elden
Züdüd elümde degildür sūtūd elümde degildür
7. Ezel naşīb olan Nāzikā şühūd imiş ancak
Şu cūd elümde degildür vürūd elümde degildür

47. S 17a, Ü 5b, Ö 6b

(3a) vüṣūle/nüzūle Ü, Ö (3b) giderüp/bırağup Ü, Ö
(6a) virme çoğ/çok virme Ü, Ö

48. S 17b

Mef'ulü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. Luṭfun bize ey çarḥ senün cevr ü sitemdir
Cevrün dahi ümîd iderüz luṭf u keremdir
2. Ğayet de girân mıydı eaceb bār-ı emānet
Bu nütede çarḥun şanırum kāmeti ḥamdur
3. Mihmānlaruz ağırlamasun ḳo bizi devrān
Zīrā varacaḳ menziliḡümüz şehr-i eademdir
4. Yüz virmedi bir ḥvāce bize eömri çoḡ olsun
Kim āhir-i şoḡbet gelecek kāsesi semdir
5. Sulṭān bize vaşf eylesün vüs'at mülkin
Biz bildigümüz ṭūli anun iki kademdir
6. Zāhid bizi mey içdigümüzle bilür ancaḳ
Bilmez anı kim ḳible bize veç-i şanemdir
7. Biz bir şanem-i muḥtereme secde-berüz kim
Lāhūt ki dillerde dinür āna ḥarandur
8. Nāzik bu ne demdir bunu bil bu sözi yād it
Enfāsı telef eyleme kim cāy-ı nedemdir

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1. Ḥvāb-ı nāzı bir gün ey şeh merge tebdīl ideler
Gördüğün bu düşleri bir özge te'vīl ideler
2. Dest ü pāyūn būs iderler şimdi bu nev-devletān
Zīr-i ḥāke şoḳmaḡa vakt ola ta'e'cīl ideler

49. S 17b, Ü 6a, Ö 7a

- (3b) Kim āhir-i şoḡbet gelecek kāsesi semdir S
(4) -S (4b) āhir-i/āhiri Ö // semdir/ḥamdur Ü
(6b) kim/-S, Ö (8a) yād/guş Ü, Ö

3. Katreler kim mübtelâlar gözlerinden tökdiler
Hânümanun yıkmaga tufân olup seyl ideler
4. Hiç gelmez hâtıra bin zahm-ginün var senün
Defter-i sırrun çıka dīvāna tahsıl ideler
5. Hor gördün gerçi sen ol mürı ey rāy-ı gurūr
Heybet ü şalvetle anı dem ola pıl ideler
6. Ey kanâcat itmeyen sulţānlığa çok ser-keşi
Reşk ide fakr u fenā ehline tahvıl ideler
7. Reşhalar kim ana şimdi kimse itmez iltifāt
Çok harābe Mışrı ābād itmege Nıl ideler
8. Ben bu destūrun bu denli yazmışam icmālini
Nice dīvānlar görürsin anda tafşıl ideler
9. Pāk ü bī-pervā çıkarsan ger cihāndan Nāzikā
Cümle ulviyyun senünçün belki tehlıl ideler

51

Mef'ulü fā'cılātü mefā'cılü fā'cılün

1. Yārān Nāzikā seni bildüm kıyās ider
Pāyun toziyle çeşmini sildüm kıyās ider
2. Zāhid urur yatur yire mescidde başını
Semt-i hüdāya belki egildüm kıyās ider
3. Bin şerha açdı hVāceye tīg-ı zevāl-i gamz
Āmālden hemişe kesildüm kıyās ider
4. Yār-i zemāne kaddini şeyhün kemān ider
Bîçāre gör ki kendi çekildüm kıyās ider

5. Şol gird-i gird-bādı temāşā ider misin
Bir servdür bu bāğa dikildüm kıyās ider
6. Vā'iz ezel mu'amelesin medh ider yürür
Ol günde belki böyle deñildüm kıyās ider
7. Her kimse kendi şüretini senden ahz ider
Yārān Nāzikā seni bildüm kıyās ider

52

Müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün

1. Reftāruña qurbān olan serv-i çemenle eglenür
Ruhsāruña hayrān qalan berg-i semenle eglenür
2. La'ılün nişānın bulmayan güftāruña mā'il olur
Ka'ır-ı şadefde gezmeyen dürr-i 'adenle eglenür
3. Nār-ı hicāza yanmayan hāk-i haremde bahş ider
Büy-i Yemenden bulmayan misk-i hutenle eglenür
4. 'Aşq istemez berg ü nevā ister fenā-ender-fenā
'Aşık anuñçün dā'imā derd ü mihanla eglenür
5. 'Aşkuñ tarīkın boynına Mansūr ilzām eylemiş
Gördüm anı ben h'vābda hālā resenle eglenür
6. Biz gamzesinde dil-berün mihr ü maḥabbet görmüşüz
İller mezākınca velī bir dil-şikenle eglenür
7. Nūr-ı Mesīh ü Ahmedī h'v'ce nice tevfiq ider
Kaşānesinde bir büt-i sīmīn-bedenle eglenür
8. Vā'iz kabül ü reddini feryād ile teblīg ider
Şūfī güzel bulmuş hele şavt-ı ḥasenle eglenür

51. S 18a, Ü 6b, Ö 7b

- (3a) zevāl-i gamz/gam-ı zevāl Ü,Ö (4a) Yār/Bār Ü,Ö
(6b) günde belki böyle/demde çeşmi beste Ü,Ö
(7a) Her kimse ayineñde görür kendi şüretin Ü,Ö

9. Nāzik cevāhir cağd idüp dīvānını tezyīn ider
Kendi okur kendi yazar nazm-ı sūhanla eglenür
10. Destin mehār-ı nāka-i Leylāda taşvīr eylemiş
Bir sīm vefā-yı meşreb-i pīr-i Kārele eglenür

53

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Teğayyür balsa şüretde çi gam üstād bākīdür
Ruhından dīde mahrūm olsa dilde yād bākīdür
2. Vücūdı saña takrīr itmek olmaz lebün imkāne
Mukarrerdür teğayyür şūfiyā icād bākīdür
3. Cūda düşmek şuverden gerçi pes müşkil gelür ammā
Murād eylerse zāhid ittihād ezdād bākīdür
4. Sarāyūn h̄vace mest itsün esāsın tā harāb olsun
Harābāta karışsun kim harābād bākīdür
5. Vücūd-ı Bī-Sütūn icāb ider Ferhād ü Şīrīni
Bunu eyler kabūl aşhāb-ı hikmet dād bākīdür
6. Okursın işidirsın zāhirā taḥkīk eylersin
Kabūl eyler misün bilmem ki isti'dād bākīdür
7. Bu bāğ içre giriftār düşe ser-nigūndur şimdi
Beşāret anla vahdetle (gezen) āzād bākīdür
8. Dalālūn perdesi gāyet girān(dur) kimseye ref' itmez
İşāret Nāzika ancak saña irşād bākīdür
9. Nola cazmi-i Şīrāz eyledümse cennete pervāz
Anuñla bu nefesde hem-ser ü hem-zād bākīdür

52. S 18b

53. S 18bk

* Kenarda:

Şikest itme hemān neylersen it cām-ı harābātı
Kabūl itmez fedā hergiz ki bu bī-dād bākīdür

Müstef'cilün müstef'cilün müstef'cilün müstef'cilün

1. Ey nār-ı caşka girmeyen sūz-ı ciger dırsın nedür
Ey nūr-ı Haḫka irmeyen nūr-ı baṣar dırsın nedür
2. Ğaflet olubdur dānişūn ḫulmet olubdur bīnişūn
Hiç bitmemişdür bir işūn faẓl u hūner dırsın nedür
3. Çeşmüne ḫan aĝlatmadūn vīrānelerde yatmadūn
Kendūni hiçe ṣatmadūn seyr ü sefer dırsın nedür
4. Rehber önünde hūş iken dil ğayrile menḫūş iken
Esbāba çeşm ü gūş iken ṣāfi haber dırsın nedür
5. Mir'at-ı pūr-nūr u zīyā bulduñ mı dilde Nāzikā
Sözde geḫi "huz mā ṣafa da c mā kedir" dırsın nedür (*)

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Cāmūn ey ṣahbā senūn mīnā yāhūd billūrdur
Böyle dirler gerçi ammā ben direm kim nūrdur
2. Sen de bir dūşīzesın ey mey melek ḫayrān saña
Māderūn āvīze-i Tūbā olan āb-kūrdur
3. Caşq-ı bālā-deste kim hemsīredür dirler saña
Şırsın ḫaḫka ki kārūn şūr u ğāḫi zūrdur
4. Rūyını görmez senūn tā maḫrem-i efsūrde-dil
Şol ḫadar belki ayāĝūn gizlidür mestūrdur
5. Kim getürdi tākunı bustān-ı ḫudse bilmezem
Maḫla c-ı envārūnı zīrā görürdüm Tūrdur

54. S 18b, Ü 6a, Ö 7a

(1a) sūz-ı/cān u Ü, Ö

(4) Rehber önünde hūş iken esbāba çeşm ü gūş iken

Dil ğayrile menḫūş iken ṣāfi Haber dırsın nedür Ü, Ö

* Huz mā ṣafa da c mā kedir: Hoşuna gideni al, hoşuna gitmeyeni bırak.

6. Āb-ı Ḥayvānsın ki sen ihyā idersin mürdeyi
Meclisünde pīr görölürdüm ki gūyā pūrdur
7. Şūrişūn biñ şīşe ü biñ kāseyi eyler şikest
Ġam degildür ṭālibūn ḥākān-ı der faġfūrdur
8. Māl ü cānın bezl ider bezmünde bir şāġar çeken
İbn-i Edhemdür biri anuñ biri Manşūrdur
9. Çeşm-i vā'izden kitāb-ı ḥüsnüni Ḥaġġ şaġlasun
Bu şafādan neylesün mahrūmdur ma'zūrdur
10. Böyle taġķik eyledi keyfiyyetin Nāzik velī
Añlamak güçdür ḥayālin ḥayli dūrā-dūrdur

56

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Ol ki uymaz caġla nūr-ı caşġ u bezm-i cān diler
Bir temāşādur bu meclis kim dil-i ḥayrān diler
2. Cān u başın oynasun meydānımız ṭūrın ṭutan
Bunda gelsün her ki kendin bi-ser ü sāmān diler
3. Şebnem eyler eşkini āhın nesīm-i şubḥ ider
Gül-şen-i vaḥdetde her kim sūnbül ü reyḥān diler
4. Ey vücūd-ı ḥurrem ü ābād olup caşġ isteyen
Maṭlabuñ bir gencdür kim menzilin vīrān diler
5. Mu'terifdür Nāzik-i bī-şabr-ı dil noġşānını
Geh temennā-yı vişāl ister gehī hicrān diler

55. S 19a

56. S 19ak

* Altta: Ḥaşmet li-muḥarrir lehū

Ey kālīb-i rūḥ-ı revān ḥayvān nedür bilmez misün
Ey merdüm-i çeşm-i cihān insān nedür bilmez misün

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Gerçi gönül maḥabbetile kân-ı şü'ledür
Ammâ ki ḥüsn-i aşâlet ile cân-ı şü'ledür
2. Ḥüsnile caşkı böyle hayâl eylerem hemân
Âteş ki ceyn-i şü'le vü yek-sân-ı şü'ledür
3. Şem'ün nihânı handalarında haber bu kim
Pervâne bu gice yine mihmân-ı şü'ledür
4. Gâhî hezâr ol gehî pervâne ey gönül
İklîm-i caşq cümle gülîstân-ı şü'ledür
5. Hem mâhî hem semender olur cazm-i caşq iden
Zîrâ merâhîli heme cummân-ı şü'ledür
6. Geşti-i caşqa girmege yokdur vücûda yir
Tecrîde çâre gör ki bu tûfân-ı şü'ledür
7. Nâzik gönül murâkıb-ı ruhsârdur müdâm
Âteş-perestdür ki nîgeh-bân-ı şü'ledür

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Dil kaçmada mâhir ser-i zülf-i siyehün var
Bîmârlar öldürmede çâbük-nîgehün var
2. Cânâ bize bir kez naẓaruñ olmadıĝından
Bir başka vefâ var ki derünî nîgehün var
3. Bir kevkebi ey çarḥ bize çok mı görürsin
Bir kez dîmedik biz saña kim mihr ü mehün var

57. S 19a, Ü 6a, Ö 7a

(7a) ruhsârdur müdâm/ruhsâr-ı yârdur Ü,Ö

4. Kaddün ham olursa çi gam ey rind-i fütāde
Hāk-i der-i cānān gibi bir secde-gehün var
5. Şayd-ı dil-i cuşşāka yeterken ser-i zülfün
Bir başka belā dahi per-i şeb-külehün var
6. Her gūşede biā fitne her fitnede şad-ḥayf
Hep çeşmüne vā-beste hezerān sipehün var
7. Naşş-i sem-i raḥşun yüzüme düşmedi bir kez
Pes bencileyin dahi nice hāk-i rehün var
8. Nāzik nice bir enfüs ü āfāka ri cāyet
Fermān-beridür her biri bir pādişehün var
9. Her tavrı pesendīdevü her hulķı müselleḡ
Billāh bu şikāyetde senün çok günehün var

Mef cūlü fā cilātü mefā cīlü fā cilün

1. Şanmañ ki tünd-bād ile carcar şadā virür
Çok serv-ḡad zemīne düşübdür şalā virür
2. İklīm-i Çinden haberi kim virür bize
Virmez bu yirlere haber illā şabā virür
3. Cānā tereddüd itme ne istersen iste kim
Evvel ḡademde hod saña cāşık rızā virür
4. Sen cürmi zāhidā ḡati bī-hūde añladun
Emr itse şāh vārını evvel gedā virür
5. Şūfī niçün şikāyeti hicrāndan eyledün
Bilmez misün hemīşe hekīmān şifā virür
6. Bālāda yok keder saña kimden irer eser
Tedbīr hod ezelde saña hep şafā virür

7. Bâtil-ı söz be-hak hak ancak rüsûmdur
Dehrün mezâkıdır ki saña ibtilâ virür
8. Nâzik figân merâret-i devrândan eyleme
Sen hastesin ziyâde tabîbün devâ virür

60

Müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün müstef'îlün

1. Bin nakşa qâbildür bu dil cām-ı muşaffâ kendidür
Mest ü harâbatı degil sâkî ü şahbâ kendidür
2. Bezm-i ezelde pîr imiş şâyeste-i tevkîr imiş
Bu neş'eyi ihyâ için gelmiş Mesîhâ kendidür
3. Keştî demek lâyıq degil nâm-ı dil-i âzâdeye
hadd ü kenâr u lüccesi nâ-bûd deryâ kendidür
4. Bülbul şadâsı âşıkuñ hâlî degil güşinden hiç
Gü lzâr-ı hayretde gezer câyiz ki güyâ kendidür
5. Gördüm bu şeb cānânı ben hvâb içre(dür) bî-reyb ü şekk
Sen ey mu'abbir eyleme te'vîl ol tâ kendidür
6. Ğark-ı şuhûdun kıblesi hergiz huşuş itmez kabûl
Zâhid gâlağ itdüm dime gerçek çelîpâ kendidür
7. Rüşd eyle cem'-i saltanat gâyet ba'îd üstâddur
Pehlüle ger olsa lakab hakka ki dānâ kendidür
8. Rûz-ı dile vâkıf olan Nâzik şeb-i kadri bilür
Bana şorarlarsa eger hn-ı süveydâ kendidür

59. S 19bk

* Kenarda:

Benzer egerçi kamet-i dil-dra serv-i bāğ
hükm itme her zeman saña zira hevâ virür

60. S 19b

(5a) yerine kenarda:

Gördüm bu şeb yari cıyan hvâb içre bî-zann ü gümân

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Ārifüz biz şāfdur jeng-i kederden sīnemüz
Reşk-i mir'at-i Sikenderdür bizüm āyīnemüz
2. Sālik-i müstağrağ-ı nev-rüz olubdur qadr ile
Zülf-i miskīn-i melā'ik hırka-i peşmīnemüz .
3. Biz şu deñli mazhar-ı sırr-ı cemālüz kim bizüm
Çok degildür rüh-baḥş olsa vücūd-ı kīnemüz
4. Tūṭiyüz güftārimuz āyīneyi şad-şāḥ ider
Rīze-i elmāsdur zīrā ğidāmuz çīnemüz
5. Var ümīd ol deñli kim faqr-ı siyeh kaydındayuz
Levh-i ğāyetde bulunmasa eger pīşīnemüz
6. Köhne vü şad-pāre olsun nefes-i fercām kim
Çarḥ-ı atlasdan daḥi maqbūl olurmuş pīnemüz
7. Gerçi Nāzik şimdi halvet-hānemüzden dūrsın
Yād kıll bezm-i kadīm ü şoḫbet-i dīrīnemüz

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Hem-rehān nā-būd ü ben bu yolda tenhāyem henüz
Her ṭarafda biñ ḥaṭar bī-bāk ü pervāyem henüz
2. Va'cd-i ferdā bir 'aceb ārām-gehdür dillere
Her günüm ferdā iken müştāk-ı ferdāyem henüz

61. S 20a, Ü 6b, Ö 7b

{2b} miskīn/müşkīn Ü {3b} vücūd/zuhūr Ü,Ö

{4a} şad-şāḥ ider/delse n'ola Ü,Ö

{4b} çīnemüz/hīnemüz Ö

{5}, {6} -Ü,Ö

{7a} halvet-hānemüzden dūrsın/başka feyze mazḥarsın
hele Ü,Ö

3. Levh-i dilden maḥv iken naḫş u rüsüm-ı kâ'inât
Şöhre-i şehre olmuşam dehre temâşâyem henüz
4. Turmuşam peygülede server-girîbân olmuşam
Gel bu bazar içre gör mecnûn-ı rüsvâyem henüz
5. Gerçi yek-sân oldu fevḫ u taht eayn-i serime
Görmüşem rāh-ı fenâda bî-ser ü pâyem henüz
6. Bilmem âlâyiş ne dertli kimdür ârâyiş nedür
Bend-i zülf ü vâlih-i rüy-ı dil-ârâyem henüz
7. Ḥasbiḫâlüm olmağa biñ beyt-i dîvân eyledüm
Hergiz imkân bulmadum taḫkîka güyâyem henüz
8. Dîde pür-âb ü pür-âteş sîne ḥāk olur ten
Nâzikâ seyrânı gör kim bād-ı peymâyem henüz

63

Fe cilātün fe cilātün fe cilātün fe cilün

1. Dersi bizden oḫı mecmûa-i ahlāk bizüz
Bizden işrâke iriş câmi-i âfāk bizüz
2. İtmiş üstād-ı ezel zâtımızı zât kabûl
Herkesün bārına tākat getiren ṭāk bizüz
3. Kayd virmez bize bir ḥāletile ehl-i vücūd
Rūḫ-ı iṭlāk olınan şüret-i iṭlāk bizüz
4. Bize her yirde kemālāt-ı tecellî eyler
Düşmen-i cānımuza müşfik ü müştāk bizüz
5. Nâz virmez bize tezyîn-i namâz u rûze
Zāhidâ zann iderüz zümre-i uşşāk bizüz
6. Derdsüz kûre-i âlem nice olsun bir dem
Dolanamaz caşḫ ile çün bâcis-i iḫrāk bizüz

62. S 20a

* Kenarda:

Ger kader taḫkîkine gelsem müsellemdür sözüm
Gör bu ḫâli beste-i bend-i temennâyem henüz

Bu tılsımın fethini teslîme taclik eylemiş
Gerden-i efgende-berüz tiğ-i esmâyem henüz

7. Gizli bār āh ile bir girye-i nihān var bizde
Ebr u bārān olur maḡsim-i erzāk bizüz
8. Belki zühhād inanmazuz ezel tā-be-ebed
¶illet-i gā'ibeye şan'at-i hallāk bizüz
9. Hār isēn Nāzik-i şeydā gibi bülbül oluruz
Mār isēn resmi-i dānā gibi tiryāk oluruz

64

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Zülfüne meyl eyleyen ser-der-hevādur bād-bīz
Anuñiçün hem-dem-i bād-ı şabādur bād-bīz
2. Herkese rāḡat virür zıll-i cenāhın şaklamaz
Evc-i ihsānda uça gūyā hümādur bād-bīz
3. Bir cemāl-i pāke olmuşdur muḡabil var ise
Mihribāndur manzar-ı ehl-i vefādur bād-bīz
4. Hālet-i berd ü selāmı gösterür Cibrīl var
Narı gül-zār eyleyen faẓl-ı Hüdādur bād-bīz
5. Nāzikā maḡçubıyuz çok perde-dār oldu bize
Evvelā dīdār-ı aḡyāre ḡıḡādur bād-bīz

65

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Cām kim āndırmaya dünyāyı cām-ı Cem dirüz
Dil ki kendinden haber bilmez dil-i hurrem dirüz

63. S 20b, Ü 6b, Ö 7b

(3a) ḡayretile/şūretile Ö, şūret ile Ü

(5), (6), (7), (8) -Ü, Ö

64. S 21a, Ö 7bk

(1a) Zülfüne meyl eyleyen/Zülf ile başın komuş Ö

(4a) gösterür Cibrīl var/gösteren Cibrīldür Ö

2. Gül-sitān yād eylerüz pür-dāğ görsek sīnemüz
Eşk kim çeşme süveydādan gelür şebnem dirüz
3. Bir bilür vardur hemān rāz-ı derūn-ı zārımız
Ġayrılar peykān dirler biz āna mahrem dirüz
4. Münşerihdür sīne söyēn çarḥ itsün bildigin
Tīğina rüy-ı maḥabbet zaḥmına merhem dirüz
5. Cān u ten terkinde çokdur fark nezd-i cārifān
Ten olursa bārek'Allāh cān olursa kem dirüz
6. Ol gedā kim kendi kaydından dili āzādedür
Biz āna el-ān İbrāhim-bin-Edhem dirüz
7. Ka cbedür ol dil ki ola anda hulletden nasīb
Menba c-ı hūn-āb-ı çeşme çeşme-i zezem dirüz
8. Bıkr-i fikrūnden toğan bir neş'edür kim Nāzikā
Bunda kalsun söz hele biz cisi-i Meryem dirüz

66

Fā cılātün mefā cilün fa cılün

1. Dil ki cāşıkdur āhsız olmaz
Sīne-i dāğ sīyāhsız olmaz
2. Kuluḥam didigüm günāh ise
Kul efendüm günāhsız olmaz
3. cAşksız olmasun gönül bir dem
Mülkdür pādişāhsız olmaz
4. Dil ġumūm u hūmūmı terk itmez
Pādişehdür sipāhsız olmaz
5. Dīde pür-eşk ü sīnedür pür-elif
Deşt āb u giyāhsız olmaz

65. S 21a, Ü 7a, Ö 8a

(3b) mahrem/merhem Ü,Ö (4b) merhem/hem-dem Ü,Ö

(5),(6),(7) -Ü,Ö

6. Bî-cemâl ü hayâl kalmaz dil
 Āsumān mihr ü mâhsız olmaz
7. «Aşkı inkār ider gehî «arif
 Kām-rān bār-gāhsız olmaz
8. Rāzı olsun melāmete Nāzik
 Reh-revān rēsm ü rāhsız olmaz

67

Mef'ulü mefā'ilü mefā'ilü fe'ulün

1. Çok hātırı cevri-keşi perīşān görürüz biz
 Ey çarh seni vaqt ola vīrān görürüz biz
2. Mihmān-keş okurlar seni erbāb-ı vefā hep
 Seferinde hemīşe dem-i ihvān görürüz biz
3. Bir kāse şuyun görmedi bir teşne senün līk
 İncinmezüz el-ān seni mihmān görürüz biz
4. Sen hūyunı pūşide tutarsın bize ammā
 Perdenden olan sırrı nūmayān görürüz biz
5. Gerçi bize her dem sefer eksik degil ammā
 Her kande varırsağ seni gerdān görürüz biz
6. Ey çarh firübün bize der-kār idemezsin
 Zīrā seni de vālih ü hayrān görürüz biz
7. Billāh leṭāyif iderüz biz saña zīrā
 Her yirde seni bī-ser ü sāmān görürüz biz
8. Ey çarh bizi vaqt ola kim görmeyesin sen
 Fevkinde olandan seni nādān görürüz biz

66. S 21b, Ü 7a, Ö 8a

(5) -Ü, Ö (7) -S

(6a) Meşhed-i zāt hem-sıfat-ı dıldür Ü, Ö

(8b) Reh-revān/Rāh-rev Ü, Ö // resm ü/resm-i Ü, Ö

9. Bir gün ola kim biz seni yād eylemezüz hiç
Ammā bizi sen her yaña cūyān görürüz biz
10. Ey çarh senün merteben üzre nice şahşı
Ālemde gezer hurem ü handān görürüz biz
11. Bu sırrı beyān eylemezüz emr-i Hüdādur
Anun keremiyle bunı āsān görürüz biz
12. Her demde nişān tīrimüze sen bulunursın
Çok merdi bu meydānda girizān görürüz biz
13. Bu nükteyi şaḥ anlayan erbāb-ı hevāyı
Pür-dem ola şermende pür-şān görürüz biz
14. Bu nükte aceb nüktedür ammā haberün yok
Her lahzada biñ cākılı kurbān görürüz biz
15. Bir saċide-gehdür bu cihān çarhı şorarsān
Üstād elinde anı hemyān görürüz biz
16. Ārż eyleme ey çarh şaḥın Nāzike vüs cūn
Anun nazarında seni vīrān görürüz biz

68

Fācilātün mefācilün faclün

1. Dil-berā ḳahruña zülāl dirüz
Mihr idersen āna cemāl dirüz
2. Bizi raḡm içre ḳorsa istignā
Hāk bir sırr āna nigāl dirüz
3. Şöyle Āriflerüz zemānede kim
Çistān bilmeḡi kemāl dirüz
4. Şöyle vāşıllaruz murākābede
Kibriyāyı bize ḡalāl dirüz
5. Nāzikā her münāfıḳı görseñ
Ḳatlüküm ċindenā ḡelāl dirüz (*)

67. S 21b

68. S 22a

* 4. beytten sonraki iki beyt Ar. olduğundan alınmadı.

* Bizim nazarımızda sizin öldürülmeniz helal deriz.

Müstef'cilün müstef'cilün müstef'cilün müstef'cilün

1. Kendin o cādū-yı denī bir dil-rubā eyler kıyās
Gör bu temāşayı beni hem mübtelā eyler kıyās
2. Gūş itmemişdür bulduğum bu genc-i lā-yefnāyı ben
Yollarda h̄v̄ce yüzime bakmaz gedā eyler kıyās
3. Çün pīr-i Yūsuf kışşası fikrinde kaldı vāridūn
Her gördüğü çāh içre ol bir meh-likā eyler kıyās
4. Zāhid bizi kadh eylese anı kadeh zann eylerüz
Mestāneler her bir sözi cūd u caṭā eyler kıyās
5. Pervāne-miskīn neylesün ister ki hākister ola
Bir lem'a idrāk eylese carz-ı likā eyler kıyās
6. Uyma o caşq-ı hāma kim kendi hevāsında gezer
Dāyim işi meh-rūlarun mihr ü vefā eyler kıyās
7. Kadr u fenā bazarını Nāzik kimünle eylesün
Halk-ı cihān rāyic hemān havf u recā eyler kıyās

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Saltanat istersen ey dil hidmet-i cānāne bes
Cām-ı İskenderse maşşudun eger peymāne bes
2. Kendüni vaşf eyledün döndün bizi medh eyledün
Vā'cizā zahmet bizümçün çekme bir efsāne bes
3. Mescid ü büt-hānevü mey-hānevü Beytü'l-Harem
Kaṭısın sen istemezsen baña bir hāne bes
4. Ehl-i şöhret olduğum şermende itdi bes beni
Gayr esbāba ne hācet şöhrete bir şāne bes

5. Kesret-i vīrān görüp dīvāne şād olmak neden
Yüz bizüm gibi gedā-şeydāya bir vīrāne bes
6. Āşinālar şoḥbeti kibrit-i aḥmerse eger
āşinā-yı hikmet ol kim şoḥbete bī-gāne bes
7. Bâlki Mecnūn olduğun çok kimse bilmez Nāzikā
Çok perişān söyledün çok besdür ey dīvāne bes

71

Fācilātün fācilātün fācilātün fācilün

1. Ṭayir-i Kudsem bāna sīmurg gelmez çün meges
Bülbülem ammā cihān dahi bāna olmaz kafes
2. Hakk beni sevdā-ger itmiş söyle kim virmez şadā
Ṭas-ı gerdün olsa ger bār-ı katarında ceres
3. Şol kadar tenhā gerek şayyādı bu vādīnün
Kim remīde itmeye Anḳayı pervāz-ı meges
4. Kimden eylersin şikāyet kim yeter feryāduña
Var mıdur bu deşt-i bī-pāyānda senden ğarı kes
5. Kande bilmişdüm Yemen kanḳı tarafda olduğın
Ger nesīm-i şubḥ-gehle olmasaydum hem-nefes
6. Sen bu haşm-ı bahri gör ḥayrān ider gerçi seni
Heybet-i Ceyhūn u Seyhūn u Fırāt bir de Ares
7. Nāzikā dīvānūnı gözden geçirdüm görmedüm
Anda illā bir me'al Allah bes bākī heves

70 S 23a, Ü 7b, Ö 8b

(2a) vaşf/medḥ Ü,Ö // medḥ/vaşf Ü,Ö

(2b) Luḫf it ey vāciḫ mükerrer itme bir efsāne bes Ü,Ö

(5), (6) -Ü,Ö

71. S 23a

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Bu rāzı eyledi fāş kimse olmaz fāş
Getirmeseydi dehānum zebāna bu sözi kās
2. Saña dürüst haber cem içinde söyleyeyüm
O cem bul bana kim anda olmaya evbāş
3. Nebāt u şand ile tuṭi-i Ḳuds itmede caş
Bu sal-hānede bī-kes meges esīr-i ma'caş
4. Başında bār-ı hayālāt bengi-i ḡayrān
Gözinde bī-dili āzāde müflis-i ḡallāş
5. Çi bāk berḡ-i celāl ü dil-i behāyem gör
Çi sūd pertev-i hurşid ü dīde-i huffāş
6. Gelür o dem ki gönül serserī olur yol yol
Bu sīne çāk ü bu ser hāk olur çü ḡāzırı nāş
7. Gönül o ṭā'ir-i ḡudsīdūr āşiyānında
Çi fevk u taht u ç i nām u mehāyā ç i ḡavāş
8. Hakīm dinse revā idi caql-ı kūteh-dest
Eger zemān u mekānı gönülden eylese tırāş
9. Bu beng ü naḡş-ı perīşānki hāvābdur Nāzik
Ne ṭarḡ ider görelüm bu şahifede naḡḡāş
10. Belā-yı caşka hikāyet kelām-ı rāḡdūrür
Velīk ehl-i nazar her haberden itdi tırāş

Mef'ülü fā'cilātü mefā'cīlü fā'cilün

1. Bir cām-ı rūşenā ḡanı cām-ı şerāb-veş
Kim bir ne pertevi ṭoḡınur āfitāb-veş

2. Şūfī ne buldı şimdiye dek oldı pāy-kūb
Aşk āteşinde dönmedi bir gün kebāb-veş
3. Merdāne mestdür cigerin laht laht iden
Kim hūm-ı eşküni içe şahbā-yi nāb-veş
4. Ömr-i cazīz sahv-ı seherdür dilā hemān
Zinhār geçmesün müterākım sehāb-veş
5. Meyli ko hūvāba dergeh-i ğayba murākıb ol
Keşf-i amāya görmediler perde hūvāb-veş
6. Kābil midür sebāt-ı şafā dilde hem-çü-āb
Şūrīdedür hevā ile her dem habāb-veş
7. Bu tab-ı āteşin ile senden kaçır melek
Eylerdi ser-fürū ger olayduñ türāb-veş
8. Kāddi hamīde olduğı çengün caceb midür
Kim hāke ser-fürūda degildür rebāb-veş
9. Bir cankebūtdur bu cihān tārına düşen
Her dem iderse nāle caceb mi zebāb-veş
10. Ankā geçerdı zāhid-i hod-bīn her zemān
Bir lāşe üzre cānını virmiş ğurāb-veş
11. Mā-i kerīme irmedi ādem cihānda hiç
Ammā ne hoşca aldadur anı serāb-veş
12. Deycūr-ı dehre bakma bırakma bu cāmı kim
İşrāk ide elinde müdām āfitāb-veş
13. Şūfī bizümle bir iki gün olsa hem-revā
Pervāz iderdi bāri hele inķılāb-veş
14. Ekser benüm günāhumı işcār ider o şāh
İhsān odur ki görine Nāzik citāb-veş

Mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ulün

1. Cānān ki hāṣā ide cān anı ferāmūṣ
Cān mıdur o kim eyleye cānānı ferāmūṣ
2. Derd ehli dimezler āna kim yād ide derdin
Derd ehli odur kim ide dermānı ferāmūṣ
3. Cānān gamı ſimdi bize cāndan ileridür
O zindelerüz eylemiſüz cānı ferāmūṣ
4. Bir ğonce açıldı bize bildirdi maḳāmı
İtdik o hezāruz ki gül-istanı ferāmūṣ
5. Bu carsada ğaltān olan ey ğuy-i maḳabbet
İtmezsın ola ſadme-i çevgānı ferāmūṣ
6. Bir çāſni alduṅsa eger dest-i każādan
Bir ğün idesin miḳnet-i meydānı ferāmūṣ
7. Her anda bir ſāndadur Nāzik ol āhū
ſānın bilirüz eylemezüz anı ferāmūṣ

Mef'ulü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ulün

1. Ger itmese ben cāſıḳ-ı nā-ſādı ferāmūṣ
Ben itmiſidüm itdigi bī-dādı ferāmūṣ
2. Evvel dil-i bī-ğāneyi ğāhice ānardı
Ol ſūh umaruz itmeye ol yādı ferāmūṣ
3. Bir kaḳameti servün gamı dāmına tutıldı
Dil mürği dahi eylemez āzādı ferāmūṣ
4. Bülbül ne caceb nāle vü feryādı unıtdı
cāſıḳ olan itmez hele mu'cādı ferāmūṣ

5. Bül**ü**l nice da **ı**vā-yı ma**h**abbet ider eyā
İtmiş mi geçen itdiği feryādı ferāmūş
6. Biz lezzet-i nāzı bilürüz **ı**adl ider ol şūh
İnşāf iderüz eylemezüz dādı ferāmūş
7. Lāyık budur ey zāhid-i **h**od-bīn ki idübdür
Serrest-i **h**arābatı vü ābādı ferāmūş
8. Her bir nefesümde ne **ı**aceb saña **ı**tokınsam
Rindān ne revādur k'ide zūhhādı ferāmūş
9. Nāzık bu **h**arābatda feyzūnle ider **ı**ays
Ey pīr-i muğān eylemez irşādı ferāmūş

76

Fā **ı**ilātün fā **ı**ilātün fā **ı**ilātün fā **ı**ilün

1. **ı**addüne her kim elif didiyse mevzūn söylemiş
Nazm iden güftār-ı pākūn dürr-i meknūn söylemiş
2. Rūyuña āteş diyen cāyız isābet eylese
Nāra rang isbāt iden ammā diger-gūn söylemiş
3. **ı**ays Leylāyı görünce āhır inkār itdügi
Bir ba **ı**d efsānedür kim anı Mecnūn söylemiş
4. Mālda ma **ı**nā-yı meyl olma**ı**ğ garīb endīşedür
Ben işitdüm bu sözi **ı**ālemdē **ı**ārūn söylemiş
5. Rāhat-ı cān bir söz öğrendüm hemān ancak anı
Şağar üzre sākı-i şahbā-yı gül-gūn söylemiş
6. Kimi pīşinde kimisi pesde eyler cüst ü cū
Zīr ü ben esrārını kim çeng ü **ı**ānūn söylemiş
7. Bir **h**aber vardur **ı**aleb eyle anuñla **ı**ııl **ı**amel
Nūr-ı çeşmine anı sultān hümāyūn söylemiş

8. Şi'ir-i Nāzik sırr-ı rūḥ-ı nağme-i ğaybiyyedür
Dir gören ammā anuñçün perde-bīrūn söylemiş

77

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Görmesem bu cömr-i nāçiz içre biñ perde kışās
Kande bulmuşdum harīm-i kurbet içre ihtisās
2. Kābiliyyet nār-ı hasretle bulur her mübtelā
İmtizāc eyler mi āteşsiz nüḥās ile raşās
3. Kendi cismin cadd ider nā-cins ile mağşūs olan
Nice pūte yıpramağ ister bulınca zer halās
4. Hvāceyi görseñ kaçan iflāsdan eyler firār
Gör bizi kim görmezüz iflāsdan ğayrı menās
5. Nāzikā vāciğ bizi zemm itdi biz medḥ eyledik
Arz idün bizden kabūl eyler mi eylesek tağās

78

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü mef'ūlün

1. Meydāne komak varını mestāneye maḥşūs
Uryān yürimek cāşık-ı dīvāneye maḥşūs
2. Mescidde şatarlar görürüz kibr ü riyayı
Cānān haberi meclis-i mey-hāneye maḥşūs

76. S 24b, Ü 7b, Ö 8b

(1b) Nazm/Medḥ Ü,Ö (2a) cāyiz/cā'iz Ü,Ö
(3b) ba'cid/ġarīb Ü,Ö (4a) ġarīb/hilāf Ü,Ö
(7) -Ü,Ö

77. S 25a

*4. beytten sonraki beyt Ar. olduğundan alınmadı.

3. Dil-dār şakinmaz kerem-i berd ü selāmı
Yanmak şanurum meşreb-i pervāneye mahşūs
4. Gencine-i caşkı der-i sultānda araruz
Sen bizde ara anı ki vīrāneye mahşūs
5. Kimse hum-ı hum-hāne ile leb-be-leb olmaz
Ol cūd u caṭā gerdiş-i peymāneye mahşūs
6. Āvāre bizümle çıkar ol kimse şikāre
Kim meyli anuñ olmaya kāşāneye mahşūs
7. Bu kūhda āhūlar ile üns iderüz biz
Vahşet görürüz zümre-i bī-gāneye mahşūs
8. Rūḫ-ı sühan-i pākūne Nāzik nice irsün
Dehrün hüner ü dānişi efsāneye mahşūs

79

Fācilātün fācilātün fācilātün fācilün

1. HVāceyi bār-ı elemden sīm ü zer eyler halāş
Caşkı bir dil-rubā-yı sīm-ber eyler halāş
2. Sen halāş ol tek hemān taḥm u devādan aḡlama
Kimini hançal kimini gül-şeker eyler halāş
3. Tütüyādur ey gözüm aḥmā isen diñle sözüm
Āsitān-ı yāre yüz sür hāk-i der eyler halāş
4. Derdün efzün olmaḡ istersen işit vāciş sözün
Şüfiyā diñle sözüm şafī haber eyler halāş
5. Geç bu dār u hāneden kim derd-nāk eyler halāş
Gir fenā iklīmine anda sefer eyler halāş
6. Bu kafes bir mürgi āzād itmedi aşlā meger
Nāle-i şeb-gīr ile āh-ı seher eyler halāş

7. Hānūmān terkiyle ķurtardum ŗanurdum cānı ben
Nāzīkā bildim ki terk-i cān u ser eyler halāŗ

80

Müstef'cilün müstef'cilün müstef'cilün müstef'cilün

1. Mişkāt-ı Ħakķ kim söylenür esrār-ı insāndur ġaraŗ
Mir'āt-ı ādem kim dinür envār-ı rahmāndur ġaraŗ
2. Ālem ĥakāyık deyridür hem ceynidür hem ġayrıdur
Cümle menāzil seyridür ġāyetde c'irfāndur ġaraŗ
3. Geh faẓl u ġāhī dād ider nice cihān icād ider
İsterse hep berbād ider bir beyt-i vīrāndur ġaraŗ
4. Çün ķabiliyyet ķadīm gösterdi aĥkāmın ĥakīm
Çıkdı na'īm ile cehīm isbāt-ı bürhāndur ġaraŗ
5. Evvel vücūd-ı halkā hep çün rahmet olmuşdur sebab
Ger luţf u ger ķahr u ġāzab ġufrān u iĥsāndur ġaraŗ
6. Uŗanmaduñ bu hāneden böyle maĥabbet tāneden
Bu cālem-i vīrāneden bir genc-i pinhāndur ġaraŗ
7. Ey Nāzīkī-i serserī seyl eyledün eŗķ-i teri
Bī-çāre dürr ü gevheri hep ŗarfa cūmmāndur ġaraŗ

79. S 25b, Ü 7b, Ö 8b

(2a) Tek halāŗ ol sen yūri ta'cīm-ı revādan aġlama Ü,Ö
(6a) aŗlā meġer/illā hemān Ü, illā hekimān Ö

80. S 25b, Ü 8a, Ö 9a

(4), (5) -Ü, Ö

(6b) genc-i pinhāndur/günc-i vīrāndur Ü, Ö

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Zāhidā lāyık degildür meşreb-i cırfāna buğz
Perdedür gāyet de zīrā neş'e-i insāna buğz
2. Buğz idüb insāna şeytān oldı der-gehden ba'cīd
Cāy-ı cıbretdür şaķın sen eyleme şeytāna buğz
3. Āferīnişden temāşā-yı merātıbdür garāz
Ta'ın olur zīrā haķıķatde bakarsān şāne buğz
4. Ben saña İblīs-i zātın rāst taķķıķ eylesen
Eylemez illā iderdün itdigün iz'cāna buğz
5. Beng-i dünyādur hemīşe vā'cızı gūyā iden
Mest isen ey şūfi itme sen dahi hayrāna buğz
6. Kimse yād itmez harābāt içre vā'cız ķevlini
Eylemez sermest olan efsāne-i nādāna buğz
7. Mey-perestem kendi zevķimdür seni mevc eyleyen
Bu kerāmetdür ki bilmez neydigin mestāne buğz
8. Her neye baķdımsa Nāzık anda kendin görmüşem
Ādeme lāyık mıdur kim eyleye dīvāne buğz

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Temevvüc eyledi çün baħr-i ħıķmet-i Feyyāz
Ĥabābıdur ki zūhūr eyledi ħıyāz u rıyāz
2. Virildi caķl u nażar pes ihāta itdi cihāt
Tasalluķ eyledi evhām u leşker-i aġrāz
3. Muħıit kaķresı baħrı vü baħrı bī-pāyān
Nedür bu hey'et ü eb'cād u şūret ü ibġāz

4. Nihāyeti mi var elvān-ı şun-ı lem-yezelün
Be-vech güli zühür eyledi sevād u beyāz
5. Hacer kim āhen olur kār-ı dāmen olur hem
Der-kār u bir yire cem' olsa nām olur mikrāz
6. Bu kār-gāha bir üstāddur müdebbir çün
Nedür bu menşe'-i iqbāl ü bā'is-i a'crāz
7. Zihī hakīm ki 'ilmi yine āna mahşūş
Nedür yine o bilür bu cevāhir ü a'crāz
8. Kazā-nazar eline virme Nāzikā zinhār
Ki itmeye nice bürhān-ı 'ādili irhāz

83

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

1. Ger beyt-i ma'cūr oqınur bu kalb-i vīrāndur ğarāz
Ger baħr-i mescūr ānilur bu çeşm-i giryāndur ğarāz
2. Bir cilvedür aşlü'l-fünün gāhī zühür u geh buṭūn
Esmāyı eyler āzmūn her anda bir şāndur ğarāz
3. Qalmasa küfrün zerresi imān ānilmaz pes besī
Şeyhūn kesilmezse sesi tekmīl imāndur ğarāz
4. Çekildi bu dünyādan eli nāmı oqındı hem velī
Cānāne ṭālibdür velī baḫsañ yine cāndur ğarāz
5. 'Aşık olan bī-cān olur müstagnī ez-dermān olur
Me'mūr mā-fermān olur fermān-ı sultāndur ğarāz
6. Hıvace diler kim kām-rān ola mu'ammer cāvidān
Bilmez ki dünyādan hemān çıkdıkdā bir andur ğarāz

82. S 26a, Ü 9ak

- (1b) hıyāz/riyāz Ö //riyāz/hıyāz Ö
 (2a) pes/-Ö (2b) leşker/'aşker Ö
 (3b) hey'et/hey'at Ö (6b) bā'is/merci' Ö

7. Bu bezm-i şoḥbetler nedür nuṭḫ u feṣāḥatler nedür
Fehm ü dirāyetler nedür aḥlāk-ı Kur'āndur ğaraż
8. Bir yād-kār bī-bedel-i yārāna düstürü'l-camel
Nāzik ḳoḡuş birkaç ğazel andan bu dīvāndur ğaraż

84

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Gerçi cömrüm ḥāşılın derd ü belā buldum faḳaṭ
Līk taḫḳīḳ eyleşem mihr ü vefā buldum faḳaṭ
2. Her ne kim ben istedüm ḥırmān ile buldum şeref
Bulmadum illā hemān fażl-ı Hüdā buldum faḳaṭ
3. Ol ki cālem didiler seyrān u cünbişdür hemān
Der-ezel Levḥ-ı ḥaḳāyıkda ḳaḫā buldum faḳaṭ
4. Her şadā kim ğuş idersin derden feryāddur
Gör beni kim anı telḥī-i devā buldum faḳaṭ
5. Kimi vāḳıf kimi ğāfildür ḳamū tesbīḥ ider
Ḥābir ü ser-geşte dā'im mübtelā buldum faḳaṭ
6. Bu ed u hicrān yok temāşā eyledüm best ü bülend
Hep bir ḥurūfı bir şadā buldum faḳaṭ
7. Saña vech-i zāhir ü bāṭın açıldıysa eger
Bir eniyet ḳaldı anı māsivā buldum faḳaṭ
8. Aşḳ-bāzı nāz-enīni der-şuhūr eyle buṭün
Ḥaḳḳ budur kim ğayrısın Nāzik hevā buldum faḳaṭ

83. S 26b

84. S 27a, Ö 9ak

(2a) şeref/kemāl Ö

(5a) vāḳıf/cārif Ö// ğāfildür ḳamū/ğāfil yine Ö

(5b) Hep bir ḥurūfı bir şadā buldum faḳaṭ Ö

(6) -S

Müfte'ülün mefā'ülün müfte'ülün mefā'ülün

1. Zīb ü kemāl-i hüsn iken şafha-i rüy-i yāre haṭ
Gör bu belāyı kim odur bā'is-i fitne vü ğalaṭ
2. Sen kelimāt-ı ʿālemi arama harf içinde kim
Ben okıdum bu defteri hep harekāt u hep nuḳaṭ
3. Cümle kitāb u defterüm virmişidüm mezāda ben
Kimse harid itmedi bir ṭolı sāğara faḳaṭ
4. Bir büt-i nāz-perverün mihrini dilde şakılaruz
Hayr-ı kesirün haberi itdi zuhūr-ı fi'l-vasaṭ
5. Sen bu delīle Nāzikā āhir idersin iḳtidā
Reh-ber olanlara sü'āl eyle ki bu midur nemaṭ

Mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

1. Bulurlar çünki hüsn ü nāzdan dil-rubālar haṣṣ
Nola cev̄r ü cefādan dahi itse mübtelālar haṣṣ
2. Gedālık devletine h̄vāce ol dem vākıf olur kim
Libās-ı ʿāriyet istense eylerler gedālar haṣṣ
3. Bizüm yirlerde dāyim āşinālıkdur geçen dāyim
Sefer düşdükçe anuñçün iderler āşinālar haṣṣ
4. Sü'āl āb u ʿalefden itmesün mihmān olan bize
İnen seyr olmadan itmez bu yirde bī-nevālar haṣṣ

85. S 27a, Ü 8a, Ö 9a

- (1a) Zīb ü/Zīb-i Ü,Ö (1b) kim/-S (2a) Sen/Var Ü,Ö//
harf/savt Ü,Ö (2b) bu defteri/hem anladum Ü,Ö
(4) -Ü,Ö * 4. beytten sonraki bir beyt Fr.,Ar.
olduğundan alınmadı.
(5b) Reh-ber/Reh-rev Ü,Ö // nemaṭ/ğalaṭ

5. Bu bezmün bādesi nuqli kelānı cümle bir sözdür
Ne feyz alır bu meclisden ne bulur jāj-hvālar hażz
6. Saña vāşıl dirüz ol dem ki sālİK olduĝun yolda
Hezārān derd-mende virmiş ola pīş-vālar hażz
7. Görürsin bī-sütün-ı çarhı Nāzik kaydurur bir gün
Virürse ger dil-i Ferhāda bu Şirīn-edālar hażz

87

Müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün müstef'ılün

1. Zāhid iderse eylesün sermest olan rindāna ğayz
Kānūn degildür eylemek bir kimseye mestāna ğayz
2. Pīr-i muĝānuñ mahremi oldur hoş ola her demi
Zīrā kabūl itmez hemişe der-geh-i mey-hāne ğayz
3. Aşık kaçan küstāh olur cādābı bürhān eylemez
Aşkuñ takāzāsın bilür itmez āna cānāne ğayz
4. Mansūr kānūn eylemiş aşkuñ yolın hūn eylemiş
Ehl-i tarīkat eylemez resm-i reh-i yārāna ğayz
5. Dünyā ğubārın çok yiyen çok söyler ol efsāneyi
Ey mest-i cām-ı ser-figen sen eyleme hayrāna ğayz
6. İtdi cünūnum iktizā fāş eyledüm rāzum saña
Ārif ider mi Nāzikā dīvāne-i curyāna ğayz

88

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. Harīri men' ider semmūr ile seyrān ider vā'ciş
Tezeyyünden kaçır sīm ü zerin pinhān ider vā'ciş
2. Güzel tahkīk ider bī-hānūmānlık ecrini dā'im
Hezerān müslūmānı müflis ü curyān ider vā'ciş

87. S 27b

88. S 27b

3. Bırakdirmiş işitdik devr ü raqş ehl-i vicdānı
Temāşā bundadır çok belhi ser-gerdān ider vā'iz
4. Aceb mi tu'eme itse ser-te-ser dünyāyı bir demde
Kerāmet bahridür müstagraq-ı cummān ider vā'iz
5. Cihānda Nāzikā vā'izlerün qādrin güzel bildün
Anunçün her sözün gūş itse istihsān ider vā'iz

89

Mef'ulü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

1. Cānāne derdi düşdi dile cāna elvedā'c
Bu derd idi garaż bāna dermāna elvedā'c
2. Ben terk-i cān u cism ile el-ān mübeşşirem
Şāhem bir özge Mışra bu zindāna elvedā'c
3. Bu naqş u resm ü nām u nişānedür istibār
Ey h'vāce bil ki dāniş ü c'irfāna elvedā'c
4. Bu yolda yār yārini terk eylemez velī
Terk itmeyen bu illeri yārana elvedā'c
5. Levh-i vücūdı çün elif imiş meger muhīṭ
Şimşād u nāz u serv-i hırāmāna elvedā'c
6. Kim var cihānda hikmet-i şier ü gāzel bilür
Şimdengeri bu defter ü dīvāna elvedā'c
7. Artık cihānı fikrime Nāzik getirmiyem
Vācib olubdur üstime imkāna elvedā'c

88. S 28a, Ü 8a, Ö 9a
(1b) pinhān/nihān Ü,Ö

89. S 28b

Mef'ülü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Her bār-ı şu'le virmededür taze taze dāğ
Sönmez hemişe dilde Hüdā yakdığı çerāğ
2. Nūş idelüm dilā mey-i kahrı kadeh kadeh
Seyr idelüm diyār-ı fenāyı ayāğ ayāğ
3. Güm-reh tarīk-ı mihr ü vefāda bulunmadı
Envār-ı Hakk bırakmadadur sū-be-sū sürāğ
4. Ey hayme-düz bu sözi naqş eyle haymaye
Çok şahı kendurur göçürür bu kühen otāğ
5. Gīsū u hāli dānevü dām-ı siyāh kıl
Şufī zerāfet ehlisin olsun şakalun āğ
6. Günden güne gönülde füzün olmada fūrüg
Nāzik bu şevkten gele hāşā saña ferāğ

Fâ'ilatün fâ'ilatün fâ'ilün

1. Āşık ider cān ile tenden ferāğ
Eylemez ol ölse de senden ferāğ
2. Bir büt-i zībāya viren gönlünü
Itse nola deyr-i kühenden ferāğ
3. Bülbüle bir gonce açılssa eger
Eyler idi bāğ u çemenden ferāğ
4. Ey bāna terk it bu cihānı diyen
Eylemişem ben yine benden ferāğ

90. S 28b, Ü 8b, Ö 9b

(3a) bulunmadı/görülmedi Ü,Ö

(4a) haymeye/haymeñe Ü,Ö

* 4.beyttten sonraki beyt Ar. olduğundan alınmadı.

5. Pertev-i kudsiye irer Nāzika
Her kim ider zulmet-i tenden ferāg

92

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Cān kim cānāna qurbān olmaya ol cāna hayf
Kurba dermān olmayup cānın viren qurbāna hayf
2. Ehl-i meclisde kemāl ehli bulunmaq çok düşer
Bilmeyüp semt-i kemāle düşmeyen yārāna hayf
3. Hayfdur annā yine yād olsa qurbāndur dirüz
Neydigin qurbānı bilmez işte ol hayvāna hayf
4. Bilmese cāyız hele ol meclise irmişdi ol
"Ömri içre (ger) bu şehbet görmeyen nādāna hayf
5. Fazl odur kim ehlini insān-ı kāmīl eyleye
Meşreb-i küfrāna tahvīl eyleyen 'irfāna hayf
6. Künc-i külhanda haqīkatde kemāl-i saltanat
İbn-i Edhem kışşasın yād itmeyen sultāna hayf
7. Nāzika insānı bilmek 'ayn-i ihsāndur işit
Pes nedür ihsān anı fehmi itmeyen insāna hayf

93

Mef'ülü fā'cilātü mef'ülü fā'cilün

1. Mā'il beni melāmete yārān taraf taraf
Efsānem okınur benüm el-ān taraf taraf

91. S 29a, Ü 8b, Ö 9b

(2b) itse/Bulsa Ü,Ö // deyr/der Ö

(3b) bağ u/bāg-ı Ü,Ö

92 S 29b, Ü 9a, Ö 10a

(5b) Meşreb-i küfrāna tahvīl/Menzil-i hayvāna tenzīl Ü,Ö
(4),(5) -Ü,Ö

2. Mestāne-mey şabūhla gāltān seher seher
Tā şama dek cūkūl āna hayrān taraf taraf
3. Görmüş nişān-ı maḥmil-i cānānı sū-be-sū
Āşık caceb mi eylese seyrān taraf taraf
4. Kühsarı āh-ı germ ile seyr eyle kū-be-kū
Tā kim sāna haber vire akran taraf taraf
5. Tā key nihāl ümīdi beyābānda nev-be-nev
Zeyn itdi şehri serv-i hīrāmān taraf taraf
6. Inmez derūna gāys-i maḥabbet nefes nefes
Berķ-i belā ger olmasa rahşān taraf taraf
7. Zāhid egerçi şīrüm okurmuş gehī gehī
Bilmem bulur mı maenī-i Kur'an taraf taraf
8. Nāzik caceb mi olsa muvāfık meşāribe
Şalmaz mı mevc her yāna cūmmān taraf taraf

94

Mef'ulü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

1. Akılcıca cilm ü fazlile buldum besī şeref
Cā'iz ki cömri yok yire itmiş olam telef
2. Ez-pā be-garķ-ı dīde-i cıbret olur mı ol
Kim olmaya sihām-ı ğam u miḥnete hedef
3. Üstād-ı kārvana sü'al it e sırrı kim
Elmās işlemez anı kim işledi hazef

93. S 29b, Ö 10a

- (1a) yārān/bārān Ö
- (4a) Var āh-ı kühsar-ı fenā üzre pür-hurūş Ö
- (5a) Ey bir nihāl ümīdi ile geşt-i deşt iden Ö
- (7) - Ö
- (8a) caceb mi/muvāfık Ö //muvāfık/caceb mi Ö

4. Ol dem ki dilde hayrete garķ itdi Haķķ beni
Keşf oldı hep cevāhir-i cūmān men-ʿaref
5. Nāzik benümle vāʿiẓe ülfet virilmedi
لواق سابق وارانیه لا شتلق

95

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Maʿrifetde şāhib-i temkīn dirsen̄ baña baķ
Maʿşiyetde kāfir-i bī-dīn dirsen̄ baña baķ
2. Baħr-i vaħdet içre kendin garķ u iʿdām eyleyen
Mübtelā-yı keşret ü tezyīn dirsen̄ baña baķ
3. Nice bī-berg ü nevāyı mahrem-i ķurbet kılan
İhtiyār-ı buʿd iden miskīn dirsen̄ baña baķ
4. Ķudsiyān taħsīn ider sırrumda țarz u țavruma
Zāhirā şāyeste-i nefrīn dirsen̄ baña baķ
5. Şehr-i ʿaķl üslüb-ı haķda Nāzikā vīrānedür
Hāric ez-maʿmüre-i āyīn dirsen̄ baña baķ

96

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü mefʿülün

1. Şad-hayme ķurubdur dile derd ü elem-i ʿaşķ
Bīn meşʿaleye āteş urubdur hışm-ı ʿaşķ
2. Her dāğ-ı derūnum ki beñiz zer deger el-haķ
Çoķdur baña inʿām-ı şeh-i muħterem-i ʿaşķ

94. S 30a

95. S 30b, Ü 9a, Ö 10a

(2a) eyleyen/eyleyüb Ü,Ö

(3a) kılan/ķilub Ü,Ö

3. Sīnemde göreydün ne elifler çekilübdür
Cārī olalı üstüme cānā kalem-i caşq
4. Mescūd dil-i ādem idi rüz-ı ezelde
Mihrāb idi el hākde naqş-ı kadem-i caşq
5. Ankā-yi kademden ki şafır irdi vücūda
Güş itmedi ādem e dem illā nağan-ı caşq
6. Akvālūni aşgā idelüm ādeme evvel
Sābitse hekīmā nazarūnda kadem-i caşq
7. Nazik koman elden taleb-i tavr-ı vişāli
Hākister olursam bāna oldur kerem-i caşq

97

Fā cilātün fā cilātün fā cilātün fā cilün

1. Şubḥ-dem bir kalbe kim eşraf ider esfār-ı caşq
Hep Sühā-yı caql u vehmi mahv ider envār-ı caşq
2. Bir tılısmūn ismidür her kimse surmaz āna dest
Yohsa biñ Mansūra her gün dār olurdu dār-ı caşq
3. Caşq etvārında yokdur caşıka ezdād hiç
Ol cihetdendür ki gül-zār cadd olundu nār-ı caşq
4. Caşq kim kıldı tecellī günü tutdı ism-i Hū
Ol sebeb dendür zuhūra geldigi izmār-ı caşq
5. Caşkdur şāhı gedā eyler gedayı şāh ider
Çok şu'unı var hemīşe böyledür etvār-ı caşq
6. Zāhidā şimdengeri tefsīr-i caşq itsem gerek
Barmagūn tut güşüne kim girmeye küffār-ı caşq

96. S 30b, Ü 9a, Ö 10a

(6a) Akvālūni insān için aşgā idelüm hep Ü, Ö

7. Çarsü-yı aşka yol yokdur nifâk erbâbına
Biñ şihâbı eksik olmaz germ olur bâzâr-ı aşk
8. Sûz-ı nâlem saña eylerdi eger ey şeyh eger
Güşüne irseydi bir kez nağme-i mizmâr-ı aşk
9. Rişte-i cânun nihâni dinledürdi nâlesin
İrse târ-ı semciâe âvâze-i evtâr-ı aşk
10. Aşk dersin Nâzikâ sen âna takrîr eyle kim
Aşk anı ikrâr ide ol itmeye inkâr-ı aşk

98

Mef'ulü fâ'ilatü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Zevk u şafâ-yı âlemi sürdüm o yok bu yok
Derd ü belâsını dahi gördüm o yok bu yok
2. Mir'ât-ı dilde jeng ü gubâr-ı cihân bulup
Sildim yüzün içini süpürdüm o yok bu yok
3. Tomar-ı ömr içinde nukûş-ı fenâ görüp
Açdum nice nice yine dürdüm o yok bu yok
4. Gâhî devâ-yı telh u gehî dârû-yı lezîz
Yutdum kimin kimâni tükürdüm o yok bu yok
5. Keşf ü aşâ-yı vâciğ ü şeyhi nice zemân
Başında geh elümde götürdüm o yok bu yok
6. Gâhî kadeh du'âsını geh âyet-i dühân
Evhâm için okıdum üfürdüm o yok bu yok
7. Geh devlet istedüm gehî ömr eyledüm taleb
Tutdum yüzüm göge yere sürdüm o yok bu yok
8. Nâzik bu lu'cun âhiri mât olduğın bilüp
Ferzi kodum piyâdeyi sürdüm o yok bu yok

97. S 31a

98. S 31a

Mef'ulü fâ'cîlâtü mefâ'cîlü fâ'cîlün

1. Düşdüm ümîd ü bîme perîşân o yok bu yok
Geh vuşlat istedüm gehî hicrân o yok bu yok
2. Dünyâ vü âhiretle dil ü dîde pür-olup
Geh hür istedüm gehî büstân o yok bu yok
3. Ne hîl'at ü ne hırka hevâsındayem henüz
Oldum cihânda bî-ser ü sâman o yok bu yok
4. Pest ü bülend ü âîd ü şenîd oldu nâ-bedîd
Hvâce seyran eyledi vîrân o yok bu yok
5. Şeyh-i pelîd şâhir ü bâtından urda dem
Zinhâr inanmasun âna yârân o yok bu yok
6. Şûfîde ne irâdet ü şeyhinde ne kemâl
Tezvîr ü şağ bulmada tuğyan o yok bu yok
7. Keyd ü dürüg-ı nûr u fûrûğa virüp kesâd
Sözde revâc u halk-ı Süleymân o yok bu yok
8. Nâzik sen iki yoklık arasındasın henüz
Olmak neden bu darlığa hayrân o yok bu yok

Mefâ'cîlün fe'cîlâtün mefâ'cîlün fe'cîlün

1. Kabâ-yı cismimi itsem eceb midür şad-çâk
Bu guşşadan ki henüz olmadum mücerred pâk
2. Cemâl-i dostdur ancak garaz benüm cânım
Eger vesîle firâkuñ olursa baña çi bâk

3. Benüm ne maşlahatum var bu reh-güzerde dahi
Vücüd u ma'rifet-i nefis ü inhilâc u helâk
4. Hudûs ü caczünü inkâra var midur çäre
Kadim imiş tütalum ey hakim heft-eflak
5. Cihanda kâmil odur bildigi bilinmeye hiç
Bu hamle kâ'il isen Nâzika zihî idrâk

101

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlün

1. Âşıklara maşşuş ise cânâ siteñün
Agyâra fidâ eylemişüz hep keremün
2. Uns itdigimiz gelmesün ey dost garîb
Biz başka lisânın bilürüz derd ü gamun
3. Mumnünüz eger bulmaz isen sâgar-ı Cem
Şahbâsı naşîb oldu hele bezm-i Cemün
4. Ey deyr-i fenâda taleb-i vuşlat iden
Yetmez mi saña pertev-i vechi şanemün
5. Her gâh beni secdede anlar (idi) zâhid
Bilmez anı kim secde-gehindür kademün
6. Peydâ bir elifdür ulü'l-obsâra hemân
Cârî olalı her yaña cânâ kalemün
7. Cânân gamı Nâzik saña cân-bahş oldu
Günden güne efzün ide Hakk cıyş-demün

100. S 32a, Ü 9b, Ö 10b

101. S 32a

Mef'ülü mefâ'îlün mef'ülü mefâ'îlün

1. Ey gevher-i nūrānī rahmāna mı yüz tutduñ
Ey gonce-i rūhānī rıdvāna mı yüz tutduñ
2. Sür'atle idüp seyrān tayy oldı kamū imkān
Ba'ed-ez-kađemi insān sübhāna mı yüz tutduñ
3. Yūsuf gibi meh-veşsin Eyyüb-ı belā-kessin
Der mān haberin alduñ sultāna mı yüz tutduñ
4. Zikrūnle gözüm yaşı şan katre-i dürrīdür
Ey nūr-ı dil ü dīde cummāna mı yüz tutduñ
5. Ben cömri hebā itdüm bes cürm ü hatā itdüm
Sen ey Fırāt-ı rahmet gufrāna mı yüz tutduñ
6. Eyā haber-i rüşen alduñ mı ziyādan sen
Anuñla cinān içre seyrāna mı yüz tutduñ
7. Bu menzil-i ğurbetde Nāzik seni beklerdi
Sen mihr ü maħabbetde hicrāna mı yüz tutduñ

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Ey gözüm nūrı hayālūnle dili hūn eyledūñ
Eşk-i çeşmüm ğasret-i rüyūnla gül-ġūn eyledūñ
2. Hüsn ü hulķı zümre-i kerūbiyāndan öğrenüp
Nuţfen ile fırķa-i insānı meftūn eyledūñ
3. Şol kadar olduñ mülāzım ğazret-i Kayyūma kim
Meşhed-i ħuddüse cazm ü bezm-i bī-ġūn eyledūñ

102. S 32b, Ü 9b, Ö 10b

(3b) haberin/haberūñ S
(5),(6) -Ü,Ö

4. Bir hümā idūn ezelden de zemīni istemez
Cilve-gāhūn ʿākıbet evc-i hümāyūn eyledūn
5. Şöyle ikdām itdūn ikdāma bu dehr-i āundan
Kim hemān evvel-ḳadem bīrūn-ı gerdūn eyledūn
6. Zīr ü bālā baḳmadūn hergiz fer ü ter aḳmadūn
Şeş cihetden dahı şimdi pāy-ı bīrūn eyledūn
7. Ey gözüm nūrı seni cez̄b itdi gerçı ḳuds-i Ḥaḳḳ
Nāzike dūnyā yüzün ammā digeḳ-gūn eyledūn

104

Fā cilātūn fā cilātūn fā cilātūn fā cilūn

1. Bir ḫılısm açdı baña Ḥaḳḳ āşikār itsem gerek
Ehl-i Ḥaḳḳ ḫālib olan gelsün nişār itsem gerek
2. Ol ḫılısmūn şimdi teslīm oldı miftāḫı baña
Bir muşaddıḳ var mı anı yār-ı ḡār itsem gerek
3. Şimdi şahrā-yı ḫaḳīkat şayd-gāhumdur benüm
Ḳande kim ehl-i ʿināyet var şikār itsem gerek
4. Kimse iz ʿānınca āyīn itmesün benden ḫaleb
Kim bu yolda nārı nūr u nūrı nār itsem gerek
5. Leb urur mestāne var mı sāḡar-ı tīz-āba kim
ʿĀdeti terk ü melāmet ihtiyār itsem gerek
6. Her bün-i müyum lisānü'l-ḫikme olmuşdur benüm
Cümle mevḫında anuñcūn iştihār itsem gerek
7. Zīnet-i fażl u hüner girmez benüm bāzāruma
Hep metā ʿ-ı iʿtibārı tār u mār itsem gerek

103. S 32b, Ü 9b, Ö 10b

(2a) Hüsn ü/Hüsn-i Ü,Ö

(6a) Ḥaḳ ü hūna aḳmadūn gerdūn-ı dūna baḳmadūn Ü,Ö

8. Yoğı var u varı yoğ itmekdedür maḥcūblar
Nāzika ben yoğı yoğ u varı var itsem gerek

105

Müstef'elün müstef'elün müstef'elün müstef'elün

1. Gīsū-yı hamdur ham didün sevdāya düşdün bilmedün
Yākūt-ı la'el-i cem' didün şahbāya düşdün bilmedün
2. Tenden degil cāndan bezüp aḳluñ verāsında gezüp
Bir gevher-i yektā sezüp deryāya düşdün bilmedün
3. Gitdi vücūd ile 'adem devr iderek geldün bu dem
Başduñ bizüm şehre ḳadem gavḡāya düşdün bilmedün
4. Ol serv-i bālā-ḳāmete āzāde düşdün vuşlata
Girdün sevād-ı kesrete da'vāya düşdün bilmedün
5. Seyr itdün "ev-ednā" nedür bildün çü "mā-evḥā" nedür(※)
Esmā nedür eşyā nedür dünyāya düşdün bilmedün
6. Aşḳuñ hemīşe meşrebi terk oldı resm ü 'ādeti
Sen aḳla virdün maḫlabı araya düşdün bilmedün
7. Buldün şuhūduñda vücūd ammā vücūda yoḳ şuhūd
Dün kim bulunmadı nümūd ferdāya düşdün bilmedün
8. Sen eyledün sende zuhūr şandun tecllī itdi nūr
Zīnet virüp şaḫḫ u gurūr-pīrāya düşdün bilmedün
9. Gördün ki Nāzik mey-perest dāyim gezer rüsvā-dest
Zāhirde vü ma'ḫnāda pest iḡvāya düşdün bilmedün
10. Bu yolda istidrāc olur seng-i hüzeḫ ser-tāc olur
Ḥāşā ki şādıḳ ac olur pervāya düşdün bilmedün
11. Bu nazm-ı pāki anlamak āsān degilse saña bak
Yoḳdur dilünde nūr-ı Ḥaḳḳ şekvāya düşdün bilmedün

104. S 33a, Ü 10a, Ö 11a

※ "ev-ednā" Necm Sūresi 9. Ayeten, "mā-evḥā" 10. Ayetten.

105. S 33b

Mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. Aklum kanı gölüm kanı ey dil-ber-i nâzik
Nitdün baña ey şüh-ı cefâ-perver-i nâzik
2. Şayd olmağa âmâde benüm gibi bulunmaz
Çeşmün gibi yokdur dahi efsün-ger-i nâzik
3. Ben kande senün rüh olur hüsnüne hayrân
Sensin şeh-i hübân u melek-manzar-ı nâzik
4. Bakdum diyemem rüyuña ammâ bunu dirler
Bâlâ-kad u mey-gün-leb ü sîmîn-ber-i nâzik
5. Aşkūnla pür oldı gice gündüz caceb olmaz
Dünyalara şıgmazsa dil-i kenter-i Nâzik

Mef'ülü mefâ'îlün mef'ülü mefâ'îlün

1. Ey gâzsesi efsün-ger nuḡḡ u sühanı nâzik
Bilmem nice vaşf itsün cālemede seni Nâzik
2. Her ṭavrı pesendide kahr u keremi memdüh
Her cehdi vefâ vaz-ı peymân-şikenı nâzik
3. Kaddünle ruhun yadı sermāye-i āzādı
Ey bāğ-ı letāfetde serv-i semeni nâzik
4. Bu resmdür evvelden pinhân olur ahvelden
Dil-ber ki ola anuñ vech-i ḡaseni nâzik
5. Şems-i seherısın sen dahi ilerısın sen
Bilmem nice vaşf itsün cālemede seni Nâzik
6. Çeşminde tükenmez nem gönlinde hezerân gam
Neyler leb-i deryâ vü serv-i çemeni Nâzik

7. Hurşide viren tābı çün pertev-i rüyūndur
Ger nīm-i şeb isterse gërmez mi seni Nāzik

108

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Ser-i bī-devlete ey dil ne var caşq u hevādan yeg
Meger bir nesne var mı caşka derd ü belādan yeg
2. Bu hüsnün iştihārı caşka dāyim nāz itmekdür
Bu bāzār içre hübāna ne vardur mübtelādan yeg
3. Ġam-ı hazen ki āteşdür āna kindür atar cānın
Şorun pervāneye calemde var mı bu ziyādan yeg
4. Bāna ol āşinā ammā yanūnda olmasun dünyā
Ki bir ġurbet gezersin kim görinmez āşinādan yeg
5. O dermān kim umarsın sen cihānda derd bī-ħaddür
Sāna bir yāre ursam ben kim ola biñ devādan yeg
6. Açılsa bāġun eşcārı hezārı gösterür zārı
Murādı var mıdur bāri caceb berg ü nevādan yeg
7. Olursa ger sende zehre sü'al it Mışr-ı şehre
Beyān itsün nüh-i dehre ne var ħavf ur-recādan yeg
8. Urulsun ṭabluñ şāhı gedālar eylesün āhı
Ṭutan bu köhne ħar-gāhı ne var şıyt u şadādan yeg
9. Şaķınsun ṭaylasān u sırmaya fahr itmesün Nāzik
Ki yoķdur rahmet-i bī-cillete cürm ü ħaṭādan yeg

107. S 34a

108. S 34a

(2a) itmekdür/şatmakdür S(kenarda)

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Uns dirler anı insān oladıķça tuymaduñ
Kurb dirler anı kurbān oladıķça tuymaduñ
2. Hānūmānuñ kendi şanduñ bahtuñ oldu ser-nigün
Mihnet-i zindānı sultān oladıķça tuymaduñ
3. Mūsī vü İsī vü Aħmed nūr-ı vāhidmiş mager
Okuduñ fūrķanı Kur'an oladıķça tuymaduñ
4. Ma'rifet eadd eyledün defterlerün itdün siyāh
Şayķal-ı eirfānı nādān oladıķça tuymaduñ
5. Sen "yedu'llāh fevķa eydihüm"den āgāh oladuñ (*)
Kendüni tā merd-i meydān oladıķça tuymaduñ
6. Halķuñ euryān olduĝında saña hilet ānladuñ
Hānūmānuñ cümle tālān oladıķça tuymaduñ
7. Kābiliyyet olsa sende belki dirdüm bu sözi
Müslümānı tā müselmān oladıķça tuymaduñ
8. Her ki inkār itid şānuñ anı insān ānladuñ
Belki eakluñca sen insān oladıķça tuymaduñ
9. Sen o kāfirsin ki küfrün şānet-i icrāsını
Vā'eiz-i pür-güy-ı fettān oladıķça tuymaduñ
10. Sen o zālimsin ki zulumün esnāe-i tervīcini
Şāhib-i aħķām-ı dīvān oladıķça tuymaduñ
11. Sen bu kavmün Nāzikā eŗvārını esrārını
Bunlara hem-rāh u mihmān oladıķça tuymaduñ

108.S 58a

* "Yedu'llāh fevķa eydihüm", "Allah'ın eli onların elleri üstündedir." Çantay, Hasan Basri; Kur'an-ı Hakīm ve Meāl-i Kerīm, c.3, s. 941. (Fetih Sūresi, 10. Āyetden bir bölüm.)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Țutuldı tegreg ü berfe hevā u bādı nev-rūzūn
Cihān berdū'1- 'acūz oldu Țalubdur adı nev-rūzūn
2. Hāmel miydi kesildi āb u tāb+ı Țeşme-i hurşīd
Hemān dārū-yı şehre döndi berg ü zādı nev-rūzūn
3. Ezel zāhirde bātında iderdi mürdeler zinde
Țıyāmet Țopdı nitsün Țalmadı irşādı nev-rūzūn
4. Țanı dīvāneler kendi girenler bend ü zencīre
Țanı yā beyza-endāzān Țanı mu'etādı nev-rūzūn
5. Bu günler 'ākılı şeydāvü şeydāyı ider 'ākıl
Țeb-endāz oldu gitdi şan'at ü İcādı nev-rūzūn
6. Fiğān itmekde bülbüller perişān olmada güller
Kimūn gūşine girsün nāle ü feryādı nev-rūzūn
7. Hemān dīvān-ı sulţān-rebī'ca Țaldı bu da'vā
Bu devr içre ne mümkün diñlene bī-dādı nev-rūzūn
8. Cemālūn āfitābı bezm-i Țahrı maḥv ider bir gün
Düşer ol gün ki ebr-āsā gider ezdādı nev-rūzūn
9. Dil-i tīre açılmaz tīre-gūn rūşen olur Nāzik
Olur ferhunde bir gün hāȚır-ı nā-şādı nev-rūzūn

Müstef'īlātün müstef'īlātün

1. Terk it cihānı cānān dilerseñ
Cāndan elūn yu dermān dilerseñ

2. Muhsinler ecrin ihsān ider Hakk
Allāha kul ol ihsān dilersen
3. Ey h̄vāce benden ders ister isen
Dil dersini gör Kur'an dilersen
4. Düşdün kuyāda olduñ rubūde
Kim çāre kılsun seyrān dilersen
5. Terk it hevāyı sil māsivāyı
İste Hüdāyı sūbhān dilersen
6. Gel Nāzikiden gūş it bu pendi
İnsān olursın insān dilersen
7. Ol gevheri kim sen yādi kılduñ
Sen benden iste vaḥdān dilersen

111

Fe'cilātün fe'cilātün fe'cilātün fe'cilün

1. Var mı bir çehre ki kūyūnda senūñ hāk degil
Var mı bir āh ki peyveste-i eflāk degil
2. Nice cāşık dirüz ol bü'l-heves-i zāhīde kim
Yoluña cānı fedā itmede bī-bāk degil
3. Kānde sen kānde tecellī-i cemāl ey şūfī
Kūhı hākister olur hārile hāşāk degil
4. Bizi maḥrūm-ı kıyās itme şafā-yı dilden
Zāhidā sencileyin her kişi nā-pāk degil
5. Dīde-i cān nice cānānı temāşā itsün
Laht laht olmadı dil (ü) sine daḥi çāk degil

110. S 34b, Ü 10a, Ö 11a

- (3b) dersini/nüşhasın Ü,Ö (4b) kılsun/itsün Ü,Ö
 (5a) sil māsivāyı/iste Hüdāyı Ü,Ö
 (5b) İste Hüdāyı/Sil māsivāyı Ü,Ö
 (7) -Ü,Ö

6. Gelmişüz cāleme biz derd ü ğamdur maqşūd
Var mı ğam ki ğamuñ ol ğama tiryāk degil
7. Konmaz ol kelleye şah-bāz-ı maḥabbet hergiz
Bu şikār-ġāhda kim beste-i fitrāk degil
8. Hānümān ḥātırı yok zerre ḳadar cāşıkda
Reh-i cāşḳ anuñçün dür ü ḥaḫar-nāk degil
9. Sīm ü zer cemcine vāciḫ ne caceb saḫ eyler
Cennet ü ḫūr āna ḥod mūcib-i imsāk degil
10. Ğāh ki ḳışşā-i Ḳārūnı ḫikāyet eyler
Ğarḳa-i zīr ü zemīn āna hevil-nāk degil
11. Nāzikā cāşḳı baña şorma ki fehminde anuñ
cāḳl-ı küll cāciz olur ḳuvvet-i idrāk degil

112

Mefācīlün mefācīlün mefācīlün mefācīlün

1. Kenār-ı çeşme-sār-ı cān u dilde mūnis ü yār ol
Maḳām-ı Hızra gel cīlm-i ledünnīden ḥaber-dār ol
2. Zer ü zūruñ hüner Ḳārūnile ḳārın bilür carz it
Murāduñ meclis-i Lokmān ise miskīn ü bīmār ol
3. cAcebdür ol dür-i nāyābı sen destünde cadd itmek
Hele ey ḥvace var āna nice yıllar ḥarī-dār ol
4. Bu nefis-i ser-keşe virme inen ḳuvvet ki o ḥaydur
Eger ġāfil degilsen dā'imā bī-tāb u bīmār ol
5. Eger külḥan-nişīn olmaḳ hünerdür dirsen ey şeydā
Ḥarīr ü gül-şen içre ḫur otur hem-vāre bīdār ol

111. S 35b, Ü 10b, Ö 11b

(1a) senün/ -S (2a) zāhide/ dile kim Ü,Ö
 (3a) ḡūfī/ cāḳıl Ü,Ö (3b) olur/ider Ü,Ö
 (5),(6),(7),(8),(9),(10) -Ü,Ö

6. Teberle şayd-ı Anka itmege pervaz itmezaen
Kaşamuzdan ayırma çeşmüni bari hevâ-dâr ol
7. Uzatma destüni rıtl-ı girâne şüfiyâ evvel
Gulâm-ı pîr-i aşk u bende-i fermân-ı humâr ol
8. Saña cayb işleme dinmek girân tekliîfdür ammâ
Bir âsanca vaşıyyet eylerem her cayba settâr ol
9. Bu bāg içre gül ü lāle bulunmak gerçi nādirdür
Nihāyesin himāye eyle etrāğında dīvar ol
10. Ne lāzım düşde görmek Nāzikā her gice dil-dārı
Yapış dāmān-ı ümīd-i kudüm-i yāre bīdār ol

113

Mef'ulü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

1. Sākî şerāb-ı nābile gel āb u tāb bul
Telh olmasun bu bezm-i pey-ā-pey şerāb bul
2. Sākî gedādan eyleme eksik ayagūnı
Pîr-i mugāna fakrumı carz it bevvāb bul
3. Yah-pāreler bu meclise girmek revā degil
Hün-geşte dil-pejīde be-āteş-i kebāb bul
4. Ger faşl-ı gül degilse gül-āb eldedür hele
Ger berg ü bār-ı tāk bulunmassa āb bul
5. Muṭrib bu çeng ser-keş ise taşā çal anı
Her bir zemīn nihād bize bir rübāb bul
6. Çün şüret-i harābda ābāda yok ḥisāb
Ābād şüretinde bize bir harāb bul

112. S 36a, Ü 10b, Ö 11b

(2a) carz it/yāhū Ü, Ö

(3a) sen destünde/münkin reşkde Ö (4), (5), (7) -Ü, Ö

(6a) Teberle/Bizümle Ü, Ö (9a) bulunmak/olanlar Ü, Ö

(10a) dil-darı/canarı Ü, Ö

7. Biz her ne söyledikse sü'âl idi tuymadun
Ey h^vâce bāri bu sözime bir cevāb bul
8. Geldik bu h^vān-dādeye gūş it ne söylerüz
eiklīm -i Çindür bu zemīn misk-i nāb bul
9. Nāzik senün kitābun okınmak muhāl ise
Bāri bizüm kitāb gibi bir kitāb bul

114

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Libās-ı cāfiyetden zātuñi dāyim mu'arrā kıl
Dili endişeden vakt-i sefer bī-bāk ü pervā kıl
2. O miskin sükkeri helvāya bir kevnden naḡar eyle
O cism-i nāz-enīni sen iki kevnden temāşā kıl
3. O kim şirini telh eyles olur şirīn anun telhi
Kerāmet isterisen zāhidā bu zehri helvā kıl
4. Eger aç ol eger curyān u ger ḡayrān-ı ser-gerdān
Yeniden şuret-i insān nihādında hüveydā kıl
5. Nedür bu dāniş-i mevḡum olursın cākıbet maḡrūm
Olar seg ola sen ma'clūm özün rüsvā vü şeydā kıl
6. Bulunmaz sende ḡākat āteş-i ruḡsāra sa'cy itme
Hele evvel dili dīvāne-i zūlf-i dil-ārā kıl
7. Idüp āyīneye taḡrīr umarsın vech ola taşvīr
Murādun ise ger tenvīr anı dāyim mücellā kıl
8. Taşubdur şöyle vicdānum ki nuḡḡ eyles girībānum
Benüm şuretdē akḡrānum ile redd itse ıḡgā kıl
9. O dil kim sende var mir'āt-ı pāk eyle gudūretten
O ḡuḡī kim virildi sāna ta'clīm ile gūyā kıl

10. Kesil Nāzik ealayıktan hāzer eyle halā'ikden
Rümüz ile dekāyıkdan be-resm-i hāssa inşā kıl

115

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilātün

1. Hevā vü mevc ile baħr-i talebde hayli şavaşdum
Velī cināyetile sāhil-i murāda yanaşdum
2. Hayāl-i hāvābda bir baħr-i bī-nihāyet olup ben
Cihān kaşreme şıgđı verāy-ı eāleme taşdum
3. Mezār-ı ādeme vardum tamām olmadı tūli
Hezār kuh-ı serendīb ü bādiye aşdum
4. Pey-ā-pey üstime bu bāriķāt nāzil olurken
Ṭabīb-i müdde'ī hālüm şorar bu derde şataşdum
5. O şa şa şa o şu eā kim berüz eyledi baña (kim)
Be-ħakķ-ı nūr-ı Hüdā düşdüginde eaynime şaşdum
6. Bu yolda söz çoğ olur Nāzikā sü'al idersen
Me'al-i kıssa budur eakıbet murāda ulaşdum

116

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Bir ğarībem gelmişem bu der-gehün muhtācıyam
Bu cenābuñ hākiyem ehl-i vefā ser-tācıyam
2. Rişte-i cānum fitil-i nār-ı hasretdür velī
Şimdi deycūr-ı fenāda hem-rehān-minhācıyam
3. Menzilüm buldum atıldum bende āzmāyiş ider
Tırine derd ehli hālā anlaruñ āmācıyam

114. S 37a

115. S 37a

* Kenarda:

Behiştı ziver ü zinetle istedüm görünmedi ammā
Bürehne çıkmışidüm seyre tā o demde yaraşdum

4. Dīde-i hānāna gerçi bu heves deycūr olur
Tarem-i ihsān u Şirfānuñ meh-i vehhācıyam
5. Görmedi kimse beni Mīkāt ü tavf-ı Ka'bede
Būs iderler çeşümü yārān bilür kim hācıyam
6. Gör temāşayı ki her kim görse tūfānum görür
Keşti-i cūd üzre görmezler ki Nūh-ı nācıyam
7. Kīmyā terkībini ta'clīm ider gāfil baña
Ben hod anuñ rāst-ı cüz'-i a'çarıyam rācıyam
8. Özge Mecnūndur ki Şīrīn cadd ider Nāzik seni
Anı bilmez kim ziyāde ehl-i şabram ācıyam

117

Mef'ulü fā'ilatün mef'ulü fā'ilatün

1. Virdüm hevāya zühdi ben mey-perest oldum
Bir şūh-ı mest sevdüm ben dahi mest oldum
2. Maḥbūb u meyde nā-geh bu serden oldum āgeh
Şūfī inan ki billāh mest-i Elest oldum
3. Sākī kerāmet eyle pür kıl elümde cāmum
Bir sāgarum var ancak kūtāh-dest oldum
4. Gitdikce mey eserde aḥbāba oldu perde
Şükrüm bu kim nazarda gāyet de pest oldum
5. Ne İnem ü ne ānem nev-hıl'at-i zemānem
Ne nīstem cihānda hergiz ne mest oldum
6. Bu yirde baña ārām yokdur benem çü bed-nām
Men şehre-i diyār u bāzār u rest oldum

7. Ben bilmezem haberden mey vir hemān seherden
Aşdı humār serden Nāzik şikest oldum

118

Fā cilātün fā cilātün fā cilātün fā cilün

1. Aşık-ı ruhsāruēm müştāk-ı tāb-ı āteşem
Āteş-endāz-ı dil ü cānem kebāb-ı āteşem
2. Zindeyem bir meyşe kim āteşdür anuñ māyesi
Şu cleyem kim feyz-yāb-ı āb u tāb-ı āteşem
3. Aşk ile başdum kadem halvet-serā-ı vahdete
Ārifem āteş-i pür-sitem kām-yāb-ı āteşem
4. Āb u āteş tıynetümde cevher-i vāhid olur
Geh şerār-ı ābem ü gāhī habāb-ı āteşem
5. Aşkdan eyle taleb anı inn'allāhe rāzını
Nāzikā ben vālih ü nāz u citāb-ı āteşem
6. Tā ezelden dilde her dāğım Celāl-i Furdur
Zātiyem āsūde-hāl-i intisāb-ı āteşem
7. Eksik olmaz her nefes cānile dilden tāze dāğ
Ben günah-kārem sezā-vār-ı cazāb-ı āteşem

117. S 37b, Ü 11a, Ö 12a

- (2a) Maḥbūb u/Maḥbūb-ı Ü,Ö (3a) kerāmet/keremler Ü,Ö
(4a) aḥbāba oldı perde/aḥbāb hep ḥazerde Ü,Ö
(5),(6) -Ü,Ö

118. S 38a, Ü 11a, Ö 12a

- (3a) Aşkla halvet-serā-ı vahdete başdum kadem Ü,Ö
(4b) Zātiyem āsūde-hāl-i intisāb-ı āteşem S
* 4. beyt S'de iki defa yazılmış, tekrar çıkarıldı.
(7a) tāze/tā ezel Ö (Vezna uymaz)

Mef'ülü fâ'cilâtü mefâ'cilü fâ'cilün

1. Zâhid senünle geźmege kârum mı var benüm
Cennet ki dirsın anda nigârum mı var benüm
2. Dūzahda almaga baa tekli kim ider
Vâsi senünle Şimdi kararum mı var benüm
3. Őufi baa niun Őıla-i rahmi emr ider
Dünyâ yüzinde dâr u diyârum mı var benüm
4. Umak arıkasın baa a'lim itmedün
Ey Şeyh bilmezem saa bârum mı var benüm
5. Őayf u Őitâda nâle ider var mıdur hezâr
Bilmem afesde bülbül-i zârüm mı var benüm
6. Küh-sâr-ı eıki yok yire mi gezmifem hemân
Bir âhü-yı remide Őikârum mı var benüm
7. Yârân niun ziyâret ider Nâzikâ beni
Eyâ bu Şehr iinde mezârum mı var benüm

Mef'ülü mefâ'cilü mefâ'cilü fe'ülün

1. eŐmün görelî ârzu-yı emn-i ser itmem
Rüyün görelî gül-Şen-i dehre nazâr itmem
2. Peykân-ı ğamun lezzetini alalı cânâ
Câna ekerâtır-i belâyı azer itmem

119.S38b, Ü 10b, Ö 11b

- (1a) Zâhid/Őufi Ü,Ö (1b) ki dirsın anda/didiklerinde Ü,Ö
 (2a) baa/ -S (2a) Vâ'ci/Zâhid Ü,Ö
 (3a) Vâ'ci Őayar yürür Őıla-i rahmün ecrini Ü,Ö
 (5b) Bilmem/Yohsa Ü,Ö
 (6b) Bir âhü-yı remide/Yâ bir hilâl-i âhü Ü,Ö
 (7) Nâzik beni ziyâret ile bi-huzur ider
 Bilmem dahi bu yirde mezârum mı var benüm Ü,Ö

3. Sen serv-i revānı talebünden baña hāşıl
Nezāredür ancak baña ümīd-ber itmem
4. Ey dost meger kūyuñ ola sazūme gāyet
Yohsa önūme gelse de cennet güzer itmem
5. Sābit-kağemüm şemc gibi yanmada caşka
Pervāne gibi āteşe ben per-siper itmem
6. Arz eyle baña müşkilün ey şeyh utanna
Ben wech-i hüdā isteyeni der-beder itmem
7. Ol gonce şeker-hvābda olsun diyū Nāzik
Çok faşl-ı bahār oldu ki āh-ı şehir itmem

121

Mefcūlü mefācīlü mefācīlü fecūlün

1. Şūfī degilem gayz-ı cibillīden emīnem
Zāhid degilem bāde-keş-i bezm-i yakīnem
2. Taqlīdden itdi beni Haqq pāk ü müberrā
Vāciz bu sözi anlar ise bī-dil ü dīnem
3. Ne vāciz-i pür-güy u ne molla-ya mebahis
Ne kibre giriftārem ü ne maaden-i kīnem
4. Ger yerde ararlarsa beni evce hümāyem
Ger gökde şanurlarsa beni āhū-ya zemīnem
5. Ben vuşlat u hicrān neye dirler anı bilmem
Memnūn-ı caşā u kerem āh ü enīnem
6. Seyrān-gehüm gāhī olur sāhil-i hālid
Gāhī görürem kendümi sevdā-ger-i çīnem

120. S 38b, Ö 12b

(3b) Nezāredür ancak/Ancak naẓarumdur Ö
(4b) güzer/naẓar Ö (5a) caşka/nāra Ö

7. Nāzik nice bilsün beni şormanā aña zīrā
Zīrīnter ez-merkez ü ez-çarh-ı berīnem

122

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Fakīr ü 'aciz ü müstagrağ-ı günāh benem
Sepīd-mūy-ı serem līk rū-siyāh benem
2. Egerçi kīse tehī ṭā'atüm be-ḥamdu'llāh
Hemişe hem-nefes-i sīne-i pūr-āh benem
3. Benem o güm-şude kim kâbil-i nigāh degil
Benem o zerre-i nāçiz ü hāk-i rāh benem
4. Benem cemāl-i dil-ārāya şāhid anuñçün
Kemāl-i ma'şiyet ü cürmüme güvāh benem
5. Görülmemiş rağam-ı defterinde zühd ü şalāh
Şeh-i melāmet-i bī-çetr ü bī-sipāh benem
6. 'Aṭā-yı ḥazret-i Haqq Nāzikā baña besdür
Cihānda bī-ser ü bī-pā vü bī-penāh benem
7. Ne cāna ruḥşat-ı rāḥat ne 'ağla vüs'at-i sır
'Adū-yı zīb-i kabā düşmen-i külāh benem

121. S 39a, Ü 11a, Ö 12b

(3b) ma'eden/mazhar Ü,Ö (4b) şanurlarsa/diler-
lerse Ü,Ö (7) -Ö

(7b) Ez-taht-ı serā pest turā zi-çarh-ı berīnem S

122. S 39b, Ü 11b

(1b) Sepīd/Sepīde Ü
(5b) bī-sipāh/bār-gāh Ü
(6a) Nāzika baña/baña Nāzikā Ü
(7) -S

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Sözü̇m gevherdür anı nazm̄ iden üstāddur hāmem
Dilüm pīr-i me'ānī perver-i irşāddur hāmem
2. Sühandā bīkr ü fikrām ol kadar şīrīnlik eyler kim
Anı naqş eylemekde güyiyā Ferhāddur hāmem
3. Ne kim taşvīr ider elbette nuṭk āna muḳarrerdür
Bu sāhir-pīşelikde ğayret-i Bihzāddur hāmem
4. Nola Manşūr-veş rāz-ı ene'l-Haḳḳdan haber virse
Kemāle hidmet itmiş neş'e-i Bağdāddur hāmem
5. Zārarın anla yoḳ inṭāk-ı Rabbanī nedür anlar
Eger var ise sem'ün zākir-i evrāddur hāmem
6. Görürsin ğāhī bir tūṭī-i güyādur fesāhetde
Dem-ā-dem bülbül-i pūr-nağme ü feryāddur hāmem
7. Debīr-i ḳalbe dikdi nevbet-i tahrīr ey Nāzik
Bu günden şonra sen de şāhid ol āzāddur hāmem

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Cihānda gerḳi ḳoḳ ehl-i kemāl ü pūr-hüner gördüm
Velīkin iḳlerinde ehl-i derdi mu'eteber gördüm
2. Bilürsen hāve ger ḳālün şaḳın ḳalb eyleme mālün
Ki bir manḳır yirine geḳmedi ḳoḳ sīm ü zer gördüm
3. Müneccimler degil āĝeh bu hey'etden ki ben nā-ĝeh
Münevverbedrūn ardınca toĝar şems-i seher gördüm

123. S 39b, Ö 12a

{2a} bīkr ü/bīkr-i Ö (3b) ğayret/hayret Ö
{4a} rāz/sırr Ö
(5),(6) -Ö (7a) dikdi nevbet/nevbet dikdi Ö

4. Nizār itdi bu nerdün zarı nice ehl-i āzārı
Bu şeş-der üzre açılmış kapanmış nice der gördüm
5. Bu dehrün fevķ u tahtından eger tefsīr idersem ben
Haber bu nükteden al sen ne pā gördüm ne ser gördüm
6. Dimem deccāl āna ammā hemān ol kendidür gūyā
Başında taylasānlarla gezer bir turfe har gördüm
7. Gehī molla kapusunda gehī pāşā tapusunda
Anı cānı kapusunda acāyib der-beder gördüm
8. Şadef elmās şüretde turur dürr-şırça kudretde
Yatar hāk-i siyah içre nihāyetsüz güher gördüm
9. Maḥabbet āteşin cānāna şorma vā cizün kavlin
Hemīşe bī-fürüg u kışşasın bī-nür u fer gördüm
10. Cihām halkın dürüg ile kulüb-ı bī-fürüğeyle
Diraht-istāna beñzetdüm velī bī-berg ü ber gördüm
11. Şafa-yı hātırın vakf-ı mucayyende bulur dāyim
Anı gayb-ı tevekkülden hemīşe bī-haber gördüm
12. Bu denli rüşen itdüm dehr-i dünün rāzını ammā
Dahi rüşenterīnsin ānla tafşīlin haṭar gördüm
13. Vükūf-ı ḥāl-i cālem gerçi bir ihsān-ı mahfīdür
Velī ifşāsın anuñ ehl-i vicdāna zarar gördüm
14. Cihānuñ zīr ü bālāsın gezüp itdüm temāşāsın
Neler gördüm neler gördüm velī ancak sefer gördüm
15. Be-ḥaḳḳ-ı nūr-ı Peygamber be-nūr-ı dāniş-i Ḥaydar
Firīb-i nefis içinde kalmış ādem ser-te-ser gördüm
16. Ne denli Nāzikā ben eyledüm seyrān pey-der-pey
Kamū üns ü perī her şey irer āna memerr gördüm
17. Derūn-ı sinemde tesbīḥ iderdi ḥüt idem Yūnus
Demi Yūnus idem sinemde ḥütı şayd u der gördüm
18. Acāyib bī-nihāye gördüm ammā cümleden ağreb
Seni böyle sūhan feh̄m eylemekde bī-haber gördüm

Mefcūlü fācīlātü mefācīlü fācīlün

1. Bilmem ki sūd-mendem ü yā bī-nevā mıyam
Eyā cihānda h̄vāce mıyam yā gedā mıyam
2. Dünyāda görmek olmadı bir kerre rāḥati
Görsem behişt içinde āna āşinā mıyam
3. Dehrin girişmesin baña iller haber virür
Billāh bilmezem āna ben mübtelā mıyam
4. Her kim dem ez-vilāyet urur ben inanmışam
Pes ben meger cihānda ādū-yı Hüdā mıyam
5. Havf u recāsı olmayanūn başka rāzı var
Yā ben bu sözle münkir-i havf u recā mıyam
6. Cāmı ki şems-i Ḥaḳḳ idi el-ān ziyāsı var
Anūn senāsı h̄dmetinūn ben gulāmıyam
7. Cam-ı Cem anılır eserin kimse görmemiş
Her yār-ı mast bāde-keş-i cām-ı cāmıyam
8. Mestān-ı bezm-i feyzi tükenmez be-rüz-ı ḥaşr
Ger rāst-bīn iseñ ben o bezmūn müdāmıyam
9. Feryadı yoksa Nāzikīnūn efgānı gizlidür
Erdem nazarda yogise yā bī-devā mıyam
10. Bir şūrete velāyet içündür bu cūd hep
Pes ben bir āferīniş içinde hevā mıyam
11. Sen Veys ü Kays kışşına eyle i'tibār
Ben ḳā'il-i ḳikāyet-i Leylā-verā mıyam
12. Her beyt bir hazīne-i sırr-ı İlahīdür
Hālā sūhanda ḡayret-i nazm-ı niḳāmıyam

125. S 40bk

Buldı mı bilmezem dahi bir kerre kendimi
Baḳsam behişt içinde āna āşinā mıyam

Her dem beni tecellī nūriyle yād ider
Ben de meger dücā vü senādan cūdā mıyam

Fā'ilatün mefā'ilün fe'ülün

1. Āhımı gör ziyānedür didigüm
Sıneme bak nişānedür didigüm
2. Cilve-gehdür hümā-yı taşka gönül
Bī-cihet āşiyānedür didigüm
3. Ser-i mā u cenā-ı pīr-i mugān
Bir ulu āsitānedür didigüm
4. Bir gönül bul ki yāre menzil ola
Dāyim ü bākī hānedür didigüm
5. Dil-i mā u niyāz-ı dıger hiç
İşidilmez terānedür didigüm
6. Ger kanā'atse bulduğun şād ol
Haddi yok bir hazānedür didigüm
7. Aşk an söyle aşk işit benden
Cāvidān-ı zinde-gānedür didigüm
8. Gayr-ı haqq söz çıkarsa ger benden
Her ne dirsem yabānedür didigüm
9. Āh āh ez-mesā'ib-i tezvīr
Şūfiyān-ı zemānedür didigüm
10. İhtiyārī fenāyı Nāzike şor
O hünerde yegānedür didigüm

126. S 40b, Ö 12a

(4) -Ö

(6a) şād ol/şükür it Ö

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Şer'ile söyleşelüm kâşif-i Qur'ân olalum
Ragmı terk eyleyelüm lâyıķ-ı cırfân olalum
2. Şöyle şaykal uralum dillere naķş-ı câlem
Kalmasun zerre kadar mihr-i dırahşân olalum
3. Biz ne baķs ü ne cedel eylerüz ancak sözımız
Vâ'ıķâ saña hemân bu ki müselmân olalum
4. Bize bir vechile hüküm eylesün ehl-i hisâb
Ne gedâ-yı der-i şâhân u ne sulţân olalum
5. Nîg bed farkını ķo cā'iz ise hüsn-i edeb
Her nefes sebķat iden hâle peşimân olalum
6. Neş'â-i câşķ bize hikmet-i şı'ır itdi nasîb
Kande kim câşķ okınur anda ğazel-hvân olalum
7. Mantıķu't-Tayr bilen eylesün nâze bize
Eger insân iseñ merd-i sühândân olalum
8. Gâh insân olalum seyr idelüm lâhûtı
Gâh nâsûta gelüp herkese yârân olalum
9. Bir zemân resmî-i şeydâ gibi curyân olduk
Bir zemân rûķ-ı mücerred gibi pinhân olalum
10. Nâzıkâ şa'eb degil Ka'be-i maķşûda vüşül
İstiţâ'atse sebep bî-ser ü sâmân olalum

Mefâ'īlün mefâ'īlün mefâ'īlün mefâ'īlün

1. Ne muhtâc-ı rüsüm-ı dehrem ü ne câķl ü tedbîrem
Münezzeh olmuşam her nesneden âzâde bir pîrem

2. Rızāyı ānladum buldum rızāyı murtażādan ben
Nişeste-ber dü-zānū ser-figende pīş-i taqdīrem
3. Felek nāz eylemez şimdengeri emrümde devrān hem
Tehayyürden berī dest-i kaderde tīr-i şemşīrem
4. Beni benlikden aldı kudret-i Kādir bu günlerde
Emīnem varis-i sermāye-i tenfīr ü tebşīrem
5. Gedāyān-ı maḥabbet defter ü dīvānuma baḫsun
Muşırr-ı ḫūr be-her-cā cevherem şi crümde iksīrem
6. Beşāret nāzır-ı nūra melāmet münker-i gūra
Ki her ne söylerisem şāhib-i taḫkīk u taşvīrem
7. Uūhiyyet ne maḥnādur cubūdiyet ne sevdādur
Eger bir kez beyān itsem sezā-yı bend ü zencīrem
8. Zebānum ānlamaz bir şehre düşdüm cümlesi güm-reh
Bu ḫavm-i tīreden billāh inen mecrūḫe dil-gīrem
9. Ayak başmaz göz irmez ḫaḫlar ihtiyār itdüm (ben)
Enīs-i āhuvān ü hem-dem-i esnāf-ı naḫcīrem
10. Bu kūhun şayd-gāhı her zemān şıyt u şadā ister
Anuḫün mübtelā-yı nāle ü feryād-ı şeb-gīrem
11. Saḫa şahbā-yı mesmūmı caceb kim şundi ey Nāzik
Be-ḫaḫḫ-ı fażl-ı ḫaḫḫ ben şimdi āb-ı Hızır ile sīrem

Fācilātün fācilātün fācilātün fācilün

1. Mūrı zīr-i ḫadem-i merdānelikmiş bilmedüm
Aşāfī-i dehr-i dūn bī-gānelikmiş bilmedüm
2. Gelmişem bu şehre itdüm ādeminden çok ḫazer
Bir te'essūf var hemān vīrānelikmiş bilmüdüm

3. Pîr-i e \ddot{a} şq isbât \ddot{a} ndan ğayrı haber virmezdi hîç
Fi'l- \mathfrak{h} akîka ihtilâf efsânelikmiş bilmedüm
4. Ben hümâ idüm görürdüm cuĝd u bûmı zinde-şeb
Himmeti her birinün vîrânelikmiş bilmedüm
5. Mışrı derde şatdı resm ü eâdeti buldı felâh
Mâye-i âzâde key dîvânelikmiş bilmedüm
6. Dîn ü dünyâsız görürdüm gördiğüm bir dem ezel
Bezm-i vahdetmiş meger mestânelikmiş bilmedüm
7. Tarh-ı esbâb eyleyüp nuşkın dahi tayy eyledüm
Rû-be-rû olmak meger ferzânelikmiş bilmedüm
8. Nâzikâ tedvîr-i nâra nisbet eylerdüm seni
Merkezün seyr ezelün pervânelikmiş bilmedüm

130

Fâ cilâtün fâ cilâtün fâ cilâtün fâ cilün

1. Nâleler kim dilde vardur bu dem-i dil-sûzdan
Bülbül anı fark itmez nağme-i nev-rûzdan
2. Sen şeb-i deycür-ı dehri nergis-i bîdâre şor
Tâzedür gül bilmez anı şâlic-i fîrûzdan
3. Dirhem ü dînârı turmaz nev-bahâr eyler nişâr
Dahi lezzet almamışdur gencdür meknûzdan
4. Böyle günlerde sebûlar pür gerek şahbâ ile
Taşra aksun âblar hep turmasunlar kûzdan
5. Şağ u şamât itmek ister şüfî hoşdur muşribâ
Bildüğün icrâ idersen sen de sâz u sūzdan
6. Rindler râz-ı gül-i dilden nişân çok virdiler
Hamdülillâh zâhid âğâh olmadı mermûzdan

7. Sīne çāk-ıuryān olursa Nāzık olmaz bes ıaceb
Mihribānlık gördi çün mihr-i cihān-efrūzdan

131

Fā ıilātün fā ıilātün fā ıilātün fā ıilün

1. Her ki dir ben ıaşıkam derd ü belādan kaçmasun
Çün ezelden āşınādur āşınādan kaçmasun
2. ıAşk u hūsnün zīnet ü ıünvānı āh u nāzdur
Dil bu bezmün nuqlidür cevr ü cefādan kaçmasun
3. ıAşk istignā libāsın giyse bī-endām olur
ıAşıka zinhār söyleñ dil-rübādan kaçmasun
4. Kimiyā dāyim gedā-şūret gezer ben görmüşem
Hvāce-i şehre haber vir kimiyādan kaçmasun
5. Nice diller var ki Hakkdan ğayrı isbāt eylemez
Āşınādur kim ki bu rāza Hūdādan kaçmasun
6. Hakk ğayr ihsān idüb hayr itmesün sultān taleb
İhtişām-ı saltānatla bu duıādan kaçmasun
7. Gūşlar kerr ü gönüller hep müşevveşdür velī
Ehl-i hikmet söylesün hūsn-i edādan kaçmasun
8. Kaçmasun zāhid senün mey içdigünden Nāzıkā
Ya ınī zāhirde haıā olan ıaıādan kaçmasun

130. S 41b

* Kenarda: Kıt ıa

Mescidün kandīlini her gün siler dirler haıīb
Cāmdur nūr-ı derünün şaklar anun tozdanÇok gelür efsurdeler cāyiz ki te'şir eyleye
La ıldür hıfz eyeler āb u tābın anun buzdan

131. S 42a

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Āşıkā pendin kımaz rüy-ı dil-ārā görmiyen
Kendüyi dānā şanur sākivü şahbā görmiyen
2. Hāl-i ruhsārın o mihrin itmesün benden sü'al
Āb içinde merdüm-i çeşmîn süveydā görmiyen
3. Bir 'aceb söz söylemiş mey-hānede pīr-i muġān
Nūr-ı Ahmed neydidün bilmez Mesīhā görmiyen
4. Ey mücerred zehri tiryāk eyle kim bulmaz fesād
Kendiden bīzār olur mı renc ü ğavġā görmiyen
5. Ādeme esmā mu'ammādur ecelden Nāzikā
Bilmedi esnānı zīrā kim mu'ammā görmiyen

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Çokdur ey hVāce cihānda bī-nevāyı görmiyen
Cümleden artıkdur ammā kim Hüdāyı görmiyen
2. Dilde 'ucb u tımtıuraķ u sözde üns ü iştıyāk
Tālcaķ-ı sultān umar vech-i gedāyı görmiyen
3. Tırmasun gezsün beyābān ğüle olsun hem-zebān
Hānesinde bir kādīmī āşınāyı görmiyen
4. Bir maħal gördüm ki anda görmemek görmek olur
Māsivādan ğayrı görmez māsivāyı görmiyen
5. Mantıķu't-Ṭayr isteyen ğüftāruma baksun velī
Kara ğıysün Nāzik rengin edāyı görmiyen

Mefā'cilün fe'cilātün mefā'cilün fe'cilün

1. Dilā cihānda elem olmasun mı dirsın sen
Bu saltanatda haşem olmasun mı dirsın sen
2. Vücūdı nev-be-nev itsen taceb midür seyrān
Sefer-be-şehr-i adem olmasun mı dirsın sen
3. Ne dem hemişe müsellemler olur benī-ādem
Bir işde hiç nedem olmasun mı dirsın sen
4. Bu dehre fitne vü āşūbı tōhmet eyleme kim
Nigā(r) zūlfine hamm olmasun mı dirsın sen
5. CiHānı şiven ü mātemle itdiler tezyīn
Bu gül-sitānda nağam olmasun mı dirsın sen
6. Maḥabbet-i ten ü cāndan şikāyet eylersin
Bu deyr içinde şanem olmasun mı dirsın sen
7. Hüruf-ı kevrre ne pāyān septe var imkān
Cedīd resm ü rakam olmasun mı dirsın sen
8. Bu denlī keşf iderem tā Āşāf tefsīrin
Kažā u fazl u kerem olmasun mı dirsın sen
9. Rızā-yı dost gönül inkisāridur Nāzik
Güzel sevenlere ğam olmasun mı dirsın sen

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Nehy içinde kande bulsun adı ādem olmayan
Rāz-ı nārı anlamaz ser-vakte mahrem olmayan

2. Rāz-dāri ma'şiyetdür meşreb-i şer' üzre çün
Ketm ile me'mürdur bunda müsellemler olmayan
3. Zāhidā sāķī nedür sāğar nedür şahbā nedür
Bilmedi hergiz harīf-i halvet-i Cem olmayan
4. Müydan bārikterdür kūyimüz cisri bizüm
Dindi bu hirmende nişler mürdan kem olmayan
5. Cüst ü cū iden bizi zīr-i kademde arasun
Zerreyi bes kande görsün kāmeti ham olmayan
6. Saltanat terk eylemek her kimseye āsān olur
Şonra sultān olmaz ammā İbn-i Edhem olmayan
7. Ğam görür Ğam işidür Ğamdur Ğidāsı 'āşıkūn
Neydigin Ğam anlamaz perverde-i Ğam olmayan
8. Ser-te-ser bir yāre ol kim zinde-dil ol dem olur
Mū-miyādan ānlasun tā kendi merhem olmayan
9. Vāris-i mescid-peder her kese olmaz Nāzikā
Neylesün mükrim vaktinde mükerrerrem olmayan

136

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Bu mātem-hānede bir dem dil-i hurrem mī istersin
Bu bezm-i Ğuşşada bilmem ki cām-ı Cem mi istersin
2. Umarsın āl-i evlādūn hemīşe yād ide adūn
Bu şīven-gehde ey h'vāce meger mātem mi istersin
3. Bulup bir kavī-i nādānı olursın yār u hem-şānī
Anarsın Ğāhī insānı 'aceb ādem mi istersin

135. S 42b, 49b

(6a) olur/gelür 49b

(7b) perverde/asūde 49b

4. Ṭabīb-i ḥāzıkūn tedbiri terciḥ-i elendür hep
Sen ey dil-haste bilmem em mi yāhud semm mi istersin
5. Umīd-i būse itme ḥarf-i sākī iste la'clinden
Murādūn ālem içre bilmezem ālem mi istersin
6. Seni bir tīr ile şayd itdi şükr it gamze-i dil-ber
Ḳarārūn yođ mıdur zülf-i ham-ender-ham mı istersin
7. Yeter saña bu yāre ir görür bir gün seni yāre
Sen ey miskīn-i bī-çāre daḥi merhem mi istersin
8. Nażar mihr-i cihāna itmeyüp bir zerre istersin
cīnāyet se murādūn sālīkā yā kem mi istersin
9. Cenāzen müflis-i ta'clīk-ı hāk-i Mekke itmişsin
Bırakdūn eşk-i çeşmūn Nāzīkā zemzem mi istersin

137

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'cūlün

1. Yokdur bedelūn dil-ber-i mümtāz-ı cihānsın
Nāz itmede hod serv-i ser-efrāz-ı cihānsın
2. Her kim seni rüşen göre āh itmemek olmaz
Dirsem nola ey gonce saña rāz-ı cihānsın
3. Āh itdigūmi istemeyüp nāz ider olduñ
Fıkr eylese bir sen de ne ṭannāz-ı cihānsın
4. Dil-hasteleri mihr ile yā kahr ile yād it
Her şīvesi mergüb-ı şifā-sāz-ı cihānsın
5. Çeşmūn ki senūn gamzede āhū-yı zemāndur
Ammā ki gönül kapmada şeh-bāz-ı cihānsın
6. Bulmazsañ eger sākī vü muṭribde letāfet
Ey şeyh-i gābī sen ḳati nā-sāz-ı cihānsın
7. Gönülün ne güzel meyl ider ol gamze-i meste
Bu guşşada Nāzīk hele ser-bāz-ı cihānsın

Fe'cilātün fe'cilātün fe'cilātün fe'cilün

1. Ne revā vākıf-ı sırr-ı leb-i cānān olasan
Kimdür ey diyü denī saña Süleymān olasin
2. Meclis-i hās-ı Süteymāna saña yol yokdur
Bu yeter saña hemān bende-i fermān olasin
3. Dāru-yı caşk arayan kūy-ı melāmetde arar
Ezelī istege şāyeste-i dermān olasin
4. Ma'rifet bildigüni söylemek oldıysa saña
Dilerem şūfī seni ebleh-i nādān olasin
5. Seni dār itmediler saltanat-ı dünyāya
Ey serāy-ı dil ümīdüm bu ki vīrān olasin
6. Gerçi bu tekyede bī-berg görindün ammā
Bir zemān ola ki bu himmete kurbān olasin
7. Bülbülün zāri senün rāzunu açdırdı velī
Belki ey gonce o bī-şabra perīşān olasin
8. Nāzikā istedigün denli harāb ammā (sen)
Edeb-i pīr-i harābāta nıgeh-bān olasin

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Bu gönül kim bir perī ruhsāra düşdi olmasun
Hānümāndan cāndān āvāre düşdi olmasun
2. Yok yire cām-ı fenādan h'vāce döndürdi yüzün
Gör gedā-yı bī-nev'ı vare düşdi olmasun
3. Handeler kebg-i hıramı tu'eme-i nāz eyledi
Nālelerle bülbülān gül-zāra düşdi olmasun

4. Dārda görmüſdi dīdārı dil-i Maſſūr ezel
Yād iderler haſre dek dil-dāra düſdi olmasun
5. Gördi çün bir lem'ca dilde cāvidānlıktan niſān
Olmasun pervāne hergiz nāra düſdi olmasun
6. Terk-i cāndur haste-i hicrānuñ āhir çāresi
Aſk derdinde ā kim bī-çāre düſdi olmasun
7. Bezmimüzde her nefes bir cōmr-i bī-pāyān olur
Her kimün kim ſānı bu güftāra düſdi olmasun
8. Dil niçün her demde nuḡk ister leb-i cānāneden
Ol Meſīhā-dem biraz efkāra vardı olmasun
9. Kim virürse baña cān vaſlum bulur dirmiş nigār
Ol gedā kim böyle bir bāzāra düſdi olmasun
10. Fāl açdum kevkebinden ſordum ehl-i miḡnetün
Tāli cinde bir büt-i meh-pāre düſdi olmasun
11. Dil-rubāsız kevkebi düſmedi cāſık hastenün
Tāli cinde bir büt-i meh-pāre düſdi olmasun
12. Āb-ı ḡayvāndur lebinden ſi'ir-i ter olmuş revān
Tab'ı Nāzik devlet-i eſ'āra düſdi olmasun

140

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Bī-nihāyet bār çekdik ſūret-i nāsūtdan
Kaldırubdur üstümüzden rāzıyuz tābūtdan
2. Cān-be-keff gezdün haber-dār oldu mı ſūfī caceb
Çok nevāziſ-āneler geldi bize lāhūtdan
3. Devrimüzde ittihād itmişdi ebā-ümmeḡāt
Görmedik bir fitne biz Hārūtdan Mārūtdan

139. S 43ak

(4a) Dārı görmüşdi meger maſſūr ezel dil-dārda (ken.)

4. Yūnus ender-baḥn-1(hūt) reftedür ḥālā meḡel
İrmeyen ālāya ḡurtulmaz dehān-1 ḡūtdan
5. Māl-i miskīnānile ḡop atmaḡ aḡdāya hemān
Sedd-i nār ummaḡ gibidür ḡuta Mārūtdan
6. Cenneti enwāḡ-1 aḡcār ile vāḡaḡf itmiḡ Nūḡūs
Per nice zūhhād geḡsün laḡl ile yāḡūtdan
7. Vuḡlat-1 ebkār iḡün vāḡiḡ ḡazāya ḡazm ider
Sīm ü zer ḡaḡsīl ider Hālūtdan ḡālūtdan
8. Āyāt-1 Lā-tūfsidū fi'l-ḡarḡi den almasalar
Ḥazā ider ḡarīb o nehb ü cengi kūtākūtdan
9. Ey iden Nāzikīden ecr ü cevḡ ü bühtānı sü'āl
Bes ḡacebdür böyle pūr-siḡ ḡābir ü menḡūtdan

141

Fāḡilātün fāḡilātün fāḡilātün fāḡilün

1. Olmasun mı mest ḡāḡıḡ bāde-bī-ḡıḡḡ neylesün
Dā'imā sāḡar ḡunar sāḡī-1 meh-veḡ neylesün
2. Taḡn ider zāhid yūrür rindān-1 ḡāḡī-meḡrebe
Dil esīr-1 kibr ü kīn sine müḡevveḡ neylesün
3. Ādeme rıḡvān naḡīm-i ḡulde pinḡān el ḡalar
Yanmasun mı nār-1 buḡde diyü ser-keḡ neylesün
4. Cevher-i ḡāke ne nūr itdi tecellī bilmedi
Neylesün İblīs zātı ḡırf āteḡ neylesün
5. Meyl idenler rızḡ-1 sālūsa biraz maḡzūrdur
Zehr-nāk efḡi görür ammā münakḡaḡ neylesün
6. ḡūfinün ḡalbinde sīb-i ḡabḡab u engūr-1 leb
ḡaḡḡ-1 āteḡ-nāk u bāde-telḡ u nā-ḡōḡ neylesün

7. Nāzik-i şeydā sözün dinlerdi vāciḡ bir nefes
Muḡrib ü sākī muvāfiḡ cān-ı dil-keş neylesün

142

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlātün

1. Teşne-i baḡr-i muḡīḡ olan dile reşş neylesün
ḡuḡi-i sükker-feşān -üftādeye keş neylesün
2. Cürca-i saḡbā-yı zātı nūş ider teakīn bulan
Āfitāb olan gönül telvīn-i meh-veş neylesün
3. Ārifün esrārını settār olduḡın gör ne caceb
Ta en ider zāhid dinilen dīv-i ser-keş neylesün
4. Ādemün vechinde Ḥaḡḡı görmedi İblīs-laċīn
Şuretā gördi ki bir şekl-i münakkaş neylesün
5. Cān niyāzı ehl-i caşka Nāzikā ne vaç ider
Ehl-i nefis olan işitmez dil müşevveş neylesün

143

Mefācīlün mefācīlün mefācīlün mefācīlün

1. Felek devr eylemezdi olmasa ezkā-ı dervīşān
Cihān görmezdi mihri ḡoḡmasa dīdār-ı dervīşān
2. Ne hoş devrān ider gerdün görünür resm-i günā-gün
Anı fānūs idübdür āteş-i ruhsār-ı dervīşān
3. Bu bāḡun cīşreti dervīş içündür sen ḡufeylīsın
Mucayyendür saña ey hVāce hār u bār-ı dervīşān

141. S 43b, Ü 12b, Ö 13a

(2a) ider/-S

(3b) Yanmasun mı İblīs-zātı şırf āteş neylesün Ö

(4b) Yanmasun mı nār-ı bu cde diyü ser-keş neylesün Ö

(5),(6) -Ü,Ö

142. S 43b

4. Güzide söz budur güş it elümden bir kadeh nüş it
Ben insān olmazidüm olmasaydum yār-ı dervişān
5. Kanı İskenderün gürı kanı selmi kanı tūrı
Nice tūrdan devr ider inkār-ı dervişān
6. Olur bir gün o meclis kim görünür ser-keş ü mūnis
Görür şeyh-i müvesvis açılur esrār-ı dervişān
7. Bu ālemede saña her dem eaceb kim dir idi ādem
Eger sen olmasān maenide hizmet-kār-ı dervişān
8. Yeter fāş eyledün rāzı uzatma söz ile sāzı
Ekall olmak güzeldür Nāzikā güftār-ı dervişān

144

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. Ayağum toprağın çeşmine şūfī tūtiyā itsün
Başiret istesün Hāğdan beni görmek recā itsün
2. Hāyātum ger āna hayru'l-keşire perde olaydı
Mezārum hākini miskīn bāri kimiyā itsün
3. Benem ol tīre-şūret bātinum şems-i hāqīqatdür
Kanı ol kābil-i envār-ı dil kesb-i ziyā itsün
4. Hāqāyık isteyenler şöhetümden olmasun gāyib
Kerāmet ister ise şeyh varsun inzivā itsün
5. Beni dāreyn içinde görmesün Hāğğ şaklasun kimse
Beni görmek dilerse sālīkān eazm-i fenā itsün
6. Nihān olmak dilerse rind-i cārif sū-be-sū şehre
Hāqīqatden dem ursun semt-i tevhide şalā itsün
7. Harābāt ehlinün yanı fiğān u nāleden kalmaz
Ne var bir kerre söylen hīme-i zāhid şadā itsün

8. Bu sözden gerçi vā'iz çok kināye ahz ider Nāzik
O kim evkāf malından yemez āna du'ā itsün

145

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1. Ey bu cihānı yapup dār-ı miḥan eyliyen
İtmese kâdir midür bunda vatan eyliyen
2. Ādeme ragbet viren her büte ḥālet viren
Kim ola bu beḳ'ayr deyr-i kühen eḳliyen
3. Kāmēt-i bālāyı gerdūnūn ruḥı zerd ider
Bu çemenūn zīnetin serv ü semen eyläyen
4. Pādişeh-i Belḥa hoş cūd u 'aṭā eylemiş
Pister-i semmūrını ḥār u diken eyliyen
5. Hırḳa u destārı ben virmege nezr eyledüm
Var mı şu meclisde bir şavt-ı ḥasen eyliyen
6. Sübḥa-i mercāna hiç bakmağa kâdir midür
Çeşmini her demde pür-dürr-i 'Aden eyliyen
7. Olsa misāfir nola bir gice bu tekyede
Şehri görün var midür (kim) 'azm-i Kur'an eyliyen
8. Benden eser kalmadı zāhir ü bā'tında hiç
Ey baña ta'zīm için setr ü kefen eyliyen
9. Bunda sened teng olur pāy-ḥired leng olur
Bir nefes açmaz dahi feh̄m-i sühan eyliyen
10. Kindür iden Nāzikā şı'crūni lülū-yı ter
Yā nefes-i pākūni misk-i Hutun eyliyen

144. S 44a, Ü 12a

- (2a) ger/çün Ü // ḥayru'l-kesire/ḥayr-ı kesire Ü
(5a) Hakk/-S (5b) görmek/bulmak Ü//salıkan/Nāzikī Ü
(7a) Beni bir dem ḥarābātun fiḡan u nāleden kalmaz Ü
(7b) hime-sübha Ü (8a) Nāzik/amma Ü

145. S 44b, Ü 12a

- (1b) Nice çeker üstine çetr-i perin eyliyen S

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

1. Sen cilveler it hüsününe hayrān olayum ben
Kaddūn göreyüm hākile yek-sān olayum ben
2. Sen dürr-i yetīme nice kâbil ki ire dest
Eşküm şaçayum yollara gāltān olayum ben
3. Cūyān seni çok her yaña bir genc-i nihānsın
Kādir degilem nesneye vīrān olayum ben
4. Ser-beste ruhā ki nice biñ bendelerün var
Pā-der-gil ü ter-dāmen-i eşyān olayum ben
5. Çok şālībi var hıl'at-i ikbāl ü kemālün
Uryān olayum bī-ser ü sāmān olayum ben
6. Zīr-i kademün mūrı olur nice Süleymān
Ol pāye müyesserse Süleymān olayum ben
7. Nāzāk gehī derd ü gehī dermān ider ümīd
Her kande ise bende-i fermān olayum ben

Mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

1. Nazar kıldı baña Hākķ olmuşam yārān-ı dervişān
Neden manzūr olurdum olmasa ihsān-ı dervişān
2. Kim olursa gelen gelsün irādet kānını delsün
Nifāk erbābına zīrā açılmaz kān-ı dervişān
3. Ne māl ü ne menāl ister ne cāh u ne celāl ister
Me'ālinde kemāl ister budur mīzān-ı dervişān

(3a) gerdünün ruhi/gerd-i reng dahi Ü
(4b) hār/nār Ü (7),(8),(9) -Ü
(10b) misk/müşk Ü

4. Gerek şāh-i cihān-gīr ol gerek bernā gerek pīr ol
Hemān neylersen eyle ola gör mihmān-ı dervīşān
5. Gedāyı şāh ider gāhī gedā eyler gehi şāhı
Bilinmez resmi vallāhi nedür erkān-ı dervīşān
6. Kimi bü'l-ı-Ḳays-ı Hātemdür kimisi İbn-i Edhemdür
Bulunmaz bir cihetde şūret-i merdān-ı dervīşān
7. Seversin gerçi sen cānı virürsin yok yire anı
Olursa fażl-ı Rabbānī olur ḳurbān-ı dervīşān
8. Ne sen gördün ne selvi sen ne rūḥ u ne Mesīḥāsın
«Aceb midür tehī ḳalsa önünde h̄vān-ı dervīşān
9. Nice ma'cūrlar vīrān ola diller ḳala ḥayrān
Olursa hurrem ü handān eger vīrān-ı dervīşān
10. Niçün Nāzik ider da'vā ki ben dervīšem ü şāhem
Gönülde ḡayrile ḥāşā degildür cān-ı dervīşān

148

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Mezārum ḡopraḡın dervīş olanlar tūtiyā itsün
Benüm ḥākile yek-sān olduğum görsün du'ā itsün
2. Siyeh rüyem ümīdüm var ki gīsū-yı sepīdüm var
Efendüm istesün «adl istesün fażl ü «aḡā itsün
3. Benüm teşḥīs-i derdümde giriftār oldı sevdāya
Ḥabībün var ise dermānı başına devā itsün
4. Beni bir ḡurbete çekdi gönül kim uğramaz kimse
Yanında āşinā ancaḡ benem vansun şafā itsün
5. Rızādan ḡayrı merzī var midür faḡr ehline Nāzik
Haber vir baña bīme kim düşer yā kim recā itsün

147. S 45a

148. S 45b, Ü 12b

{1a} Mezārum/Ayaḡum Ü (3a) derdimde/derdimle Ü
{4a} çekdi/şaldı Ü

Mef'ulü fâ'cilätü mefâ'ülü fâ'cilün

1. Molla efendinün gözi gitmez şehâbdan
Ebkâr-ı ma'ni vechini açmaz hicâbdan
2. Zor sü'âli şor âna yoqla zamîrini
Zinhâr şorma merci'ci âna me'âbdan
3. Zeyd ile Amrun arasını bulmadı henüz
Kaç akçedür âna olan âyid cevâbdan
4. Mollada yok nazar olur olmaz mesâ'ile
Âteşden âbı âteşi fark itmez âbdan
5. Talib-i nüzül-i şâ'ikaya belki berğden
Nâr eyler iktisâbın nem almaz şehâbdan
6. Ber görmüşem bu çarh-ı çebândâzı râyegân
Çine hümâdan istedi sâye-i ğurâbdan
7. Sen başka bir cenâba hod itmişdün intisâb
Söz söylemek neden saña Nâzik bu bâbdan

Mefâ'ülün mefâ'ülün mefâ'ülün mefâ'ülün

1. Bâna bir cām şun sâkî ki cām-ı Cem yirin tutsun
Meyün pür-neş'e virsün kim dil-i hurrem yiren tutsun
2. O cāmı isterem ben kim şehîd-i Kerbelâ çekdi
O bezmi kur ki tâ meşheddeki mâtem yirin tutsun
3. Ğulâmem ben âna kim cenneti bir hâbbeye virdi
Bu meclisde nedîm olsun bize âdem yirin tutsun

149. S 45b

(3b) âyid olan kaç akçedür âna cevâbdan (Kenerda)
* 6.beytten sonraki iki beyt Fr.olduğundan alınmadı.

4. Kerīm oldur ki çarhūn çenberin barmağına almaz
Umīd itmez o kim bir kimseden Hātem yirin çutsun
5. Senūn yāreñ onulmaz üstine dāğ urmayınca (tā)
Saña bir zahm-ı pür-hūn açayum merhem yirin çutsun
6. Hārīm-i k̄albe ir anda tavāf-ı Ka'be seyriñ kıl
Sirışkūn içre ğusl it dem-be-dem zenzem yirin çutsun
7. Süveydādan gerek eşk-i mahabbet hūsn-i cānāne
Bu bāğa bir teveccūh eyle kim şebnem yirin çutsun
8. O tūṭī kim virildi saña tā'elīm ile gūyā kıl
Şu deñli nuṭka geļsün kim dil-i hurrem yirin çutsun
9. Dil-i hurrem odur şems-i haḳīkat toğsun üstünde
Anuñher zerresi biñ neyyir-i a'zam yirin çutsun
10. Dil-i hurrem odur kim ğayb ide dünyā vü cūkbāyı
Unutsun şol kadar kim cümleden a'lem yirin çutsun
11. Gedālık meşrebi ma'zūl kılmaz salṭanatdan çün
O sulṭāna diñ İbrāhim bin-Edhem yirin çutsun
12. Kelāmı meşreb-i Furḳāndan itsün kāmīl-i meclis
Gehī tiryāk olursa gāhī semm yirin çutsun
13. Dem-i evvel ki almışdı haḳāyık nağmeyi evvel
Bize bir nağme kıl muṭrib ki tā ol dem yirin çutsun
14. Bu rāzūn rīşesin Nāzik açarsañ çīn-i pür-çīn it
Arūs-ı naẓmūna zūlf-i ham-ender-ham yirin çutsun

151

Mefā'elün fe'elātün mefā'elün fe'elün

1. Şor ey belā-zede ğavġā için mi geldün sen
Bu şehre yohsa temāşā için mi geldün sen

150. S 46a

(8b) dil-i hurrem /saña hem-dem (Kenarda)
(13a) evvel/andan (Kenarda)

2. Yeter nihāl-i recāyı sirişkile seyr it
Korı bu bāğa temennā için mi geldün sen
3. Uzun uzak sefer itdün gelince bu şehre
Bu şehri-nāyire kālā için mi geldün sen
4. Behişt içinde gerek olduğun maḥal yok mı
Fakat bu zīnet-i dünyā için mi geldün sen
5. Nice zemān bu şifā-hānede yidün içdün
Di ey mariz hemān dā için mi geldün sen
6. Bīner filöri degermiş her kelāmın ey vāciğ
Mukaddem ecrüni dāvā için mi geldün sen
7. Ne māl ü cāh gerek Nāzikā sanā ne külāh
Bu deyre bir büt-i zībā için mi geldün sen

152

Mefācılün mefācılün mefācılün mefācılün

1. Dilā Yūsuf sevenler ta'ne-i ihvāna şabr itsün
Tutanlar resm-i Ya'kūbı gam u ahzāna şabr itsün
2. Maḥabbet neş'esin elbette izhār eyler cāşıkda
Gerek bülbül fiğān itsün gerek pervāne şabr itsün
3. Melāmetden Züleyhā sonra cismet buldı pes cāşık
Niçün şekvā ider bu şivenden dīvāne şabr itsün
4. Nihān olsun şu denli kendiden merd-i maḥabbet kim
Ne şükr itsün kazā-yı mübreme farzā ne şabr itsün
5. Bu meydānda kanı bir ser ki gāltān olmaya hergiz
Huşūşā kim maḥabbet kuyıdur çevgāna şabr itsün

151. S 46a, Ü 12b, Ö 13a

- (1b) Buşehre yohsa/Yāhud bu şehre Ü,Ö
 (3a) bu şehre/ey hvāce Ü,Ö
 (3b) Bu şehri-/Di hvāce S (6a) degermiş/dger her Ü,Ö
 (6b) Mukaddem ecrüni/Güzeşte ḥaḥkını Ü,Ö

6. Maḥabbet Mıṣrına kaṭṭ-ı vefā gālib düşer gehī
Ṭaşınca Nil-i eşk ehl-i camel hırmāna şabr itsün
7. Düşen deryā-yı caşka anmasun aşlā kenār adın
Ümid ü bîmi terk ü heybet-i deryāya şabr itsün
8. Bu gönlüm Nāzikā Yūsufdur ana cāhdur cismüm
İrer sultāna bir gün miḥnēt-i zindāna şabr itsün

153

Mef'ulü fā'ilatü mef'ülü fā'ilün

1. Bir dil-rubā-yı gonce-leb-i pür-ḥicābsın
Meh-pāresin nüküfte-verā-yı ḥicābsın
2. Yā nev-resīdesin dahi bilmezsin caşığı
Yāhud ziyāde dil-ber-i cālicenābsın
3. Vechüm açılsa ṭıfl-i ma'ānī döner saña
Rāzūn anılsa halli bulunmaz kitābsın
4. Evhām-ı nākişān saña maḥrem nice olur
Ḥıfz-ı hazāyin-i ḥüküm için şihābsın
5. Nūr-ı başiret ü başar ancak saña dinür
Kim görsün anı yine saña sen niķābsın
6. Dil-ber kemale irse bakılmaz cemāline
Bu söz kināyedür meselā āfitābsın
7. Buldun şu deñli aḥsen-i takvīnden naşīb
Kim ḥāliyā nişāne-i ḥüsn-i me'ābsın
8. Nāzik bilür bilürse senün nūruñı yine
Mir'ātsın şafāda letāfetde ābsın

152. S 46b, Ü 13a, Ö 13a

(2a) Maḥabbet neş'esin izḥār ider elbet caşıkda S
(5),(6),(7) -Ü,Ö

153. S 46b

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Ne semmler içmişüzdür sâkî-i şahbâ-yı ser-keşden
Bulundı derdimüzde râzıyuz devrân-ı bî-gışşden
2. Bulundı başımızda bir sehî-kadd dil-berün aşkı
Ve illâ çok çekerdün zahmeti cakl-ı müşevveşden
3. Nihân eyler ruhın zîr-i ser-i zülfinde dirler lîk
Bi_ze bu şîve rüşen olmadı hergiz o meh-veşden
4. Aceb câyiz olur mı zikr-i hüya âcvi-i nisbet
Münezzeh olmadıkça rind-i sâlik penc ile şeşden
5. Ne gözde mi ne sözde hüy hây ne elde deff dahi
Döner zâhid yine şekvâlar eyler vakt-i nâ-hoşdan
6. Şürâhi gibi âgarr olsa meşrebde kim ellerdi
Anunçün hâtırı hâlî degil cāmun keşakeşden
7. O kim tevhîd-i ef'ale irer âzâdedür rehden
Mucarrâ olmak ammâ hayli güçdür dört ile beşden
8. Cihānün naqşı zâ'ildür huzûzı zehr-i kâtildür
Bu Nâzik pend-i kāmildür hāzer mār-ı münakkaşdan

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Cīvāsın nükte-dānsın mihribānsın nāz-perversin
Aceb nādān-ı hâtır-nā-şinās dil-şiken-i harsın
2. Nigāhūnda senün cālem var ancak meyl ider hâtır
Gözünden hevli olur dil tarz-ı şahş-ı gāv-peykersin
3. Nihāl-i kaddile bir serv-i hoş-reftārsın söz yok
Şecersin şübhe yokdur āna andan sonra bî-bersin

4. Meléksin yâ perîsin sen yâhud rûh-ı muşavversin
Hele bir âfet-i ifrît-sîret dîv-gevversin
5. Gönül virmek olursa sâna virsün gönlini herkes
Nice sevsin seni âdem ki bir gül-i girân-sersin
6. Nazîrûn yok ferâsetde ‹adîlûn hem kiyâsetde
Mükerrerdür cehâlet sende kim hem gür u hem gersin
7. Senûn mâhiyetûn idrâke çok saçy eyledüm ammâ
Ne âdemsin ne perîsin ne mü'minsin ne kâfirsin
8. Bu denli Nâzikâ halt eylemez mecnûn olan sözde
Zemâne meşrebinden gâlibâ mecrûha benzersin

156

Mefâ ‹îlûn mefâ ‹îlûn mefâ ‹îlûn mefâ ‹îlûn

1. Egerçi guşsa u ğam çok görür dehr-işer-keşden
Mükâfâtı dahî kat kat olurdu cām-ı dil-keşden
2. Bulunca menzilin taş degdi başı üzre şād olsun
Egerçi kalbe hayli tîr irişmişdi kemân-keşden
3. Tenezzül ihtiyâr itdi türâb içre karar itdi
Melâmet oldu cünvânı ana resmî müşevveşden
4. Nice miskîni tağlardı yanup her biri ağlardı
‹Acâyib intikâm aldı Hüdâ bir terk-i ser-keşden
5. Maḥabbet ehlinûn pendin koyup taḥsîn iden kendin
Ni mümkün bir nefes hâlî bulunmak vâkt-i nâ-ḥoşdan
6. Eger itmezse ‹adl ü dād olur bî-dād ana Bağdād
‹Aceb mi hıl ‹at-i semmûr olursa ana âteşden
7. İlâhî kullarun hıfz it o cādunun kelâmından
Bize zehr eyleme rûzı dahî mâr-ı münakkaşdan

8. Kevākib zīnetin görmekle şense irmişüm şanma
Eger iksīr ise kasduñ hazer kıl seng-i mürteşden
9. Saña bir cefr-i hāşş üzre cihān bikrin beyān itdüm
Zihī merd-i mü'eddel kim taya kavī-i müretteşden
10. Ne molla vü ne müderris ol ne pāşāya muvānis ol
Oturma Nāzikā halvetde hālī cām-ı bī-gışşdan

157

Mef'ulü mef'elün mef'ulü mef'elün

1. Sevdün bu sitem-karı cādū dimişem yā hū
Bir gün ana kühsārī ahū dimiş m yā hū
2. Dünyāyı güzel bulduñ bī-ğayb u halel bulduñ
Zu'munca esasel bulduñ āgū dimişem yā hū
3. Bilmem neredür dünyā kande görünür eşyā
Ben fāhteyem gūyā gū gū dimişem yā hū
4. Oldūnsa eger nācī koy öne bu minhācī
Acı taleb it acı dārū dimişem yā hū
5. Bir ehrimen-i reh-zen reh-ber geçinür rüşen
İl ana eyü dir ben āyū dimişem yā hū
6. Söz dinle oguzlardan zinhār tañuzlardan
Yek-sū ol o yüzlerden yek-sū dimişem yā hū
7. Bir özge lisāndur bu nādāna nihāndur bu
Nāzik geçer āndur bu yā hū dimişem yā hū

156. S 48a

157. S 48b

* Kenarda:

Lāzımsa saña kendün yād eyle Oğuz pendin
Gevher-i nūr öğrendün lūlu dimişem lūlu

Oğuzdan ulu pend saña cevher nedür o gerek
Lazımsa saña kendün gū gū dimişem gū gū

Mefā'ılün fe'ılātün mefā'ılün fe'ılün

1. Deger mi bir ceve lülū-ŷı t̄ac-ı Keyhüsrev
Ki nef'ı olmaya bir hūşe denli vaqt-i direv
2. Sikendere bu sözi didi p̄ir-i dih-k̄anı
Zemīne düşse dūr-i şāh-vār bitmez cev
3. Dime temenni-i mevt eylesen baña mağrūr
Ne p̄iri t̄āze olur 'ālemün ne köhnesi nev
4. Qabūl eylemedi bir piyāle ne hammār
Kitāb u defterūmi itmişem elümde girev
5. Haṭīb-i muhterem-i şehri tereş-rū göricek
Gedā-yı mey-gede kıldı külāhını keş-rev
6. Yakīn uğrama zinhār mest-i ğaltāna
Ki irmesün ser-i dāmanuna zebān-ı 'alev
7. Bizümle bir gece şūfī enīs olaydı eger
Çerāğımızdan āna görünürdi bir pertev
8. Zebān-ı Nāzikī-i zār telh u şīrīndür
Dilersen eyle melāmet gerekse anı sev

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. Miyanūn gerçi isbāt eyleyen qaddūndür ey meh-rū
Görinürden görünmez çoğ olur ammā meseldür bu
2. Şanurdum ben hayāl almaz ten-i zār u nizārumdan
Nice demdür ki vardıkça görünmez oldu ol āhū

158. S 48b, Ü 13b, Ö 13b

(2), (3), (4) -Ü, Ö

(5a) Yakīn uğrama mest-i harāb'ın ğaltāna Ü, Ö

(5b) dāmanuna/dāmenüne Ü, Ö

(8b) gerekse/dilersen Ü, Ö

3. Ben ol rinde-ğulāmem kim nişān u nāmı anılmaz
Benüm bu sū-i hālūmdür ki meşhūr olmuşam her-sū
4. Cihān mekrinden eylersin şikāyet gerçi ey zāhid
Hazāb it hānāni kim anda yatar kalkar ol cūdū
5. Gören mihr-i cihān-tābı sühāya iltifāt itmez
Çi gam ruhsārı üzre perde çekse ham-be-ham besū
6. Baña bir nāme yazmış hem elifde eylemiş hatmin
Meger bir nāveke itmiş işāret ol kemān-eburū
7. Egerçi ben nazār kaçt eyledüm esbābdan çokdan
Hakīmün caklını her dem uğurlar neylesün dārū
8. Mahābet ehli gerçi kimseye fāş eylemez rāzın
Zamīrüm sen tıyarsın Nāzikā şimdengeri yā hū

160

Fācilātün fācilātün fācilātün fācilün

1. Genc-i Kārūnı yitirmiş cālem-i vīrānede
Ben yitirdüm genci ammā küşe-i mey-hānede
2. Mescidinden sürdiler haddām-ı İbn-i Edhemi
Nice yıl ben bī-tekellūf yatmışam hum-hānede
3. Şemci görsem per degil cümle vücūdum mahv olur
Bes āacībdür böyle pervāz olduğı pervānede
4. Seyl-i eşküm tā ki sīr-āb-ı dilüni sebz ider
Çok meşālih var dahi bu girye-i mestānede
5. Müşkilāt-ı kāküli meşşāta hall eyler velī
Şāh şāh olur cigerleri keşf-i rāz-ı şānede
6. Bu cününü Kays çokdan müjde itmişdi baña
Öz gidermek bu kerāmet kim ola dīvānede

159. S 49a, Ü 13b, Ö 14a

(3a) anılmaz/söylenmez Ü, Ö

(5), (6), (7) -Ü, Ö

7. Ben baña Mecnûn çağıldum küh Leylâ virdi ses
Remz ider kim fark yokdur cānile cānānede
8. Bildigi şūretde ister aşk hūsnūn cilvesin
Ol cihetdāndūr nizārı candalībūn lāneden
9. Sözlərūn idrāke Nāzik vā cizān sa'cy itmesūn
Mantıku't-Ṭayr anlanılmaz meclis-i insāneden

161

Mefā'cilātūn mefā'cilātūn mefā'cilātūn mefā'cilātūn

1. Bu bezme cāzmūn ṭarīk u resmin ḥarīf-i bezm-i ezelden iste
Bu şem'ca şevkı bu cem'ca garkı siriştinde bī-keselden iste
2. Harābātınūn çün verā-yı cākl u hayāl imkādadur ma'cāşı
Fakīh-i şehre di cākl u nakli ḥakīm ü şeyh ü milelden iste
3. Maḥabbet-i Ḥakk fenā-yı muṭlak nedūr şorarsān şor anı benden
Nevāl-i efzūn menāl-i Ḳarūn sen anı ṭul-i emelden iste
4. Amāya cāklūn ṭa'calluḳ itmez dahi heyulā haberle bitmez
Bu çeşm-i dilden hicābı gitmez ne şūret ü ne maḥalden iste
5. Bizüm sipihrūn kevākibinde ne sa'cī vardır ne naḥsī vardır
Sen ey mūneccim ṭulū'ı bahtın ḥamelden iste zūḥalden iste
6. Cemāl-i şāmil olunca sārī zuḥūra oldur vücūd-ı yāri
Umīdūn insān olursa bāri hemişe anı güzelden iste
7. Nazīre ister bu nazm-ı zībā kime idersin bu sırrı ifşā
Çıkarsa sāhib bu rāza ṭalib o neş'e-i bī-bedelden iste
8. Sen ey belā-keş fütāde cāşık bu yolda şanma olur mehālik
Degilse mümkün ḥuzūr-ı Nāzik var anı bu nev-ğazelden iste

160, S 49b

161. S 50a, 57b

(4a) dahi/nedür S 57b (5a) sipihrūn/diyārūn S 57b
 (5b) ḥamelden/zūḥaldan //zūḥalden/ḥamelden S 57b
 (6),(7) -S 50a

162

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Beni yā Rab bu dehr-i dūna h₁vār u zār gösterme
Umūrumda anı dahi bāna der-kār gösterme
2. Beni āyīne kılduñ çünkü kendi cilveñe yā Rab
Beni dünyāda muhtāc eyleme zūnnār gösterme
3. Gedā şeklin urundum rāzıyam pālās gidirseñ
Bāna nā-hak̄k yire virme hamıyyet kār gösterme
4. İlāhī ben bu şūretde bütün kaydın yeter çekdüm
Bāna tecrīd ü tağrīd it müyesser bār gösterme
5. Egerçi her ne buldum mükteḏā-yı nef-i şūmum dar
Be-hak̄k-ı hażret-i fażl ü cemāl āzār gösterme
6. Günah-kāram velī müstağfirem gāyet peşimānem
Ma'āşīden halāş eyle benî ısrār gösterme
7. Muk̄erreb kullaruñ var anlara dil-bestedür Nāzik
Muk̄ırr u mu'terıfdür anlara inkār gösterme
8. Muk̄ırr u mu'terıfdür cürmine miskīn ü 'acızdür
Yolın sedd it riyādan semt-i istikbār gösterme

163

Mef'ūlü fā'īlātü mefā'īlü fā'īlün

1. Dehşet virirse h₁vāceye cā'iz sevdā-yı āh
Her dem bizümle üns ider ammā şahbā-yı āh
2. Şabrın kemāle ir gören Eyyūbuñ āh idi
'Aşıklara 'ināyetimiş muk̄teḏā-yı āh
3. Āsūde vehm elinden olur mı semā-yı dil
Ger nāzil olmasaydı şihāb-ı fenā-yı āh

4. İnsān ki evvel āh didi çıkdı şeş-cihet
Çetr-i sipihri kurdı o demde livā-yı āh
5. Şıyt u şadālara sebep ol āh imiş neger
Bu āferīniş olsa ‹aceb mi berā-yı āh
6. Cem'iyet olmaz olmasa ses bu maħalde hīç
Şūr-ı vücūd olur bu cihetden şadā-yı āh
7. Nāzik gedā-yı mey-gede bir āh içün olur
Olsun hezār zühd ü kerāmet fidā-yı āh

164

Mütefā'ılün fe'ülün mütefā'ılün fe'ülün

1. Bu bidāye ü nihāye bulunur mı āna ğāye
Bu sü'al-i nā-revāya görünür mi bir revāye
2. Ser-i kūy-ı yār ruzī degil ise baña ruzī
Bu şalebde tā ölince kumuşam seri hihāye
3. Görinürdi ser-i kudret ne kadar ihāta eyler
Bu vücūd-ı nā-tüvāndur āna hāyil ü vikāye
4. Arasında hūsn ü ‹aşkun çoğ olur ziyān u kār
Ne şarafdadur bilinmez bu ğarāmete si'āye
5. İşidince ğuş Belkıs anı nāme itdi te'nīs
Bu ‹aceb midür āna kim ire Hühüd-i hiđāye
6. Söz odur ki kalbe nā-gāh gele hikmetiyle hem-rāh
Ne gönüldür Allāh Allāh ne dirāye bu dirāye
7. İşidilmedik haberdür ğam u hūsn ü ye's ü rāmı
Bu cihānda Nāzik-i zār kime eylesün hikāye

163. S 50b, Ü 14a, Ö 14a

(1a) hevā/şadā Ü,Ö (3a) semā/hümā Ü,Ö
(4), (5), (6) -Ü,Ö

* 6.beytten sonraki beyt Ar.,Fr.olduğundan alınmadı.

164. S 50b

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Mantıku't-Ṭayr āna dirler kim Süleymān dīñeye
Ol zebānı neylerüz kim anı mürgān dīñeye
2. Hikmet-i takdīmi Belkıs anlamişdı nāmede
Anlamam kim bu sözi 'ifriyet āsān dīñeye
3. Gerçi sözdür ol sūhan kim gūş ider uşşāk anı
Söz odur ammā hele bi-z-zāt cānān dīñeye
4. Cām-ı şāfīnün şadā-yı zātı besdür kendüye
Var mıdur bir şavt kim nerm ola sindān dīñeye
5. Her şadā kim gūş ider handān yine handān olur
'Andalībā nağme kıl kim anı giryān dīñeye
6. Meclisün eşbāhı vā'iz zātını tefsīr ider
İste Hakkdan kim sözün bir gün de bir cān dīñeye
7. Anladı dirler saña el-ān remzin vüs'atin
Anlamam kim sāmiri fehmi ide cānān dīñeye
8. Meclis-i iksīr āna dirler ki anda ey hakīm
Söyleyen insān ola hem anı insān dīñeye
9. Nāzikā güftāruña her fırka taḥsīn eylemiş
Anlaya 'arīf olan zāhirde nādān dīñeye

Fā'cilātün mefā'cilün fā'cilün

1. Bāna āh eylemez dimiş ol māh
Āha kudret mi kaldı sīnede āh

165. S 51a, Ü 14a, Ö 14b

(5a) şadā kim/şadāyı Ü,Ö / ider/-S
(6a) tefsīr/ta'arīf Ü,Ö (8) -Ö

2. Saña aṭlās baña palās viren
Saña dīhim virdi baña külāh
3. Şāhibi çıksa alsa palāsı
Bu haberden oluramı şāh āgāh
4. Ey riya-bende-i külāh-ı gedā
Hāṭır āzādedür eifāka'Allāh
5. Şāh-ı ferzānedür eger dīhim
Gitse başından eylemezse nigāh
6. Şāh-ı Rūmūn rızāsı var mı ola
Tāc-ı şāhī giyerse eabd-i siyāh
7. Şāh-ı dehrūn dırāz ise desti
Hep Nāzik zebān-ı mā-kütāh

167

Fe eilatūn mefā eilūn fe eilūn

1. Saña dil-beste nice gül-deste
Sen velī nev-şüküfte nā-reste
2. Hulķūn ihyā-yı mürdegān eyler
Söyle euşşāk kalmasun haste
3. Tīr-i müjgānūn olalı dil-düz
Çok şikār oldı zülfüne beste
4. Cāndan ümid riştesin keseriz
Kaşlarūn yāyı olsa peyveste
5. Nice dil-beste olmasun saña
Nāzikī-i dil-şikeste vāreste

166. S 52a, Ü 14b, Ö 15a

(7) dest-i şāhān dırāzdur Nāzik

S

167. S 52a, Ü 14a, Ö 14b

(1a) nā-reste/nev-reste Ü,Ö (2a) Hulķūn/Nutķūn Ü,Ö
// eyler/ider Ü,Ö (2b) euşşāk/euşşākā Ü,Ö

Mef'ülü mefâ'ülü mefâ'ülü fe'ülün

1. Sākī kerem ile şu ğamı ber-ṭaraf eyle
Mey vir bize sâ'ir keremi ber-ṭaraf eyle
2. Çün meṣ bulanur cām sifāl olsa ne ğamdur
Dilden heves-i cām-ı Cemī ber-ṭaraf eyle
3. Ger Ka'be-i taḥkīk ise sa'yuñ bu seferde
Ey ḥacı hevā-yı ḥaramı ber-ṭaraf eyle
4. Bāġuñ gül ü ḥarını niçün fark ider cāşık
Bülbül olur olmaz naġamı ber-ṭaraf eyle
5. Bir cem'ea yetiş kim görine şuret-i vahdet
Nām-ı şamedī yā şanemi ber-ṭaraf eyle
6. Hurşīdde zerre bulunur zerrede hurşīd
Zülli ü şeref ü plş ü kemi ber-ṭaraf eyle
7. Ma'na āna dirler ki ḥurūf itmeye taşvīr
Ey şeyḥ kitāb u ḫalemi ber-ṭaraf eyle
8. Şeyḥā sözüñ aşġā ideyüm ben senün amma
Lafz-ı Arabı vü Acemi ber-ṭaraf eyle
9. Çok mes'elede teng düşer ḥavşala-i şerc
Nāzik kelimāt-ı töhemi ber-ṭaraf eyle

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fāxilün

1. Bende-i sultān-ı cāşkuz dehre nāz itsek nola
Şöyle bī-bāk olmuşuz kim keşf-i rāz itsek nola

168. S 52a, Ü 14b, Ö 14b

(2a) ne ğamdur/kırmaz S (3a) sa'yuñ/kaşduñ Ü, Ö
(5), (6), (7), (8) -Ü, Ö

2. Bir hum açmış taze pîr-i meş-fürûş in'âm için
Ey gedâyân biz de bir sâgar niyâz itsek nola
3. «Aşk eger cennetde vardur sūz u āh u nāle var
Şūfiyā biz de senūnle sūz u sāz itsek nola
4. Bir giyāh-ı taze bitdi bāğ-ı dilde hoş-nemā
Şöyle meyl itdik ki serv-i ser-firāz itsek nola
5. Nāzikā şayd-ı hümā-yı hātır-ı cānān için
Her du'āyı şubḡ-gāhı şāh-bāz itsek nola

170

Mef'ulü fā'ilatü mefā'ilü fā'ilün

1. Maḥbūb odur ki şeyh ola hem nev-civān ola
Dervişler nüvāziş ide mihribān ola
2. Tıfl ola tekye eyleye zānū-yı cāşıkā
Gāhī rakībe tīg çeke mihribān ola
3. Derviş odur ki cāşık-ı rüşen-zamīr ola
«Aşık odur ki şūfi-i şāfi cinān ola
4. Her demde dest-būse icāzet ola velī
Korkum odur ki tekyyede bir gün kovan ola
5. Şūfī vü şeyh ü tekyye budur işte Nāzikā
Anda «ale'l-ḥuşuş senūn gibi cān ola

171

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1. Dehre nev-rūz «arz-ı ruhsār itdigi demdür yine
Bāğ u rāğı garḡ-ı envār itdigi demdür yine

169. S 52b, Ü 2ak, Ö 15a

(5a) cānān/dil-dār Ü,Ö

170. S 52b

2. Özge seyrāndur ki eṣṣ ehlīn ṣoyarken nev-bahār
Bāğda tezyīn-i eṣṣār itdigi demdür yine
3. Bu hevā āhūları dahi ider merdüm-firīb
Hūblar diller giriftār itdigi demdür yine
4. Nice ṣeb-gīrin bıraṣsun bu hevālerde hezār
Nergis-i gül-zārı bīdar itdigi demdür yine
5. Kim görür bustānın İstanbulū ammā Bursanuū
Ehl-i vecdi eṣṣ-i kühsār itdigi demdür yine
6. Böyle demde gitmemek Nāzik neden Bursaya kim
eAndalībūn eṣṣ-i gül-zār itdigi demdür yine

172

Mefā cīlūn mefā cīlūn mefā cīlūn mefā cīlūn

1. Dili derd ü ḡamuū gencine vīrān itsēn olmaz mı
Cemālūn ḡasretiyle gözlerüm kan itsēn olmaz mı
2. Yüzüm bir dem niçün kaḡkar türāb-ı āsitānuūdan
Vücūdum hāk ü ḡūn içinde ḡaltān itsēn olmaz mı
3. Ne buldum bunca gezdüm yoḡ yire deṣt ü beyābān çoḡ
Beni ey dürr-i yek-tā ḡarḡ-ı ḡummān itsēn olmaz mı
4. Aradum gezdüm insānı velī az görmüşem anı
eAceb ben bī-ser ü sāmānı insān itsēn olmaz mı
5. Bu dünyālar bu eḡkbālar ümid ü bīm ü ferdālar
eAceb müṣkil temennālardur āsān itsēn olmaz mı
6. Fenā ü fakrile dünyāvü eḡkbānuū nedür kārı
Beni vechüm sevādı içre pinhān itsēn olmaz mı
7. Benüm derdüm mi yoḡ yā bilmezem derd ehli mi yoḡdur
İlāhī bāna bir hem-derdi dermān itsēn olmaz mı

8. Giriftār-ı riya u hırs u ʕucb itmedün çünkim
Nola mülk-i kanâʕat üzre sultân itseñ olmaz mı
9. Ne ister Nâzikî yâ Rab bilürsin cümle râzın hep
Bir iki günlücek ümîdin ihsân itseñ olmaz mı

173

Mefʕülü fâʕilatü mefâʕilü fâʕilün

1. Pür oldı çesüm eşkile dürc-i dürer gibi
Ben isterem ki şaklayam anı güher gibi
2. Mihrün likâsı ʕaşıka rüşen olur bu şeb
Zerd ü nizâr olursa hilâl-i kamer gibi
3. Gâhî miyanı hasreti müy itdi cismümi
Geh pâre pâre oldum o zerrîn kemer gibi
4. Bilmem ne yeller esdi ki yâd eylemiş beni
Âhir eser iden âna âh-ı seher gibi
5. Şemcün sözi budur ki zebânı didi bu şeb
Bu şevka çâre bulmamışam terk-i ser gibi
6. ʕaşkun belâsı gerçi saña bes girân gelür
Sem didigün gelür baña ammâ şeker gibi
7. Herkes sever diyârını âhir irer âna
Nâzik dahi yakında di yâre irer gibi
8. Zâhid behiştî turmaz öger hışt u seng ile
Pek muʕteber yanında anuñ sîm ü zer gibi
9. Düzâh kapularını yedi ʕadd ider gezer
Bir âsitâne bulmuşam ol der-be-der gibi
10. Zühd-i girân ne nesneye dirler sü'âl ider
Vâʕiz dahi bu mes'eleden bî-haber gibi

172. S 53b, Ü 14b, Ö 15a

(8a) hırs u ʕucb/ʕucb u hırs Ü,Ö

173. S 53b

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Niçün bî-kes olursın Hâzret-i Yezdân yetmez mi
Enîs ü hem-demün her dem dem-i Rahmân yetmez mi
2. Visâlî lu'be sen de cânı kurbân itmedüm dirsın
Gözünden eşkile her şeb dökersın kan yetmez mi
3. Çeker başın girîbâna nazar kılmaz beyâbâna
Fezâ-yı dil ânâ şahrâ-yı bî-pâyân yetmez mi
4. Kamu eşyâ sefer eyler saña her dem haber eyler
Geçen enfâs-ı bî-hadd her zemân bürhân yetmez mi
5. Büyük da'vâ ider molla gönül pür-şür u pür-gavgâ
Gerek dünyâ gerek cukbâ ânâ hüsrân yetmez mi
6. Biter servi bu bâğün sebz ü hurrem gösterür kendin
Meger andan hezârân rîşe-i rîzân yetmez mi
7. O kim derd ehli oldı câme vü pîrâheni neyler
Âna bâr-ı girân olmağa cism ü cân yetmez mi
8. Tıyan şî'r-i ilâhîden geçer çayn-ı melâhûdan
Bu şab'ı pak ânâ ser-Çeşme-i Hayvân yetmez mi
9. Sözin Nâzik ider efzûn diler kim keşf ola meknûn
Müretteb muntazam mevçûn ânâ dîvân yetmez mi

Müstef'īlün müstef'īlün müstef'īlün müstef'īlün

1. Mestâne geldün mescide mey-hâne mi şandun anı
Uyduñ hevâ-yı zâhîde mestâne mi şandun anı
2. Zencîr içnde bulduğun râzı şabîbe söledün
Her hikmete vâsıl olan dîvâne mi şandun anı

3. Huffāşa mihr-i ʿālemi ʿayniyle taḥkīk eyledün
Ki şemʿ-i bezmi söyledün pervâne mi şandun anı
4. Gönline girmek h^vācenün saña neden düşdi heves
Ey bī-nevā dīvāne şen vīrâne mi şandun anı
5. Dün ḥāḫāḫda gördüğün bir Edhemīnün tācıdur
Ey mest sen rıḫl-ı girān peymāne mi şandun anı
6. Ehl-i ḥarābatun sözi çeng ü rebābun kavlidür
Şufī dahi dīnler anı efsāne mi şandun anı
7. Şāh-ı cihān-ı kām-rān neyler dil-i dervīşde
Dībālar ile zeyn olan kaşāne mi şandun anı
8. Yā nev-serāy-ı muḫterem destinde bir şad-pāre dil
Zülfini yazar dem-be-dem sen şāne mi şandun anı
9. Bu Nāzik-i dīvāneye yol virmedün mey-hāneye
Bint-i rez ü peymāneye bī-gāne mi şandun anı

176

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. ʿAkıbet bu bī-nevālīk bī-niyāz eyler beni
Ḥāk-ı pāy olmak bu yolda ser-firāz eyler beni
2. Nice demdür dehr-i dünün ḥayr u şerrin bilmezem
Bu tehayyür kim görürsin ehl-i rāz eyler beni
3. Bu metāʿun ben kesādından şikāyetitmezem
Rāziyam vaḫt-i sefer bī-iḫtirāz eyler beni
4. Urduğun pervâne kendin şemʿa olmaz bes ʿaceb
Şemʿ-i bezmün şabrı pür-süz u güdāz eyler beni
5. Nāz içinde minnet ü iḫsān bī-pāyān olur
Her zemān ol nāz-enin memnün-ı nāz eyler beni

6. Görmeyen hâki beni hergiz şikâr olmaz şanur
Bu hevâyîlik (kim) görürsin şâh-bâz eyler beni
7. Şeyh-i şeş-der râz-ı dehri eylemiş resm-i zılâl
Anlaram evzâ-ı gerdün kâse-bâz eyler beni
8. Gerçi dermânlar bulunmaz derdüme Nâzik benüm
Vakt ola bu derd âhir çâre-sâz eyler beni

177

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Yatur yollarda biñ dil ol şeh-i mağrûr görmez mi
Süleymâna ne nükte eylemişdi mûr görmez mi
2. Koyan ihsânı ferdâya niçün aldandı dünyâya
Zevâl-i cömri bilmez va'edi dūr-â-dūr görmez mi
3. Gedâlık vechi bir mir'ât-ı cıbretdür aceb ânâ
Hakâretle bakanlar kendesin ma'zûr görmez mi
4. Ulü'l-ebşâr içinde gerçi bir rüşen hikâyetdür
Sü'âl itsek nalo huffâşa vech-i hûr görmez mi
5. Kemâl-i bî-ser ü sâmanı bilmezse ne söz ammâ
Hezârân hânümân bir küştedür mağrûr görmez mi
6. İderse iltifât âha tutarsa vechi dergâha
Celâl ü gayret ol dem bendesin maqdûr görmez mi
7. Bu hurşîdün yüzün bir gün dühân-ı âh tutmaz mı
Bu mâha bir husûf irmez cihân-deycûr görmez mi
8. Bu h'vâbın intibâhına niçün şabr eylemez Nâzik
Aceb te'vîl-i hikmetden gehî destûr görmez mi

176. S 54b

177. S 55a

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Hayāli olduğın dilde o reşk-i hūr görmez mi
«Aceb āyīneye bakmaz mı anda nūr görmez mi
2. Fedā olsun nihān u āşikāre her ne kim ister
Yolında cān u başum virdigüm ma'zūr görmez mi
3. Dil-i vīrān yapılsun dise bir kez bir nażar kılsa
Ne var bir yolca vīrān menzilin ma'mūr görmez mi
4. Nice «āşık tecellīden kaçır tek kendiden gitsün
Hezārān pāre vü hākister olmuş tūr görmez mi
5. Hemīşe ehl-i şālī redd ü hūsnin nefy ider vā'iz
Siyeh semmūra girmiş kendin ol şeb-gūr görmez mi
6. «Acebdür sīb ü şeftālūsiz olmaz bir nefes şūfī
Sü'al itseñ āna tenhāca hiç engūr görmez mi
7. Bāna «āşık olanlar «ākıbet kurbān olur dirmiş
«Aceb Nāzik dahi bir «īd ü yā bir sūr görmez mi

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Dil-i Mansūr cānın istemezse dārdan gayrı
Görünmezdi gözine gönline dil-dārdan gayrı
2. Düşer mi nāle itmek «andalībe hār zahmından
Meger bir nesne var mı ortada gül-zārdan gayrı
3. Saña bir nā-şinīde söz direm gūş itmedi kimse
Ne sen varsın ne ben seyrān ider efkārdan gayrı

178. S 55b, Ü 15b, Ö 16a

(5a) ehl-i şālī/hırka ehlin Ü,Ö

(6b) itseñ/itsün Ü,Ö

4. Utanma p̄ir-i ʿaṣkuṅ meclisinde redde yer yokdur
Günah-kāra kim eyler mağfiret Settārdan ğayrı
5. Ne vārid kim direm bilmem kimün ğuṣı kab̄ul eyler
Maḥabbet ʿarṣasında Nāzikī-i zārdan ğayrı

180

Mefʿulü fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. Zühhād içinde Nāzikīnün nāmı mest idi
Mollalar içre anılıcağ dahi pest idi
2. Çeksem ʿaceb mi çeşüme mey-hāne toprağın
Çok gelmişidi p̄irüm ana mey-perest idi
3. Maḥbub u intisāl ü pey-ā-pey metāyibāt
Her bir nefes zemānile Bezm-i Elest idi
4. Ey sālīk zemāne naṣīhat gerekse ger
P̄irün hemān veṣiyyeti kalb-i ṣikest idi
5. Çokdur kemāli dirler idi gerçi Nāzikīnün
Bēn bildigüm hemān bu ki kütāh-dest idi

179. S 56a, Ü 15a, Ö 15b

- (1a) ʿaceb mi olmasa Mansūra matlūb dārdan ğayrı Ü,Ö
 (2a) Nāle itmek ʿandalibe/ʿandalibe nāle itmek Ü,Ö
 (3a) dirim ğuṣ itmedi kimse/didüm fehm eyle sen anı Ü,Ö
 (3b) efkardan/inkardan Ü,ezkardan Ö
 (4b) Günah-kāra/Günah-kārem Ü,Ö
 (5a) direm/didüm Ü,Ö (5b) ʿarṣasında/ḥalkasında Ü,Ö

180. S 56a, Ü 15a, Ö 15b

- (1b) Mollalar/Molla S (2b) p̄irüm/ṣeyhüm Ü,Ö
 (3a) Maḥbub idi metāyibe vü intisāl İdi Ü,Ö
 (3b) zemānile/zeman ile Ü,Ö

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Ey harīş-i fahr u rāhat devri-i Ādemden beri
Ne müberrā var felāketden ne mātēmden beri
2. Cām-ı bezm ü bezm-i eişret var idi dirler ezel
Bir ğarīb efbānedür bu söylenür Cemden beri
3. Tayy u Hātem itmiş każā tomar-ı cevri ü şefkati
Naķşı kalmış şimdi hātırlarda Hātemden beri
4. Kankı sultāndur ki tahtın günc-i külhanda arar
Böyle bir dīvāne var mı İbn-i Edhemden beri
5. Müdde'ī işbātına bürhān-ı rüşen kimdedür
Bu su'ālī kim ider hall İbn-i Meryemden beri
6. Zāhir ü bātında vā'izden hünelerler çıkdı kim
Görmedi işitmedi bir kimse Bel'amedan beri
7. Ol ne fakr olmak gerek kim āna Nāzik reşk ider
Var mıdur ol kadre irmiş Fahr-i Ālemden beri

Mefā'cilün mefā'cilün mefā'cilün mefā'cilün

1. Metā'ına bu dehrün bir giriftār olmadık var mı
Bu bāğün meyvesinden seyr ü bīmār olmadık var mı
2. Bu düşde çok düşer sultān olur çok müslis-i nā-kes
Dilī bu h'ābdan bilmem ki bīdār olmadık var mı
3. Varup pāyına yüz sürsek gönülden ğuşşayı sürsek
Bu cādūya eceb görsek giriftār olmadık var mı

181. S 56a, Ü 15b, Ö 16a

(2a) var idi/varımış Ü, Ö (3a) Tayy u Hātem/Hātem
ü Tayy Ü, Ö//tomar-ı cevri ü/tomarını dü Ü, Ö
(5),(6) -Ü, Ö

4. Güneh-kār olmayan meşreb merātib. seyr ider mi hep
Firāḳun nārına yā Rab sezā-vār olmadık var mı
5. Bu aşkun cādeti gūyā ki ḥaḳḳı itmedük ifşā
«Aceb zāhirde yā ma'ānāda ber-dār olmadık var mı
6. Kimi āyīn ü dīninden kimi dām u kemīninden
Kimi kedd-i yemīninden ṭaleb-kār olmadık var mı
7. Niçün Nāzik gūmān eyler ki cürm anı yaman eyler
Bu cinānı Hüdā neyler günah-kār olmadık var mı

183

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Felek bir ṭālic-i meymūn-ı es'ad gördüğün var mı
Hamīde seyr idersin bir sehī-kādd gördüğün var mı
2. Saḅa isbāt-ı taḳşīr itdi tedbīründe çok kimse
İşün taḳyīr ile bir kez mü'eyyed gördüğün var mı
3. Görürsin māhuḅı tedvīr ü tenvīr üzredür ammā
Ziyā-yı āfitābunda mücedded gördüğün var mı
4. Ḥakīmün ḳavline rāzı degilsin şūfiyā bende
Zemīn ü āsumānda bir mü'ebbed gördüğün var mı
5. Kelām-ı Ādem ü Havvā ile maḥbūb meḥāsinsin
Ḥurūf-ı cāliyāt içinde ebced gördüğün var mı
6. Kemālün şanı dāyim hem kemāl ihsās itmekdür
Diriğ itme kerem ḳıl bir mü'eyyed gördüğün var mı
7. Hemīşe dīn-i Aḥmedden dem urmakdür senün kārūn
«Aceb cömründe āyīn-i Muhammed gördüğün var mı
8. Ne vaşl ister ne ḥod hicrān hemīşe vālih ü ḥayrān
Zuhūr-ı Ḥazret-i Sübhān mücerred gördüğün var mı

9. Ṭarīk -ı şeyh-i şehriñ ʿayb-pūş olduğı yokdur
Harābāt ehlinün şerʿinde redd gördüğün var mı
10. Sefer-ender-seferdür hep degildür rāy-ı müstakrib
Ferāğ İcāb ider mezheb yā mesned gördüğün var mı
11. Süleymān u Sikender kandedür dehri temāşā kıl
Mu ʿazzez mu ʿteber anlara meşhed gördüğün var mı
12. Neden kayd-ı temennā-yı devāya düşmek ey Nāzik
Meger ʿulvīde yā süflīde sermed gördüğün var mı

184

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Hoş ol demler ki dilde olmaya cānāneden gayrı
Hoş ol halvet ki girmez şemʿ ile pervāneden gayrı
2. Ġam-ı dünyā bulunmaz küşe itdüm cüst ü cū her sū
Ġomadum bir maḥal kim gezmiyem mey-hāneden gayrı
3. Gönül bu şehri gūr-istān görürmüş nice yıllardur
Bu meşhed zāhir olmaz kimseye dīvāneden gayrı
4. Vücūd eşyāda pinhāndur gönül kim olmadı şad-şāh
Kime açıldı gisūnūn derūnı şāneden gayrı
5. Bu cemʿiyet berāy-ı āşinā yā andur ʿacebdür kim
cihānı gezdüm ammā görmedüm bī-gāneden gayrı
6. Figānı ʿandalībün āşiyān-sāz iken artıkdur
Başında korqaram yokdur hevā-yı lāneden gayrı
7. Pey-ender-pey bu neş'e sākıyā kinden gelür görseñ
Leb-ā-leb pür ne vardur hāliyā peymāneden gayrı
8. Bu bezme soñ gelen rıtl-ı girān çeksün söze gelsün
Ki keşf-i rāza kim kādir olur mestāmeden gayrı

9. Acebdür hVāce kenz-i mahfi ister taşlāsān ile
Gözinde bir gedā yok sākīn-i vīrāneden gayrı
10. Bu şeb meslisde Nāzik vāciz inkār itmedi amma
Gözi kāsānede yokdı sözi efsāneden gayrı

185

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Redd idersem cakluñı zāhid baña divāne di
Ta en idersem nuḫkaña akvālüne biḡüne di
2. Dām-ı tezvīr eyledün nāmın anuñ imān didün
Fāş idersem ḡāfilem sen tek hemān efsāne di
3. Zāhirin ol māl-i ḡāretle dilersem Kabe yap
Ḥayf dirsem külbe-i vīrāneme büt-hāne di
4. Sen cigerler yak kebāb it hūn-ı merdüm iç yūri
Şu içerssem mey içer tut kendine mestāne di
5. Māl-i zulmile revāk u tāklar eyle binā
Hāne-i dervīşe bak taḫkīr idüp vīrāne di
6. Kalmasun dünyāda kaldır resm-i luḫf u şefkati
Kalmasun aḡlā cībādu'llāh hīç bir dāne di
7. Salṫanak tedbīrine bir kārvan isterse dehr
Müsteşārü'd-devle işte gerd ile ḡubḡāne di
8. Kalbi dehrün şanki saht elmāsdur Nāzik bugün
Bari nazm-ı dürr-i pendün lūlū-yı ḡalṫāna di

184. S 57a

(4) Gönül kim olmasa şad-şāh açılmaz perde-i keşret
Kime açıldı gisūnun derunı şāneden gayrı (Kenar)

185. S 57b

Mef'ulü fâ'cîlâtü mefâ'îlü fâ'cîlün

1. Yâ Rab nice oldu bilmezüz âyîn-i Ahmedi
Kâfir elinde kaldı livâ-yı Muhammedi
2. Şer'î unuttı halk müselmânlar üstine
«Urfen tağallüb itdi melâ'în-i sermedi
3. Hasf ile hasbi istedi bunlar ilâhî hep
Kim ser-te-ser helâk ide bu fırka-i reddi
4. Görmez miyüz o rûzı ki Mehdî ide zühür
İslâmı gâlib eyleye resm-i müceddedi
5. Yâ Rab kerâmet ehline virmez misin rızâ
Tâ yir yüzinde komayalar zümre-i bedî
6. Nuh-ı Nebî taşarrufına yok mı bir vekîl
Kim gark ide du'âsı bu kadem muhalledi
7. Yâ Rab bu kavme şöyle cehâlet irişdi kim
İnkâr ider muvaḥḥidi belki muvaḥḥedi
8. Hakk dise bir kişi anı aḥmak okur bu halk
Kâfirlerün zenâdika oldu muḳalledi
9. Bunlar hemîşe gayret-i ḥakkı mizâḥ ider
İnkâr ider Cenâb-ı Hüdâdan mü'eyyedi
10. Bunlar «ibâde zulmi «ibâdet idindiler
Küffâr oldu nice maḥallât u ma'bedi
11. Bilmez mi kimse «andalîbün vaḳ'asın «aceb
El-ân fireng elinde kılâ'ı müşeyyedi
12. İslâm elinde ḫurı didinür sene temâm
Bîn var idi o ḥaḫḫa ḫıḫn-ı mu'caddedi
13. Zulmiyle cem'î mâl ile buldı belâların
Küffâra virdiler nice bîn mülk ü mesnedi

14. Bunlar o pīr-i kāmili inkār iderdī kim
Dünyā hıtāmınun degil idi muḳayyedi
15. Nāzik bu kavme himmeti şimdi kim eylesün
Bunlar da oldı ehl-i dil ü hāle muḳtedī

186. S 57b

✽ Kenarda:

Ḳorḳum odur ki rūḥ-ı nübüvvet bula vücūd
Resm-i risālet ide kendüye muḳtedī.

Bu hikmet ol tarafından ider eḳābet zuhūr
Ḳaḳḳdur nuşuş-ı Ḳazret-i Ḳatm-i Muḳammedī

III- DİĞER ŞİİRLERİ

İlâhiler

1

Fâcîlâtün fâcîlâtün fâcîlâtün fâcîlün

1. Ey gönül âvârelikten özge yâr olmaz saña
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân
Günc-i gânda nâle itmek gibi kâr olmaz saña
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân
2. Âşık ol hicrânla üns eyâe derde mahrem ol
Cism-i zârûn şerhalar zeyn eylesün tâ merhem ol
Hvâb-ı çeşm-i baht olur bîdâr bir gün hurrem ol
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân
3. Böyledür âyîn-i dehr ü eâdet-i dünyâ-yı dūn
Eksik olmaz e aşık her demde bir derd-i derūn
Gizlenilmez gerçi rûy-i zerd ü çeşm-i lâle-gūn
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân
4. Aşk sultândur mekânın lîk âbâd istemez
Hüznile hîrmanadur meyli dili şâd istemez
Kendi var anuñçün sende feryâd istemez
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân
5. Gizlidür ihsân istignâ içinde bî-hisâb
Gam degil nâz eylese ol dil-ber-i eâlî-cenâb
Ey gedâ-yı bî-nevâ gâyatı gör itme şitâb
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân
6. Nâzikâ sen nûrî nûr nâr eyle olur iş temâm
Bulnursa nâr içinde bulınur berd ü selâm
Gayrı söz ben bilmezem budur hemân hayru'l-kelâm
Şakla râz-ı e aşkı kim handân olursın bir zemân

Fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Kānde cānāna irer cān olmayan
Nice Hakkā irsün insān olmayan
Bulmadı Kur'ānı Kur'ān olamayn
Kānde bulsun kurbı kurbān olmayan
Nice Hakkā irsün insān olmayan
2. Kıl ü kālī ma'rifet cadd eyledün
Geh kabūl itdün gehī redd eyledün
Rāh-ı Hakkı bilmedün sedd eyledün
Kānde bulsun kurbı kurbān olmayan
Nice irsün ünse insān olmayan
3. Hakk budur didün düşüp sevdālara
El uzatdu sū-be-sū dünyālara
Düşdün āhir haddi yok ārālara
Kānde bulsun kurbı kurbān olmayan
Nice irsün ünse insān olmayan
4. Dāyīmā feyz-i Hüdāya nāzır ol
Gir tevekkül rāhına müstağfir ol
Bu sözüm hakk dinle birdür hem bir ol
Kānde bulsun kurbı kurbān olmayan
Nice irsün ünse insān olmayan
5. Gezdi Nāzik ser-te-ser dünyā yüzün
Virdi cānı görmege dāmā yüzün
Hamdülillāh görmedi illā yüzün
Kānde bulsun kurbı kurbān olmayan
Nice irsün ünse insān olmayan

Fācīlātūn fācīlātūn fācīlūn

1. Ey cemāl-i Hāzrete cāşık olan
Halvete ir sümme vechullāhı gör
Ey zülāl-i vuşlata lāyık olon
Halvete ir sümme vechullāhı gör
2. Nūrun idrāk it mahalli neydigin
Tūra gel seyr it tecellī neydigin
Bilmek istersen tesellī neydigin
Halvete ir sümme vechullāhı gör
3. Dilde zāhir olsa cāşkun cünbüşi
Hayrete düşmek olur cāklun işi
Ey bu hāletden olan gāfil kişi
Halvete ir sümme vechullāhı gör
4. Halvetiler Hākka cāşıkdur inan
Halvetiler vaşla lāyıkdur inan
Bu sözüm vallāhi sādıkdur inan
Halvete ir sümme vechullāhı gör
5. Sābit olmaz cāşk hāy u hūyile
Anlanur Hāk şanna güft ü güyile
Sālik isen cāmīl ol hū tū ile
Halvete ir sümme vechullāhı gör
6. Gaflete Nāzik yeter şaldun yeter
Bu d-ı kesretde yeter şaldun yeter
Karı ferdāya yeter şaldun yeter
Halvete ir sümme vechullāhı gör

3. S 60b, Ü 15b, Ö 16a

(2c,d), (5a,b) -Ü (3b) düşmek/varmak Ü,Ö
{3c} hāletden/meşhedden Ü,Ö (5) -S
(6b) bu d/kayd Ü,Ö

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Yaķıpdur āteş-i firķat derūnum
Haber vir ey şabā cānān ilinden
O gūnlerdür ki artubdur cūnūnum
Haber vir ey şabā cānān ilinden
2. Hezāra hem-dem oldum nālelerle
Gözüm yaşın aķıtdum jālelerle
Bile yanup yaķıldum lālelerle
Haber vir ey şabā cānān ilinden
3. Ğarībem derd-mendem bī-nevāyam
Yolūnda pāy-māl olmuş gedāyam
Nice demdür ol illerden cūdāyam
Haber vir ey şabā cānān ilinden
4. Kudūmuñla dil ü cān hurrem olsun
Muṣaṭṭır ķıl meşāmı bir dem olsun
Yeter ḥasretle ṣeşmūm pūr-nem olsun
Haber vir ey şabā cānān ilinden
5. Ol iķlīmūñ tükenmez iṣtidāli
O bāğūñ dīdeden gitmez ḥayāli
Diriğ itme dem-i ferhunde-fāli
Haber vir ey şabā cānān ilinden
6. O yollarda nesīm-i cān-fezāsın
Ezelden Nāzik ile āşināsın
Bugūn kim hüdhüd-i ḥāk-i Sebāsın
Haber vir ey şabā cānān ilinden

4. S 61a, Ü 16a, Ö 16b

- (1c) gūnlerdür/demlerdür Ü,Ö
 (3a) Ğarībem müştēmemdem bī-ķarārem Ü,Ö
 (3b) gedāyam/ğubāram Ü,Ö
 (3c) Keremler ķıl esīr-i intiżāram Ü,Ö
 (6) -Ü,Ö

Müstefcilün müstefcilün

1. Ey nār-ı caşka girmeyen
Sūsı ciger dırsın nedür
Ey nūr-ı Haḫka ırmeyen
Nūr-ı başar dırsın nedür
2. Ğaflet olubdur dānişün
Zu'met olubdur bīnişün
Hiç bitmemişdür bir işün
Fażl u hüner dırsın nedür
3. Çeşmüne kan ağlatmadun
Virānelerde yatmadun
Kendüni hiçe şatmadun
Seyr ü sefer dırsın nedür
4. Reh-ber önünde hūş iken
Esbāba çeşm ü gūş iken
Dil ğayrile mengūş iken
Şafī haber dırsın nedür
5. Mir'āt-ı pūr-nūr u ziyā
Bulduñ mı dilde Nāzikā
Sözde ğehī "huz mā şafā
Daç mā kedir" dırsın nedür

5. S 61b

* 54. musammat gazelin benzeri.

Tahmîsler

1

Mef'ûlü mefâ'îlün fe'ûlün

1. Derdâ bu gönülle bî-nevâyam
 Bî-gâne neyem ne âşinâyam
 Ne t̄alib-i derd ü ne devâyam
 Ne şâhib-i bîm ü ne recâyam
 Bir evci bilinmemiş hümâyam
2. Ref' eylemişem çün iştibâhı
 Her kande ki eyledüm nigâhı
 Buldum o tarafda şâh-râhı
 Virmek ne idi nişân-ı şâhı
 Dem-beste-i veche eynemâyam
3. Tekmîl şifât âhir oldu
 Hep zâhir ü bâtınım bir oldu
 Bu hırka pür-ez-cevâhir oldu
 Gencîne-i zât zâhir oldu
 Bâzârda zâhirâ gedâyam
4. Çün pîr-i ezelden aldum irşâd
 Cem' oldu bâna cemî'-i ezdâd
 Virâneyem ü benem hem üstâd
 Pâ-besteyem ü benem hem âbâd
 Pes gevher-i tâc u hâk-i pâyam
5. Men vâlihem ü hemîşe şeydâ
 Ez-men ne-şevved menî hüveydâ
 Hâşâ ki zenem güzâf hâşâ
 Nürem bî-cemâl-i Hâkk serâpâ
 Mağhûr-ı be-kahr-ı kibriyayam

6. Şems ihda olup dırahşān
 Müşkillерim oldu hep nūmāyān
 Fīr-i Yemen itdi hırka ihşān
 Keşf oldu hāqīkatile Qur'ān
 Şan vāris-i fahr-i Muştafāyam
7. Şeyhā sözümi işit er isēn
 Ger mā-şadağa muhayyir isēn
 Rāzıyam āna ne kim dir isēn
 Benden dahi bir söz ister isēn
 Her şey'e muhīt ber-duċāyam
8. Zāhid beni mübtelā görürsin
 Şānumda nice haṭā görürsin
 Bir gün nice (olur) kaṣā görürsin
 Hükme eyle ne kim revā görürsin
 Vāsıķ-ı bā-ṭācat u rızāyam
9. Hayret bāna āşiyān olubdur
 Ālem gözüme nihān olubdur
 Benlik bāna bī-nişān olubdur
 Ānum ki heme hemān olubdur
 Müstağrak-ı pertev-i likāyam
10. Feyz-i şamedi virür tekāpu
 Rettāh işidür açılsa kapu
 Mā-küntü mülāzimen sivā hū
 Nāzik bāna Hāķķ eştāsıdur bu
 Minnet āna mazhar-ı hūdāyam

1. S 64a, Ü 16a, Ö 17a

(1e) Tā evc-i fenā uçar hūmāyam Ü, Ö

(4c,d) benem/menem Ü, Ö

(7),(8) -Ü, Ö (9) -Ş

Fācīlātün mefācīlün fe'ülün

1. Afet-i cān nemānedür didigüm
 Va'ed-i ihsān fesānedür didigüm
 Tīrevü teng-hānedür didigüm
 Āhuma bak ziyānedür didigüm
 Sīnemi gör nişānedür didigüm
2. Zāhidā bu kelāmā ol kā'il
 Ki ola vaşf kemāl-i vüſ'at-i dil
 Ğayrı tursun bunı muḳarrer bil
 Cilve-gehdür hümā-yı ſaşka gönül
 Bī-cihet āşiyānedür didigüm
3. Ḥaḳḳa ḳul ol cihāndan āzād ol
 Gir ḥarābat içre ābād ol
 Ḥürmet it pīr-i ſaşka irşād ol
 Ger ḳanā'atse bulduğun şād ol
 Ḥaddi yok bir ḥazānedür didigüm
4. Haber al sākinān-ı külhandan
 Geçdiler bāğ u rāğ u gül-şenden
 Cāndan fāriğam berī tenden
 ſaşḳdan söyle ſaşḳ işit (benden)
 Cāvidān zinde-gānedür didigüm
5. Zāhir olur dūr ü güher benden
 Ya'cnī çok ḳavl-i mu'teber benden
 Hele gūş eyle bir ḥaber benden.
 Ğayr-ı ḥaḳḳ söz çıkarsa gerbenden
 Her ne dirsem yabānedür didigüm

6. Bāna bir fırka ideyüm taqrīr
 Bu kadar eylerem velī taṣvīr
 Zaḥferānla yüzün ider taṣfīr
 Āh āh ez-meṣā'ib-i tezvīr
 Şūfiyān-ı zemānedür didigüm
7. Emr-i Mevlā ile olup me'mūr
 Günc-i ezletde bul sebāt u huzūr
 Yokdur ammā gurūr için destūr
 İhtiyārī fenāyı Nāzike şor
 O hünerde yegānedür didigüm

2. S 64b

* İkinci kıtçadan sonraki iki kıtça, rutûbet lekeleri sebebiyle okunamadığından alınmadı.

Fahriye

Mefcūlü mefācīlü mefācīlü fe cūlūn

1. Nāzik ben o rind-i felek-i bü'l-ıaceben kim
Hen cārif-i Rabbānī vü hen şācır-i şengem
2. Şindengeri tevhīd-i fenādur baña ne'men
Yā mu'tekif-i Kudsēm ü yā deyr-i firengem
3. Bir bahır-i nihengem ki anuñ kaçrı bulunmaz
Bir bīşe ki āteş düşe ben āna pelengem
4. Bir kinse hevasına muhālif beni bulmaz
Bī-bīm ü recā bī-dil ü bī-şüret-i rengem
5. Çarhuñ ki der-i mihri açılmaz baña zīrā
Ben kendim anuñ kufline zātunla medenkem
6. Dehrūn baña ne hayrını ne şerrini şor kim
Geh mest-i ser-endāz u geh ālūde-i bengem
7. Ben bu dil-i pākile ki āyīne-i nūrem
Ne hıyre-i gerdem ü ne anda dih-i jengem
8. Meydāna çıkarsa nola cevır itmege devrān
Ben de o kadar mu'tekif-i şabr u direngem
9. Dil-dār hayāliyle pūr oldu dil ü dīde
Hūrā-yı behiştı bana carz eyleme tengem
10. Ser-halka iderlerse nola ehl-i harābāt
Ne nāme giriftārem ü ne beste-i nengem
11. Mey-hāneye kıl da'veti başum yüzüm üzre
Āhir tarafa eyleme teklīf ki lengem
12. Zībā bilürem Çeşme-i Hayvān neye dirler
Gör hikmeti kim teşne-leb-i cāyn-i şerengem
13. Cāy-ı nazaruñ rüy-i sepīdüm ise pīrem
Vech-i cacebūn rīş-i siyāhum ise zengem
14. Ger pīş-rev oldumsa çoğ üstāda irişdüm
Bīñ zahmumı gördünse ben āmāc-ı hadengem

15. Ger rind-i cevānem kef-i Nāhīde rebābem
Ger ʿarīf-i zālem felegūn destine ʕengem
16. Maḳṣūduñ eger dürr ü güherdür āna bahrem
Māhī ise şayd olmağa āmade nehengem
17. Yakmağise kaşduñ beni saʕy eyle ki mūnem
Yirden yire ʕalmağise kaşd eyle ki sengem
18. Şāhinem eger şayd-ı hūmā himmet idersen
Āzmāyiş-i şeh-bāz ise maḳṣūd külengem
19. Bāri baña el-kıssa bu feyzi idüp ihsān
Bārūnda metāʕūn ne ise ben āna dengem
20. Dīvān eline virmedi amnā beni himmet
Ne şāʕir-i Cemşīd ü ne meddāḥ-ı Peşengem
21. El-minnetü'llāh ki bā-ʕaşıḳ u maḥabbet
Āzāde-ser-i ez-şūriş ü āsūde ziçengem

F. S 65a, Ü 18a, Ö 18b

- (2a) şimdengeri/şimdengerü Ö (3b) düşe/çuta Ü, Ö
(5a) Ey ʕarḥ der-i mihrün açılmaz baña zira Ü, Ö
(7b) anda dīh/ālūde Ü, Ö (10) -S
(13a) ruy/riş Ü, Ö (13b) riş/ruy Ü, Ö
(14a) irişdüm/yetişdüm Ü, Ö (14b) ben/ger Ü, Ö
(17a) kaşduñ beni/beni kaşduñ Ü
(20a) amma/ahir Ü, Ö

Terkīb-i Bend Berāy-ı Bursa

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

I

1. Merhabā ey şehri Bursa kim behişt-i āyīnsin
Hübsin gāyetde hem şāyeste-i taḥsīnsin
2. Bursasın ammā ki vaşf itmek seni mümkün degil
Ṭaen ider Bağdāda ṭarzuñ gayret-i Kazvīnsin
3. Reşk ider teşrīnüne evvel-bahāra İsfahān
Sāna gām irmez ḥarīf-i bezm-i ferverdīnsin
4. Ergüvānundur Edirne güllerin iden hacīl
Bir sevāda beñzemezsin cümleden rengīnsin
5. Hüb-rūlarla derūnuñ vaşf olunmaz evvelā
Çok nigāruñ var senūñ maḥsūd-ı ehl-i Çīnsin
6. Nice yıllar nām-ı zerdür ḥüsnüne Şām u Haleb
Bu gelincikle huşuṣā māye-i tezyīnsin
7. Kühsāruñ kıble-gāh olsa nola İstanbula
Ṭā ezelden manzar-ı ahyār-ı Koştañtīnsin
8. Kāh olur āşufte eylersin nihāl-istānuñı
Kāh olur ārām-ı cān-ı lāle vü nesrīnsin
9. Merhabā ey şehri ārām-ı dil erbāb-ı caşq
Telh idersin bezm-i Perhīzi caceb Şīrinsin
10. cAzm iden butānuña firdevs-i aclādan geçer
Dil viren hūbānuña cennet-i hūrādan geçer

Terkīb-i bend I S 66a, Ü 17a, Ö 17b

- (1) Bir şehirsin kim letāfetle behişt-i āyīnsin
Bursasın şāyeste-i şad-ḥılcat-i taḥsīnsin Ü,Ö
(6),(7) -Ü,Ö

II

1. Lāle-zārı mevc urur bu küh u bu şahrā nedür
Rağş ider eşcārı yā bu şehr-i bī-hentā nedür
2. Hāzret-i Rıdvān taḥsīn eylemez miydi buña
Ger temāşā itse görse kudret-i Mevlā nedür
3. Deşt-i hāmūnı serāpā üns için mevzu* iken
Bilmezüz mürğān içinde şıyt u vāveylā nedür
4. Gül-sitānından degilken bir gönül āzurde hīç
Bilmezüz ammā fiğān-i bülbul-i güyā nedür
5. Fitne vü āşūbdan āsūde ammā bilmezüz
Çeşm-i hūbānındaki bu fitne vü yağma nedür
6. Görmemiş āgūşda kimse miyānın bunlaruñ
Mübtelālar ortasında yok yire da'vā nedür
7. Çıkmanışken gevher-i hūsn ü bahā bāzārına
Yā bu harc-ı cān iden bīn-ēāşık-ı şeydā nedür
8. Şöyle istignādudur bunlar ki cūryān itseler
Arz olunsa yanlarında atlas u kem-hā nedür
9. Gerçi çokdur bunda maḥbūb-ı mü'eddeb pāk hep
O mülakḳab ḡonce-leb ammā nedür ammā nedür
10. Bunlara ēāşık olan bī-hānūmān olsun hele
Hānūmānın terk idenler lā-mekān olsun hele

II. S 66b, Ü 17a, Ö 17b

- (4) -S (6b) ortasında/içre bilmem Ü, Ö
 (7a) hūsn ü bahā/mihr ü kabā S.
 (7b) bīn/şad Ü, Ö (8), (9) -Ü, Ö
 (10b) terk/bezi Ü, Ö

III

1. Böyle bir şehir-i dil-ārā var mı diller şād ider
Görmedik tā böyle gāndan ādemi āzād ider
2. Bunda ehl-i caşk olan mümkün midür bulmak fenā
Hakk bilür kim kalbimiz bu emri isti'āb ider
3. Bunda cem'-i māl iderse hVāce toprağ işine
Hayf ana kim hirmen-i cömrin hebā-yı bād ider
4. HVāce zer bahş itmegi ezhārdan kesb aylesün
Ders-i caşkı bülbül öğretsün k'anı üstād ider
5. HVāce-i 'arif miyān-ı caşıkān oldur ki ol
Tevbeler vīrān idüp mey-hāneler bünyād ider
6. Çıkıncaynca anılamaz zāhid bu şehriñ kadrini
Bilmezüz yā Rab niçün ādem behiştī yād ider
7. Mey-perest itdi bizi āhir hevāsı Bursanūn
Anılaruz kim vāciz-i şehri dahi irşād ider
8. Kādı himmet istemiş mestānelerden hayr ola
Şeyh-i şehri tarh iderse meclisinden dād ider
9. Bursa dilde cezbeden gayrı irādet istemez
Kim behiştün şanı oldur kim cibādet istemez

III. S 66b, Ü 17b, Ö 18a

- (2a) mümkün midür/lāyık midür Ü,Ö
 (3a) hVāce toprağ işine/hak bir ser-hVāceye Ü,Ö
 (4b) k'anı/anı Ü,Ö
 (5a) 'arif/sufi Ü,Ö // caşıkān/'arifān Ü,Ö
 (5b) idüp/ider Ü,Ö (7a) āhir/ab u Ü

IV

1. Sākıyā bu nevsim-i ferruh ʿaceb eyyāmdur
Ya ʿni devr-i ergūwān u bāde-i gül-fāmdur
2. Ergūwān ammā ki ruhsārūn ile gül-gūnedür
Bāde ammā kim şafa-bahş-ı derūn-ı cāmdur
3. Müjdeler hūbāna müjde ķablucā eyyāmıdur
Müjdeler cuşşāka müjde devr-i cām-ı kāmıdur
4. Böyle bir germābe-i rūhāniden feyz almayan
Ebter-i efsurde-dıldür bu hitāb cāmdur
5. Neylesün fıtrātā devr nişler anı bī-çāreden
Harı ķuymaz neylesün zātı hemişe hāmdur
6. ķablucā ammā ķıbābı nūh-sipihre tādur
Camlar nur-ı nūcūm-ı ķarh-ı mīnā-fāmdur
7. Gāh ābı cism-i hūbānı nazardan setr ider
Gāh hetk-i perde-i zūhde cazīm-i ibrāmdur
8. Gāh bāğ-ı ʿiffete bir ķeşme-i pūr-feyz olur
Gāh berķ-i hırmn-i nāmūs u neng ü nāmdur
9. Böyle ķamāmūn kemali anlanur līkin sözüm
Gizli rāzı var ise a clāmdur ihāmdur
10. Özge reh-zendür ki dāyim ķablucā ādem şoyar
Bī-tekellūf dil-berānı ķoynına curyān ķoyar

IV. S 67a, Ü 17b, Ö 18a

- (1b) devr/faşl Ü, Ö // u bāde/devr-i mey Ü, Ö
 (3a) eyyāmıdur/hengāmıdur Ü, Ö (5) -Ü, Ö
 (9) -Ü, Ö

V

1. Bu fezâyı gör temâşası ider mest âdemi
Feyz-i sâkî-i ezeldendür anuñ zîrâ nemi
2. Bir çemendür kim gören ezhâr u enhârın anuñ
İstemez seyr-i hejâk ü neşve-i câm-ı Cemi
3. Bâreka'llâh böyle şehre böyle lâzımdur fezâ.
Görmese halkı anuñ hergiz taceb midür gamı
4. Düş ber-düş ol dırahtân-ı dâd-ı pîrân nedür
Yâ nedür ol ferş-i sebzile o şahn-ı hurremi
5. Sâye-i eşcârdan çekmiş cemâline niķâb
Eylemiş dîdârına dil-teşne mihr-i câlemi
6. Cüybârı gâh olur insânı mest-i lâl ider
Mürğ-zârı gâh olur güyâ ider biñ ebkemi
7. Ğayret-i hâkî şalar âteş derûn-ı anbere
Zahm urur cism-i dür-i yektâya reşk-i şebnemi
8. Çeşme-i Hızr olsa âbinuñ nola hem-şurbi
Bâdinuñ lâyıķ nesîm-i cennet olsa hem-demi
9. Bu fezânun füşhâtin her yüz arasa tâ ebed
Çeşmi yâ Rab görmesün râhatla vech-i câlemi
10. Nâzikâ gördiyse bir böyle fezâ çeşm-i felek
Yâ Buñarbaşıdur ol yâ Çamluca olmaķ gerek

V. S 67b, Ü. 18a, Ö 18b

(5b) dîdârına dil-teşne/dil-teşne dîdârına Ü,Ö
(9) -Ü,Ö

Kıtçalar

1

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

1. Țarīk-ı Mevleviyyet Nāzikā züldür rezāletdür
Hüdā hākkıçün andan mu'teberdür penbe-düz olmak
2. Țarīk-ı ıilm āna nām eylemişler bir yolun remzin
Be-cān-ı pāk h̄vāce yegdür andan gürk ü yüz olmak
3. Be-rüh-ı İbn-i Meryem hırka-püş ābdāl olurum ben
Āna merzī olaydı h̄nümān u h̄ane-süz olmak
4. Be-terk-i İbn-i Edhem k'eylemişdür mülkini bir hem
Hükümetden mükerrerdür gedā-yı tīre-rüz olmak
5. Selāmet istemek dünyā-yı dūndan pes melāmetdür
Bu virān ol virān degildür ummasın bunda künüz olmak

2

Mefā'ılün fe'ılātün mefā'ılün fe'ılün

1. Burūsa şehrinün ey dil bahārı vakti imiş
Mudanya yollarının lāle-zārı vakti imiş
2. Zerāfet bāğları gıncelerle zeyn olmuş
Nevā-yı dil-keş ü şavt-ı hezārı vakti imiş
3. Edāyi kim ola hem-reh Mudanya ıişret-geh
Çekün şu zevrakı h̄sn-i kenārı vakti imiş
4. Ziyāde tu'eme virün Bahriyān Babaya
Uça uça gidelüm rüzgārı vakti imiş
5. Şanavberānı görüldi seçildi Fıstıklı
Hoşa ki feyz-i dem ü müşk-bārı vakti imiş
6. Ne zevk ile geçelüm Nāzikā Edāyinün
Ziyāde māderinün intizārı vakti imiş

3

Mefā'ılün fe'ılātün mefā'ılün fa'ılün

1. Şikestgān-ı fenā sende çok başiret umar
Ki ğayb-ı dehr-i siyeh-dilde iktizā çokdur
2. Bu bāğ-ı hıfz ile māmūr-ı bī-nevā çokdur
Nevā vü berg egerçi saña müsellemdür
3. Bu naqsı bend iden üstād rāst bağladı līk
Bu kār içinde gire bī-şumār hāṭa çokdur

4

Fā'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

1. Receb oğluyula Yoluk Fāre ki Maḥmūd oğlu
Her ki oğlın getürüp hāneye ikrām itdi
2. Girye-i miski mey-i nāba tutup meclisde
Her ki bī-vuṣlata ir görmege ibrām itdi
3. Fāreye gürbe meger şayd olurmuş gördük
Her ki göz göre gürbe dahi āşām itdi
4. Raḥmet olsun āna kim bu şenā'at eyler
Cānına la'net ü ecdādına dūşnām itdi

5

Mef'ūlü mefā'ılün mefā'ılün fa'

1. Çok kīse kodı cihānda İbn-i Maḥmūd
Hiç āna eger buncılayın kār olmaz
2. Meydānda bir maḥzen-i dānis kodı kim
Herkes biñ ağaç korsa āna ṭār olmaz

3. S 68a

4. S 68a

3. Bu māl-i habīse özgeler meyl itmez
Kınse burada bi'r ile ebyār olmaz

6

Fā'īlātün mefā'īlün fe'ülün

1. Nāzikā şīve-i rubā'ide
Derc-i rāz ey_lemek müshhar olur
2. Nola kişver-be-kişveritse sefer
Çār-pā raşdur tekāver olur
3. Ey diyen baña keşf-i rāz itme
Rāz tuymak kime müyesser olur

7

Mefā'īlün fe'īlātün mefā'īlün fe'īlün

Harāb-ı dār u diyārı görüp te'essūf ider
Gönül diler ki cihān ser-te-ser ola ābād
Yıkılrsa birbirine girse āsumān u zemīn
Ne rāy iderdi eaceb bu mühendis-i üstād

8

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Çözübdür sīne-bendin cā-be-cā gül-şende her gonce
Fiğānı candalībün ādemi Nāzik helāk eyler
Dirahtān-ı çemen nev-cāmelerle cilveye gelmiş
Bu günlerde girībānın gam ehli çāk çāk eyler

5. S 68a

6. Ü 24b, Ö 25a

7. S 68b, Ü 24a, Ö 23a

8. S 68b, Ü 24a, Ö 23b

9

Mefā cīlün mefā cīlün fe cūlün

Dil-i cārifde cīrfān nūr-ı Hakkdur
 Çerāğı kim Hüdā yandurdu sönmez
 Mahabbet āferīniş hıl etidür
 Kerīmün itdügi ihsānı dönmez

10

Mefā cīlün mefā cīlün fe cūlün

Gönül çün gāyib oldu māsivādan
 Mahabbet birdedür el-ḥamdülillāh
 Ḥadīs-i nefis ile bir nesne bitmez
 Ḥakīkat serdedür el-ḥamdülillāh

11

Mefā cīlün mefā cīlün mefā cīlün mefā cīlün

Şakın ef cī nefese virme ruḥşat zār u āz eyle
 Bu vīrān-hāneden al gönülün hem-vāre bīmār ol
 Bu bāzār-ı kesādun kayd u gāvğāsın yeter çekdügin
 Yürü bülbüllerün zārın işit eazm-i cemen-zār it

12

Fā cīlātün fā cīlātün fā cīlātün fā cīlün

Sen imām oğlu o deñli paksın dünyāda kim
 Dāmenün ālūde olmaz herze-gūlardan senün
 Pāklıkla cāşık olmazdı saña Nāzik eger
 Olmasaydı imtiyāzün sāde-rūlardan senün

13

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Didüm her beyt-i şî'ründen maḥabbet ehli ey Nāzik
 Mey-i vaḥdetle māl-ā-māl bir hum-hānedür dirler
 Didi yārān içinde söz çoğ olur saña da şimdi
 Hemīşe pāy-ı humda oturur mestāneler dirler.

14

Müstef'īlün müstef'īlün müstef'īlün müstef'īlün

«Aklum baña yār olduğın mest olmayınca bilmedüm
 Bār-ı cihān ar olduğın pest olmayınca bilmedüm
 Dirlerdi baña kīsti diñmez imiş bir bīstī
 Cennet idigin nīsti mest olmayınca bilmedüm

15

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

O şayyād-ı kemān ebrū-kemānın bir nefes yaşmaz
 Velī biñ dil şikār eyler birini terkine aşmaz
 Rikāb itmek yüzün biñ «aşık āna gerçi cāyızdür
 Süvār-ı esb-i nāz olmaz ayāğın līk pek başmaz

13. S 69a, Ü 24a, Ö 23b

(a) beyt-i/beyti Ü,Ö (b) hum-hānedür/mey-hānedür Ü,Ö
 (c) Didi söz çoğ olur yārān içinde sana da şimdi Ü,Ö

14. S 69a

15. S 69b

16

Mef'ülü fa'ilatü mefa'ülü fa'cilün

Zülfün diler ki bendi içinde met'in olam
 Annâ murâd-ı dil bu ki seyyah-ı Ğin olam
 Kendi hevâma bâna müyesser mi(dür) karar
 Kim bâna ömr ola talebünden emîn olam

17

Fâ'cilâtün fâ'cilâtün fâ'cilâtün fâ'cilün

Süz-ı caşkı güç olur dilde nihân eylerisen
 Tutuşır çetr-i felek âh u figân eylerisen
 Hasret-i seng-i gamun çekmem ölürsem cânâ
 Başum üzre urılan taşî nişân eylerisen

18

Mef'ülü fâ'ilatü mefa'ülü fa'cilün

Dil-dârdan cüdâ düşeli dehre bakmadum
 Serden siyâh-ı mâtem-i caşkı bırakmadum
 Ey âfitâb irişmeye mi hiç saña zevâl
 Ben dahi âh eylemedüm çarhı yakmadum

16. S 69b

17. S 69b, Ü 23b, Ö 23a

18. S 69b, Ü 23b, Ö 23a

19

Mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün

Bî-ḥaşıl-ı mağbûnsın cānā buni bildün mi
 Bir cādūya meftûnsın ḥālā buni bildün mi
 Zāhirde beni şatdı hep varlığına katdı
 Ammā seni aldatdı dünyā buni bildün mi

20

Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün

Şanmañ ki tünd-bād ile carcar şadā virür
 Bir serv-i ḳadd zemīne düşübdür şalā virür
 İklīm-i Çinden ḥaberi kim virür bize
 Vırmez bu yirlere ḥaber illā şabā virür

21

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

^{ikâfât}
 Temām'olubdur resm-i pend ü mantık-ı hikmet
 Görürsin varise zātūnda ger fi'l-cümle isti'dād
 Sözüm pend ü nasīḥatdūr dahi esrār-ı hikmetdūr
 Bakarsañ cāyn-ı cıbretdür idersenñ andan eser şād

19. S 69b

20. S 69bk,

* 59. gazelin ilk dört mısraı.

21. S 83b

Müfredler

1

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Leb ü dendān hayāli şīşe-i çeşmüm pür-āb eyler
Sirişküm geh dūr-i nā-yāb ider geh kand-nāb eyler

2

Fā'īlātün mefā'īlün fā'īlātün mefā'īlün

Şevket-i gam nişānidur sīnede tāze dāğlar
Kendi giderse menzilin hālī komaz çerāğlar

3

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

Zāhirā şahbā girerse cām-ı mīnā koynına
Cām-ı mīnā da girer ālile şahbā koynına

4

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Bizümle candalībā da'vi-i aşk eyleme böyle
Ne anlansın figānundan sözün ādem gibi söyle

1. S 69b

2. S 70a

3. S 70a, Ü 24a, Ö 23b
(b) ālile/rengiyle Ü, Ö

4. S 70a, Ü 24a, Ö 23b

5

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

Tīr-i nāzı cāna çekdi sīne-i şad-pāreden
İşte cānān işte sen ben çıkdum ey dil aradan

6

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Gül-istān içre şanmañ nev-zemīnde cā-be-cā güldür
Şaçılmış penbe-i hūnīn dāğ-ı derd-i bülbüldür

7

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Maḥabbet ḥükmidür bu zāhirā ben zār u mehcūrem
Kemāl ihsās ider devrān anuñçün h̄vār u maḥhūrem

8

Mef'ūlü fā'īlātün mef'ūlü fā'īlātün

Cānāne derdi cāna müşkil belā degil mi
Dil nār-ı caşka yana müşkil belā degil mi

5. S 70a, Ü 24a, Ö 25a

6. S 70a

7. S 70a

8. S 70a

9

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Beni nāmūn ihāta eyledi āşüfte-hāl oldum
Şanursın bedr içinde gāyib olmuş bir hilāl oldum

10

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Gezüp deşt-i maḥabbetde gamuñla cāndan uşandum
Sen ey Leylā beni āşüfte itdün lāle-veş yandum

11

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

Kaşına şemsī külāhını indirür ābdāl çün
Görmüşem seyran iderdi āh-ı pür-şür ile dün

12

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hüdā cem' eylemez dirler cihānda bedr ile ḳadri
Anuñün bedri ḳadri görmedi ḳadri dahi bedri

9. S 70a

10. S 70b

11. S 70b

12. S 70b

13

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

Herkese zībā-naẓar kı̇l sen de zībā-ṭal'at ol
Kendüni timsāl-i mir'at eyle bir māhiyyet ol

14

Mefā'cilün mefā'cilün mefā'cilün mefā'cilün

Eger bir ism ise Nāzik ğaraz cümle mu'ammāden
Me'al-i dāli ihrāc it haber-dār ol bu dünyādan

15

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

Ehl-i derd aġyārı çün her ki göre bīmār olur
'Aşıkā dermān-ı bī-pāyān hemān dil-dār olur

13. S 70b

14. S 70b

15. S 70b

Tārīhler

1

Tārīh-i çeşme-i Abdü'l-ʿAzīz Efendi El-Merhūm

Fāʿilātün mefāʿilün feʿülün

1. Hāzret-i müftī-i kesīrū'l-cūd
Eyledi şehr-i Bursayı ihyā
2. Buldı bir ʿayn-ı şāfī kim şehre
Cā-be-cā kevser eyledi icrā
3. Meclis-i hāsı içre tārīhin
Cüst ü cū itdi fırka-i nüdemā
4. ʿAyn-ı hayru'l-ʿAzīz didüm ben
Kendisi didi hayr-ı cārī-mā

2

Tārīh-i Hāne-i Sebzī Efendi

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

1. Zihī Sebzī Efendi resm idüp tabʿ-ı seliminden
İdüp bir beyti tarḫ ammā be-gāyet dil-keş ü nīgū
2. Nezāhet ol kadar vardur ki bunda kalb-i Cibrīle
Ġubār irmezdi farzā perr ü bālin itseler cārū
3. Eger derbān-ı cennet bu revākın ḫüsnini görse
Teʿaccüb eyleyüp dirdi cinānda ancağ olur bu
4. Yāhūd ḫūrā-yı Fārdevs-i Berīn görseydi eylerdi
Bu beyt-i dil-keşūā çārüb-ı fersin şāne

1. S 71a, Ü 29a, Ö 28a

(1b) şehr-i Bursayı/Bursa şehrini Ü, Ö
ʿAyn-ı hayru'l-ʿazīz = 1065

hayr-ı cārī-mā = 1065

5. Temāşā itdigümde Nāzikā bī-ihtiyār oldum
Didüm ol demde tārīhin maḳām-ı hurrem-i dil-cū

3

Mefā'īlün mefā'īlün fe'cülün

1. Zihī Sebzī Efendi kim cihānda
Şafā-yı şoḫbet-i yārānı bildi
2. Bu beyt-i dil-keşi yaptı gönülden
Gümüm u ğuşşā-ı dünyāyı sildi
3. Miyān-ı düstānda āna tārīh
Maḳām-ı hurrem-i dil-cū dānildi

4

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Hāzret-i 'īsī Efendi kim odur hayru'l-keḷām
İstedi bir necl-i fā'ik Hāzret-i dergāhdan
2. Āna bir ferzend-i şāfī-güher itdi Hāḳḳ caḫā
Kadri 'ālī yüceden vechi münevver māhdan
3. Ğuş idince mevlidin Nāzik didi tārīhini
Nürdur geldi Muḫammed şulb-i rühullāhdan

2. S 71a, Ü 29a, Ö 28b

(2a) Nezāhat bunda vardur şol ḳadar kim ḳalb-i Cibrīle Ü, Ö
 (4) -Ü, Ö

maḳām-ı hurrem-i dil-cū - 1064

3. S 71a, Ü 29a, Ö 28b

Maḳām-ı hurrem-i dil-cū - 1064

4. S 71b

Nürdur geldi Muḫammed şulb-i rühullāhdan - 1072

5

Fā'īlātün mefā'īlün fā'īlün

1. Müftī-i dīn ʿAlī Efendi kim
Vech-i hayr üzredür hemīşe yedi
2. İtdi bu cāmī'ī şerīfi binā
Ola ma'şūr u üstüvār ebedī
3. Göricek Nāzikī dahi tārīh
Vech-i hayr-ı ʿAlī Efendi didi

6

Fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün

1. Nūr-ı dīdem nūrı ma'şūm pāk
Kim birāderdür ziyā-yı pāk āna
2. Cezb idüp ol neş'eyi şems-i ezel
Nūr idi itdi ziyāyı münteḥā
3. İkisi yek-sān olunca ḥūriyān
Didiler tārīh nūrī vü ziyā
4. Bu temāşādūr ki biñ ṭoḫsanda
Münteḥāya intiḥā oldı ziyā

-
5. S 71b, Ü 29a, Ö 29a
(1b) üzredür/içredür Ü,Ö
Vech-i hayr-ı ʿAlī Efendi = 1079
 6. S 71b, Ü 29b, Ö 29a
(1),(4) -Ü,Ö
nūrī vü ziyā = 1083

Tārīh-i ʿAbdü'l-Hādī el-Merhūm

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Nūr-ı çeşmüm Hādī şāfī güher
Muttasıfdur gerçi fazl uʿilm ile
2. Ahsen-i evşāfı ammā ʿarife
Zāhir olmuşdı kemāl-i selm ile
3. Mevtinün Rıdvān dimiş tārīhini
Bu behište irdi Hādī hilmile

Tārīh-i Camiʿ-i ʿAli Efendi

Fāʿilātün mefāʿilün fāʿilün

1. Hāzret-i Müfti-i zemānuñ kim
Şıḫhatine cihān sevinmişdür
2. Kudsiyān dahı şimdi tehniyete
Şād olup hep zemīne inmişdür
3. Bu nüvid-i mübāreke tārīh
Devlet-i ber' tām dinmişdür

-
7. S 71b, Ü 29b, Ö 29a
(3a) Rıdvān/hūrā Ü, Ö
Bu behište irdi Hādī hilmile = 1088
 8. S 72a, Ü 29b, Ö 29a
Devlet-i ber' tām = 1084
(3b) Devlet ber-temām = 1123 (?)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Hoşā Bākī Efendi yaptı bir beyt-i müferrih kim
Melā'ik meyl ider gördükde olur müncezib hem rūh
2. Bu saķ-ı āsumānı reşk-i gerdün-i çihār direm
Bu zerrin şemseye müştāk olursa nola her gün Nūh
3. Temāşā itmege gelsün perī-rūlar melek-hūlar
Bu beyt-i dil-keşün ebvābı olsun rüz u şeb meftūh
4. Bu beyt-i pāk-i dil-cūda ne hācet sanber ü cūda
Buna rūhāniyāndan hāşıl olur her nefside rūh
5. Ne hoşdur ol muķarnes şaffe vü tāk-ı zer-ender-zer
Nedür kāfur ile endūde yāhud ol mücellā şūh
6. Bu eyvāna neżāret eylesün Rabbāniyān dāyim
Münezzeh eylesün sayb u haṭādan Hāzret-i Sübbūh
7. Görince Nāzik istiḥkām u ḥüsnin didi tārīhin
Revāk u gül-şen-i Bākī Efendi oldu pek memdūh

Fā'īlātün fā'īlātün Fā'īlün

1. Necl-i pāk Ahmed Efendi-zāde kim
Bu libās-ı cömri gördi cārīye
2. Eyledi icrā bir üslūb-ı camel
Kim muvāfiķdur rızā-yı Bārīye
3. Yaptı bir çeşme didüm tārīhini
Çeşme-i mā vü furāt-ı bā'īye

9. S 72a

Revāk u gül-şen-i Bākī Efendi oldu pek memdūh= 1092

10. S 72b

Çeşme-i mā vü furāt-ı bā'īye= 1095

11

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1. Semiy-y-i hazret-i şir-i velāyet
Bu eyvānı idübdür rāhat-fezā
2. Didüm himmet idüp tārīhin anuñ
Maḳām-ı hurrem ü dil-cū vü zībā

12

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1. Semiy-y-i hazret-i şāh-ı velāyet
Bu beyt-i dil-keşi itdi emāret
2. Temāşā eyleyince āna tārīh
Didi hātif maḳām-ı vüdd-i eişret

13

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1. Bu bi'ri yapıdı İsmā'ıl Ağa çün
Nola zemzemle olursa mülakḳab
2. Sevāb-ı hāc bulur her demde zīrā
Du'ā eyler hemişe teşneler hep
3. Görince şafvet ü lezzetde ābın
Didüm tārīh eyn-ı cāh-ı Nahşeb

11. S 72b

Maḳām-ı hurrem ü dil-cū vü zībā = 1095

12. S 72b

maḳām-ı vüdd-i eişret = 1161 (?)

13. S 72b

eyn-ı cāh-ı Nahşeb = 1091

14

Berāy-ı ʿİsî Efendi-zāde

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Bārek'Allāh maḳām-ı zībā
Oldı tārīh ana hoş-cāy-ı-şafā

15

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Bārek'Allāh zihī nüzhet-i ḥammām-ı laṭīf
Âb u ṭarhı nola cān u dile olsa ārām
2. İster âdem ki içinde oṭura şubḥ u mesā
Nola bir kıṭa firdevs disem bu ḥammām
3. Didi taʿzīm idüp hātif-i ğaybī tārīh
Pāk ü maʿnūr ola germābe-i Aḥmed Pāşam

16

Feʿülün feʿülün feʿülün feʿül

1. Nesīm-i ʿnāyet esüp Nāzikā
Gönül oldı bir tāze hurrem-fezā
2. Toḡup ḥadd-i ʿömrümde bir ğonce-ter
Berümend ide Ḥakk be-luṭf-ı każā

 14. S 73a

hoş-cāy-ı şafā = 1091

15. S 73a

Pāk u maʿnūr ola germābe-i Aḥmed Pāşam = 1092

3. Bu hikmet nedür gök ki tārīh için
 Āna nām olubdur Muhammed Rızā

17

Mef'ulü fā'ilatün mef'ulü fā'ilatün

1. Aşenet beyt-i dil-keş-i zerkārī-i münakkaş
 Üslüb-ı dil-bend-i berş mevzün u hem dil-ārā
2. Binā-yı kārvanı hoş himmet itmiş āna
 Nakkaş-ı hurde-bīnī itmiş kemālin icrā
3. Āyīn-i rif'atine eyler behişt gıbta
 Tezyīn-i şūretine āsuftu kalb-i hūrā
4. Bir cānibi ser-ā-ser kūsāra itmiş işrāf
 Bir cānibinde baksañ şahrā olur hüveydā
5. Her kim görürse anı dir āna böyle tārīh
Eyvān-ı Kādī-zāde oldu ziyāde zībā

18

Fā'ilatün fā'ilatün fā'ilatün fā'ilün

1. Vā'iz-i fehāma Abdullāh hū diyüp
 Rūh rūh efzā-yı Raḥmān istedi çün oldu bu
2. Gūş idince mevtini aḥbāb himmet itdiler
 İki tārīh oldu dil-cū lafzā vü ma'nā-nigū

16. S 73a

Muhammed Rızā- 1093

17. S 73a

Eyvān-ı Kādī-zāde oldu ziyāde zībā - 1094

3. İtdi Abdullāh Efendi ʿazm-i dergāh-ı ālā
Buldı ʿoḡsan beṣde Abdullāh Allāhı rūḡ-ı hū

19

Mefʿūlü Fāʿilātü mefāʿilü fāʿilün

1. Minnet Hüdā halka-i fakr u fenā yine
Buldı dem-i nesīm mahabbetle büy-ı vecd
2. Meydāna başını ḡodı maḡlūb-ı ʿaşḡ olan
Çevḡān-ı iṣṡiyāḡdadur ḡükm-ḡüy-ı vecd
3. Zühdün rızāsı bu ki behiṣte ura ḡadem
Deryā-ı cūdadur gezer-i pāy-ı cūy-ı vecd
4. Şalsa ʿaceb mi başını zānūya münkirān
ḡünc-i ḡudūrete nola girse ʿadū-ı vecd
5. ʿAḡluñ arası vecd ile yüz biñ mesāfedür
Ey hūṣyār sāna neden ḡüft ü ḡüy-ı vecd
6. Baḡr-i mahabbetün der-i ḡalṡānidur semāʿ
Bāzār-ı derd içinde gerek ḡasb ü cūy-ı vecd
7. Ne ḡān-ḡāh bilür ne ḡarābāta meyl ider
Baḡmaz külāh u ḡırḡaya sükkān-ı ḡüy-ı vecd
8. Mestān-ı ʿaşḡa ṡaş atamaz münkir-i fakīh
Hergiz ṡikeste olmadı cām u sebū-ı vecd
9. Muṡrib nola oḡursa bu tārīhi raḡs ile
Devrān Mevlevīlere döndürdi rūy-ı vecd

18. S 73b

İtdi Abdullāh Efendi ʿazm-i dergāh-ı ālā =1095

19. S 73b

Devrān Mevlevīlere döndürdi rūy-ı vecd = 1095

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Vācīz-i fehāma Abdullāh Efendi kim bugün
Ḥāzret-i Ḥakka şehādet eyleyüp olmuş revān
 2. Reşk idüp Nāzik āna tārīh-i mevtin söylemiş
İtdi Abdullāh Efendi sa'ı idüp cāzm-i cinān
-

Mef'ūlü fācīlātü mef'ūlü fācīlün

1. Pāy-ı ferāğı bir ser-i şabr itdi Nāzikī
Şimdi miyān-ı mihri der-āgūş idüp yürür
2. Ümīd ider bu mevsim-i ferhunde-fālde
Mir'at-ı vech-i Ḥakda ruḥ-ı kāmını görür

Fācīlātün fācīlātün fācīlātün fācīlün

1. Ḥamdü-lillāh kim ilāhiyyatı tertīb eyledüm
İsterem kim ola inşāfile manzuru'l-kirām
 2. Cem' ü tertībinde tārīhüm iki vech üzredür
Nāzikā icmāl olubdur lafz-ı Nāzıkdür temām
 3. Tārīh yirine diye rāzī ola İlah
-

20. S 73b

İtdi Abdullāh Efendi sa'ı idüp cāzm-i cinān= 1096

21. S 74a

22. S 74a, Ü 30a, Ö 29b

lafz-ı Nāzik - 1088

(3)-S rāzī ola İlah= 1089

23

Fā'cilātün fā'cilātün fā'cilātün fā'cilün

1. Serv-i nev-hiz-i ma'arif İbn-Ṭabāncāyī kim
Fā'ikü'l-akrān idi bu bāgda bī-iştibāh
2. Görmedi bu şüre-zāra lāyık anı cākıbet
Zīnet-i büstām-ı cennet eyledi şimdi ilāh
3. Māderinden şormuşam sāl-i vefātın Nāzikā
Hasret-i vaşlıyla didi fāzıl Abdullahum āh

24

Māderi feryādıdur ki iki tārīh ola ol
Āh oğlum āh āh fāzıl Abdullahum āh

25

Āhlar çekdüm didüm ben dahi tārīh uram
Fāzıl Abdullah āh āh āh āh āh

23. S 74a

fāzıl Abdullahum = 1093

24. S 74ak

Āh oğlum āh āh = 1095

Fāzıl Abdullahum = 1093

25. S 74ak

Fāzıl Abdullah āh āh āh āh āh = 1095

Rubā'iler

1

Ömrüm ne caceb oldu rezālet hayfā
 Hep işledigüm oldu dalālet hayfā
 Yā Rab bu beyābāna niçün düşdüm ben
 Mecnūn mı idüm k'oldı bu hālet hayfā

2

Evvel ne idi hāy u hışmlar eyā
 Yā kande idi derd ü elemeler eyā
 Bir ehl-i nefes görmedi mi hālimüzi
 Hızrūn ne idi işi o demler eyā

3

İdem nice dünyāya nigāh eyler caceb
 Hurşīd yüzün neyle siyāh eyler caceb
 Kaddümi benüm hamm eyledi bār-ı siyāb
 Uryān ne ister niye āh eyler caceb

4

Bīn rāz açar zār olana nāz-ı habīb
 Rāz olmayıcağ nāz olur rāz-ı habīb
 Zahmı baña merheminden anuñ hoşdur
 Ey bī-haber ez-süz-ı dil ü sāz-ı habīb

1. S 74b

2. S 74b

3. S 74b, 81a

(b) Mihri nice deycūr-ı siyah eyler ola S 81a
 * caceb/ola S81a

4. S 74b, Ü 25a, Ö 25b

(a) olana/-S (d) haber/-S

5

«Aşk āteşi itdi cigerüm gerçi kebāb
 Yanmaқта virübdür baña Hakk kuvvet-i tāb
 Ser-çeşme-i Hızra dahi uğrarsa yolum
 «Ahd eylemişem içmemege andan āb

6

Dünyā didigün senün dilā kār-ı harāb
 İtmez mi «aceb seni dahi zār-ı harāb
 Gördün ki uşul zīr-i hāk olmuşlar
 Hep cümle fūrüg olmada bīmār-ı harāb

7

Gör Nāziki «ālemde dil şād ister
 Vīrānede gezer kendüyi ābād ister
 Ecdādını hāk içre görür cümle türāb
 Cāvid yürür cihānda evlād ister

8

Hürrem bizüz ol demde ki giryān oluruz
 Ābādlaruz kaçan ki vīrān oluruz
 Hayret ki kemālāta nihāyet oldur
 Gör kim bizi bu ma«nide hayrān oluruz

5. S 74b, Ö 26ak

(a) «Aşk/Derd (c) uğrarsa yolum/varırsam eger Ö

6. S 74b

7. S 75a

8. S 75a , Ü 26a, Ö 24b

9

Cārüb-keş-i hāk-i der-i ruhbanuz biz
 Meşşāta-i hacle-gāh-ı cırfānuz biz
 Mahiyyetimüz kimse bizüm fehm itmez
 Allāh bilür nev-āferīde-i imkānuz biz

10

Bin derd irerse āh eylemezüz
 Bin hırmen-i ümīdi tebāh eylemezüz
 İsbāt-i vücūd eylemeyüb kendimüze
 Yarı görürüz gayra nigāh eylemezüz

11

Ey cismi çariyy cāme vü semmürü nefis
 Ey nuṭṭ u fesāhatle semī hulḳı enīs
 Erbāb-ı me'ād içre ḳati müşkil olur
 Saña diyeler nākes ü nā-merd ü hasīs

12

İtmişdi ṭaleb ḳaḳḳile Hāḳḳı hep nās
 Şadık haberi virmiş idi cümle ḳavās
 Maṭlūb eger olmasa muṭlak mechül
 İtmezdi haṭā zerre ḳadar ḳads ü ḳiyās

9. S 75a

10. S 75a

11. S 75a, Ö 24b

(b) nuṭṭ u/nuṭḳı S // enīs/nefis S

(d) Saña diyeler/Namun okındı S

12. S 75a, Ö 27a

(b) cümle/gerçi Ö (c) eger/velī Ö

13

Kendüm arayup eyler idüm cüş u hurüş
 Geh h^vace vü geh garīb ü geh halka-be-güş
 Bir ma^rekede istedigüm buldum kim
 Sermest-i temāşādatur öldüm hāmüş

14

Ummān kanı olmadum anda gavvās
 Meydān kanı düşmedüm anda rakḳās
 Sultān nice luṭf eyledigin söyler idüm
 Açılssa saña harem-i hāsū'l-hās

15

Bir katrece feyz eyledi gördüm Feyyāz
 Bāğumda pür oldı ne kadar varsa hıyāz
 Ta^rbir iderdüm saña bu vākı^rayı
 İtseydi seni şems-i irādet-i ikāz

16

Düşdiyse eger ṭālī^cine necm-i sükūṭ
 İndiyse eger menzilüne kaḫr-ı hūbūṭ
 Dest-i men ü dāmān-ı tü ey Nāzik
 Zinhār dile bulmıya reh-i pāy kunūṭ

13. S 75b, Ü 26b, Ö 27a

14. S 75b, Ü 26b, Ö 27a

(a) olmadum anda/düşmedüm aña Ü,Ö
 (b) düşmedüm/k'olmayam Ü,Ö (c) söyler idüm/söy-
 liyeyin Ü,Ö (d) Açılssa saña/Sana açılursa Ü,Ö

15. S 75b, Ü 26b, Ö 27a

(c) bu/-Ü

16. S 75b, Ü 26b, Ö 27a

(c) ü/-Ü,Ö // -ı tü/niyāz Ü,Ö

17

Envār-ı ezelden ala kāfirler haẓẓ
 Esrār-ı ğazelden bula şā'irler haẓẓ
 Zühbāda İlāhī ne hayāl elvirdi
 Kim bu ikisiden bulmaya münkirlir haẓẓ

18

Her kim ki seni cihāndan eyler terhīb
 Billāh odur reh-ber-i ānā-yı lebīb
 Gör zāhidi dünyāyı nedāmet itdüm
 Zann itdi baña 'ayid ola āna naşīb

19

Söz dinle evkāt anla 'ibāret fehm it
 İnsāfdan ayrılma işāret fehm it
 Güftār ki hālī olmaya söylersen anı
 Billāh büyük zulm ü hasāret fehm it

20

Bu nālelere ğonce-i ra'cnādur bā'is
 Yāhud şanuram bülbül-i şeydādur bā'is
 Bildüm bildüm ki bahār-ı tāze iricek
 Hün-ı ciger ü derūnda sevdādur bā'is

17. S 75b, Ü 26b, Ö 27a

18. S 76a

19. S 76b, Ü 25a, Ö 25b

20. S 76b

21

Ol kibr ü hased kim odur esbābü'l-bahs
 Ādāb komuş nām āna erbābü'l-bahs
 Müşkil bu ki tā terk-i edeb itmeyeler
 Açılmaya bir kimseye ebvābü'l-bahs

22

Fark olmasa bir yirde furāt ile üçac
 Ser-Çeşme-i Hızır olsa nola anda mizac
 Bir dar-ı şifadur ki şabībānı anuñ
 En evvel iderler maraz-ı mevte cilac

23

Ger dilde mahabbet güheri bulsa revac
 Urulsa ayaga nola bin-cevheri tac
 Ey gevher cakliyla bu bazara gelen
 Kıymet-şiken-i lacl olsa caliz ki zucac

24

Allah senün namun olubdur bana ruh
 Zikrunle zuhur itmededur dilde futuh
 Bir metn-i metin oldi gonul safhasi kim
 Bir harfini hadd eyleyemez nice suruh

21. S 77a, Ü 25a, Ö 25b

(a) esbābü'l-bahs/erbābü'l-bahs Ö
 (d) bir kimseye/mollalara Ü,Ö

22. S 77a, Ü 25a, Ö 25a

23. S 77a, Ü 25a, Ö 24a

(b) bin/şad Ü,Ö (c) gevher cakliyla/gevher-i cakli
 ile S

24. S 77a, Ü 25b, Ö 24a

(c) metin/şahih Ü,Ö

25

Mi enār-ı ezel fıra^quma yapıdı bir kāh
 Nān eylediler ehl-i şenīd āna şimāh
 Ağyār gelür ğāyib olur şahnında
 Var eyle tahayyül ne qadar oldu ferāh

26

Şād itmekiçün cenneti itdün ābād
 İstersem eger behiştı itme beni şād
Zikrūnle seni huld-i berīn isterler
Zikrūn qadar olmaz bize hod özge murād

27

Dil-dār iline sefer qadar var mı lezīz
 Andan saña ya haber qadar var mı lezīz
 Cān isteye cānāna fedā olduğunu
 «Āşıklara bu hüner qadar var mı lezīz

28

Ārām bāna kevn ü mekānda yokdur
 Anlarsān eger cān u cinānda yokdur
 Qabrūn nerede eyliyelüm dirler līk
 Ben istedigüm yir bu cihānda yokdur

25. S 77a, Ü 25b, Ö 24a

(b) şenīd/senā' (c) şahnında/şihhatinde S

26. S 77b, Ü 25b, Ö 24a

27. S 78a, Ü 25b, Ö 24a

(d) «Āşıklara/Āşıklar Ö

28. S 78a, Ü 26a, Ö 24b

29

Ne bende o göz var ki cihānda yüzi var
 Ne kimsede ol gūş ki bende sözi var
 Pinhān şū kadar eylemişem kendimi kim
 Bilmem kim cihānuñ gice yā gündüzi var

30

Ādem ki kadem kadem bu dünyāya gelür
 Āsar-ı ilāhīyi temāşāya gelür
 Gel gör bu temāşayı ki muṭlaḳ gāfil
 Āciz bulıcaḳ kendüyi şekvāya gelür

31

Māhī şikemin Yūnusına me'men ider
 Ateş lehebin Halīline gül-şen ider
 Zindānda iken Yūsufı sultān eyler
 Ya k̄üb gözin Yūsuf ile rüşen ider

32

Vāciz kütüb-i muṭteberün var mıdur
 Eya kütübünden haberün var mıdur
 Anı bilürem sende hidāye yokdur
 Tomaruñı bir gör dürerün var mıdur

29. S 78a, Ü 26a, Ö 24b

(b) ki/ - S

30. S 78a

31. S 78a

32. S 78b, Ü 26a, Ö 24b

33

Zinhār dime şöyle olur böyle olur
 Allāh ne isterse hemān öyle olur
 Var ise Hüdā ile işün hācetüni
 Sūz-ı dil ile Hāzretine söle olur

34

Yā Rab kati çok cürm ü günāhum vardur
 Andan diyemem nāle vü āhum vardur
 Dergāha münacāt açıkdur yohsa
 Açılmayacak rūy-i siyāhum vardur

35

Yā Rab bize bu belāyı dünyā nice yir
 Yā hātıra-i şiddet-i ferdā nice yir
 Va edün bu ki bir gün bizi handān idesin
 Eyyām-ı tevakkuf u temennā nice yir

36

Vā ciğ ki direm görmedüm ol yağı kadar
 Dünyāya eaceb geldi mi ol tağı kadar
 Yā Rab dahi şaklar mısın ol zālimi kim
 Dendānı anūn oldı Keşiş Tağı kadar

33. S 78b, Ü 25b, Ö 24a

34. S 78b, Ü 26a, Ö 24b

35. S 78b

36. S 78b, Ö 24ak

(a) yağı/tağı Ö (b) tağı/yağı Ö
 (c) zālimi/kafiri Ö

37

Destünde senün cām görüp Cem şandum
 Engüster-i yâkût ile hâtem şandum
 Kaddünle yüzün kaş u gözün gördüm çün
 Billâh seni bilmedüm âdem şandum

38

Cânânı bilüp şöñra cihānı bildüm
 Dirlerdi cinān bu kez cinānı gördüm
 Buldum talebüm kaçan ki nev-mīd oldum
 Feyze sebeb olmaz imiş el-ān bildüm

39

Ey derdi baña luṭf u keremden akdem
 Ey cümle kerīmāne olan aṣl-ı kerem
 Zahmūñ baña merhemūñden evlā görünür
 Zahm olmasa lāyık mı olurdu merhem

40

Şu denli za'īf itdi Hüdā cism ü tenüm
 Kim zerre kadar tebne olurdu kefenüm
 Bir hardaluñ altında nihān olmuş idüm
 Bir mūr götürdi bile gitdi bedenüm

37. S 79a

38. S 79a

39. S 79a, Ü 27b, Ö 26a

(c) evlā/eşfā Ü,Ö (d) lāyık mı/vācib mi Ü,Ö

40. S 79a, Ü 27b, Ö 26a

41

Mehcūr olayum cihāna ger t̄alib isem
 Vāciḡ gibi ḡi-nūr olayum ṣāhib isem
 Kāfirden o bī-dīni beter buldum ben
 Vāciḡ olayum bu sözde ger k̄azib isem

42

Bu dergehe miskīn ü hirāsan geldüm
 Kendümden uşandum da girizān geldüm
 Geldüm bilürem kim ḡayet acla itdüm
 Hāḡırda ne vuşlat u ne hicrān geldüm

43

Peye o nihān fark-ı çistān eylemezem
 Bi'l-cümle senün ḡayrı beyān eylemezem
 Her bābda carz eylemişem ḡacetümi
 Fetḡ olmasa ḡükmünde ḡümān eylemezem

44

Ben bensem eger ne cānibe yüzüm urayum
 Sen senseñ eger vālih ü ḡayrān ḡurayum
 Bīdār bulunmaz ki bu rü'yayı şoram
 H̄vāba varayum bāri düşümde şorayum

41. S 79a

42. S 79a

43. S 79b

44. S 79b

45

Dil dirler idi dilmemişem neyleyeyüm
 Jeng ü siyehin silmemişem neyleyeyüm
 Bilmem dirisem her günehüm bilmişidüm
 Bildüm dirisem bilmemişem neyleyeyüm

46

Gezdüm yüridüm her yaña insān aradum
 Cān terkin urup cānile cānān aradum
 Her k̄ande ki vardum anda buldum kendüm
 Buldum didigüm kaçan ki hırmān aradum

47

Ben mazhar-ı kudreti ki k̄adir bilürem
 Her mertebeyi H̄azret-i H̄azır bilürem
 Geldüm kapuā zāhire münkād oldum
 Bu dergehi ben dergeh-i zāhir bilürem

48

Hvāce ser-i sāmānı ebed ānlarsın
 T̄ul-i emeli fevz ü meded ānlarsın
 Dehrün kerimi mekr idügin söyleridüm
 Hadesüm şanuram cümle h̄ased ānlarsın

45. S 79b, Ü 27b, Ö 26a

(c) günehüm/günehi Ü,Ö

46. S 79b

47. S 79b

48. S 80a, Ü 28a, Ö 26ak, 26b, 28a

(c) Tahkik iderdüm saña dehrün mekrin Ü,Ö 26b

(d) Müşkil bu ki her pendı h̄ased ānlarsın Ö 26b

(d) Müşkil bu ki hep h̄ased ānlarsın Ü

49

Haffār hele cism-i nizārūm bulsun
 Andan ķazacaķ hāk-i mezārūm bulsun
 Ğassāl şuyunda ğayb olursam eger
 Tā baħr-i muħit iķre ķarūrūm bulsun

50

İsterse felek hākile yek-sān olsun
 İsterse zemīn hem-ser-i keyvān olsun
 Sultān-ı ezel Nāziki ğuy eyledi ķūn
 Ğevġān-ı ķazā öninde ġaltān olsun

51

Hayrān gezdüm cihānda hāmūm hāmūn
 Mihmān oluram hemişe ķāhūn ķāhūn
 Ğaġırmazam illā ki Leylā Leylā
 Kūhsār haber virdi ki Mecnūn Mecnūn

52

Ey ġonceye leb-beste iken āb viren
 Ey nergis-i bīmāra şeker-hvāb viren
 Şol ķıfl-i yetīme feyz-i rahmet eyle
 Ey Dürr-i Yetīme āb ile nāb viren

49. S 80a, Ü 27b, Ö 26a

50. S 80a, Ü 28a, Ö 26b

51. S 80a

52. S 80a

53

Ālemdē kemān-keş isteyüp nām u nişān
 Meydān-ı kaza-hürde çeküp nice kemān
 Ğayetde evkın ilerde arar idi
 Taş degdi anuñ üstine āhir bu cihān

54

Çün böyle binā eyledün eyvānı sen
 Kul eyle hemān kendüne keyvānı sen
 Vāsiz bu cihānda Hızırı yokdur dirsın
 Zabt eyle yürü Çeşme-i Hayvānı sen

55

Tenhā mey içüp haṭib ḥāşā dimesün
 Mey-hāneye gelsün biricik lā dimesün
 Destarı çıkarsun yine ser-germ olsun
 Bu nuṭkumuza efendi kellā dimesün

56

Hem-vāre mücellā ise dās-ı meh-nev
 Kāra yaramaz neyleyeyüm vaḫt-i direv
 Dīhim-i şehūn dūrri zemāne düşse
 Bir sünbüle kim virmeye degmez bir cev

53. S 80b

54. S 80b, Ö 24ak

(a) Çün/Çok Ö

55. S 80b

56. S 80b, Ü 28a, Ö 26b

(a) Hem-vāre/Hem-var u Ü,Ö (d) bir/yek Ü,Ö

57

Şād eyle beni istersen zār eyle
 Nūr eyle yirüm istersen nār eyle
 Geldüm ḡapūna rızq-ı eıyālūn dilerem
 Ben nefsüm için isterisem h̄vār eyle

58

Ey dost şaḡın nāle vü feryād itme
 Şekvāya özün yok yire muṣtād itme
 Feryādun eger benden ise sendendür
 Ey h̄am yūri ḡayrıya isnād itme

59

Yā Rab beni zār ile dil-i āzār itme
 Bīmār olayum hemīşe tek mār itme
 Dünyā baña yüz virse biñ āfet vardur
 Besdür baña idbār hemān bār itme

60

Bād-ı ecel ey h̄vāce eser yād eyle
 Kaşr-ı emeli sen daḡi ber-bād eyle
 Tedbīr ile taḡrīr esīr itdi seni
 Evvel hele sen kendüni āzād eyle

57. S 81a

58. S 81a, Ü 28a, Ö 26b

(d) ḡayrıya/bīhūde S

59. S 81a, Ü 28a, Ö 26b

(b) olayum/olayın Ü,Ö // mār/bār Ü,Ö

(c) virse/gösterse Ü

60. S 81b

61

Yüzden bıragup reng-i ruh-ı eşk-i teri
 Söde kıomadum maşlahat-ı sım ü zeri
 Dördün baña kendi lezzetin bildirdi
 Dermāndan işitmemişidüm bu haberi

62

Efsürde meger eyelemişem cömri telef
 Min-ba'cd rebāb u def ü cām-ı mey ü kef
 Ham-geşte kıadd ü dest tehī kıaldıgımı
 Bir nağme içinde didiler çeng ile def

63

Yir eylemedi dilde ziyāc ile caķar
 «Uķbā ile ne faķr u ne dünyāda metāc
 İflāsa buldum Őu kıadar ciffet kim
 Çekdüm yüzime faķr-ı siyāh ile kınāc

64

Bu sīnede yakdum nice dāğ üstine dāğ
 Gönlünde uyardum nice bir Őu'le çerāğ
 Āhir giderek vālih ü hayrān kıaldum
 Dil-dāra sürāğ oldu baña sonra ferāğ

61. S 81b, Ü 28b, Ö 28a

62. S 82a, Ü 26b, Ö 27a

(b) Āhir mey ü muṭribile idüp cebr-i selef Ü,Ö

63. S 82a, Ü 27a, Ö 27b

64. S 82a, Ü 27a, Ö 27b

(d) sürāğ/ferāğ Ü,Ö // ferāğ/sürāğ Ü,Ö

65

Varlık mı kalur vāsil-ı dergāh olsağ
 Yir var mı meger varmaga güm-rāh olsağ
 Engās hemān bu eilm için yohsa
 Dil-beste kalurdık eger āgāh olsağ

66

Ol rūh ki feyzin bize der-hūr kılduñ
 Sad-rıfık u letāfetle müyesser kılduñ
 Ümmid iderüz hālet-i nez'inde dahi
 Ol rahmet-i zātī ki mukarrer kılduñ

67

Dinle sözüñ az çok eger insān isen
 Cāhil kalayum merd-i sühan-dān isen
 Çün fakr u fenā ehlini inkār itdün
 Bī-dīn olayum eger müselmān isen

68

Bu tekyede da'vet ile mihmān olduğ
 Bīn ni'met ile mağhar-ı ihsān olduğ
 Ümmāna düşüp garķ-ı cisyān olduğ
 Minnet āna kim sezā-yı gufrān olduğ

65. S82a, Ü 27a, Ö 27b

(c) hemān/fakāt Ü,Ö //yohsa/dirligin Ü,Ö

66. S 82a, Ü 27a, Ö 27b

67. S 82a

68. S 82ak

69

Bir cāsū için düşer mi bīmār olmak
 Ya enī zen-i dünyāya giriftār olmak
 Bu h̄vāba düşen cināyet olmayıcağ
 Mümkün mi İlāhī āna bīdār olmak

70

Yārān görirem seyr-i çemenden ġāfil
 Seyrāna çıkar serv-i çemenden ġāfil
 ġāfil dimişem saña ġalat eylemişem
 Eyvāh Eyvāh bennişem benden ġāfil

71

Gezdüm yürädüm deşt ü beyābān gezdüm
 Geh hayrete düşdüm gehī giryān gezdüm
 Bir kerre yolum düşmedi ma'cūrelige
 Ger pest ü ger bülend ü vīrān gezdüm

72

Dāğ-ı dilimüz tāze vü pür-hūn idelüm
 Reng-i ruhımız zerd ü diger-gūn idelüm
 Sultān-ı ġamun çerāğı rūşen olsun
 Anun lākin şem'ini altun idelüm

69. S 82ak

70. S 82b

71. S 82b, Ü 27a, Ö 27b

72. S 82b, Ö 26a

(b) Reng-i ruhımız tāze vü pür-hūn idelüm S

73

Ba dergehe muhtāc u ğarīben ğedüm
 Cūyā-yı şifā-sāz-ı tabīben ğedüm
 Gelmek şerefi bu dergehe hod besdür
 Maħrūmen veyā ehl-i nasīben ğeldüm

74

Biñ derd irerse bize āh itmeyelüm
 Biñ ħirmen-i ümmīdi tebāh itmeyelüm
 İsbāt-ı vücūd eylemeyüp kendimize
 Yari görelüm ğayra nigāh itmeyelüm

75

Allāh baña feyz-i tesellī itdi
 Ğuyā ki dirāht idüm tecellī itdi
 Bildirmişidi denev nūr-ı ezeli
 Pes vākıf-ı esrār-ı tedellī itdi

76

Nāsūt ilinün tükendi berg ü bārı
 Ümmīd iderdüm düşmeye artıķ bārı
 Hal eyledi Ğayyūm beni benden kim
 Bir nesne görünmez gözüme cüz-i bārı

73. S 82b

74. S 82b, Ü 27b, Ö 26a

75. S 83a, Ü 30a, Ö 29b
 (a),(b),(d) itdi/virdi Ü,Ö

76. S 83a, Ü 28b, Ö 28a

(a) tükendi/düküldi Ü,Ö

(d) Gözüme cüz-i bārı/baña illā bārı Ü,Ö

77

Nāzik dili pāk eyledi sā'ī kıldı
 Güftārını hep hüdāya dā'ī kıldı
 Ma'ni ki anuñ keşfine iakān yokdur
 Sihr eyledi gūyā kā rubā'ī kıldı

78

Şandum ki getirdüm kaleme vicdānı
 Bir söz komadum ki söyleyem ben anı
 Vākıf olıcağ haqıkatüm defterine
 Çaldüm yire dīvāne olup dīvānı

79

Ne dār u diyār u ne deyyār var
 Zuhūr-ı haqıķı hemān yār var
 Maḥabbet anuñ ḥüsn anuñ hem cemāl
 Müzāhir olubdur vücūh-ı kemāl

80

Luṭf it bize yā Rab mütesellī olalum
 Müstağrağ-ı envār-ı tecellī olalum
 Esbāb-ı ṭarab bize degil çünki ḥelāl
 Esrār-ı gamuñ indi maḥalli olalum

77. S 83b

78. S 83b

79. Ü 24b, Ö 25a

80. Ü 27b, Ö 26a

Sākī-nāme

Fe cūlūn fe cūlūn fe cūlūn fe cūl

1. Gel ey lāyık-ı bezm-gāh-ı fenā
Bu dergehde dāyim ola gör gedā
2. Gedālar bu dergehde sultān olur
Ki sultān olanlarla yek-sān olur
3. Bunun cāmı a cāmı bīnā ider
Mey-i hābı emvātı ihyā ider
4. Bu bezmūn görürsen egr sākīsın
Aña var kıyas eyle bākīsın
5. Gel ey yār-ı şādık du cā idelüm
O sākīyi görmek recā idelüm
6. O sākīye her kim olur āşinā
Ne işler yanında anūn māsivā
7. Gel ey sākī-i müşfik-i mihribān
Senūn feyzūn olmuş cihāna revan
8. Elünden okim bādeyi nūş ider
Gumūn u humūmı ferāmūş ider
9. Senūn feyzūn olmasa bir nā-tüvān
Ne mümkün idi kim olaydı civān
10. Saña hıżr-ı ferhunde peydür direm
Saña her nefes vech-i haydur direm
11. Saña nūr-ı çeşm-i dil ü cān direm
Saña Çeşme-i Hıżr u Hayvān direm
12. Saña ol kadar hūsn virmiş Cemil
Ki hayrān olubdur saña Cebre'il

13. Nedīm-i elest ü cadīm-i limen
Odur bezm-i cem'ünde hālet bulan
14. Saḅa ḅabb-ı gātī dirüz rāyegān
Bu sözde müşevveşdür ehl-i kemān
15. Degil midür anlar çü huffāş-ı kūr
Ki hurşīd nūrından eyler mufūr
16. Nesīm-i behiştide pür-teb olur
Gül ü yāsemenden mucazzeb olur
17. Olur diyū dile enīs ü nedīm
Melek nāmı anılsa kalur recīm
18. Senün nāmūn ehl-i meveddet bulur
Meveddet içinde delālet bulur
19. Bu macnādan ol kim ola behr-ver
Meveddetde itmez cihāna naẓar
20. Verā-yı cihāna sefer eylesün
Mucaḅmāya andan naẓar eylesün
21. Gel ey sākī remz ü ğarīb eyledüm
ḅavāle bāhil-i nasīb eyledüm
22. Seni gözledüm dürr-i meknūn gibi
Süveydā-yı dilde olan hūn gibi
23. O hūndur ki ḅurbān olubdur saḅa
Anūn sırrı ḅayrān olubdursaḅa
24. Gel ey sākī anlar ki rāzı bilür
Bu sözlerde sūz u güdāzı bilür
25. Temām oldı güftār-ı nāz u niyāz
Bize cām-ı meydür yine çāre-sāz
26. Fenā bezminūn rind-i mahmūriyuz
Şu cālemde biz bir zıl-i şūrīyüz
27. Getür sākī şahbā-yı merd-efkeni
Ki maḅv ola bu nefis ü bu geşteni

28. Yiter itdi da evāyı bu serserī
Nenūn şāhibidür getirsün beri
29. Be-nūr-ı cemāl-i canīmü'l-kerem
Eger cür'ca-veş hāk olursam çi gam
30. Ne hoşdur ki nām u nişān olmaya
Ki cānān ola tā ki cān olmaya
31. Gel ey sākī kim luṭf-ı hayy u kebīr
Senūn nāmūn itdi bize dest-gīr
32. Seni zikr iden mey neşātın bulur
Müberrā cani'l-ālemīn olur
33. Nola vāşıl olsa elünden caķār
Ki nūrun-āla-nūr olur āşikār
34. Gel ey sākī ben rind-i āgehem
Ṭaleb-kār-ı fakr u kef-i kūtehem
35. Türāb olsun ol ser ki devlet diler
Harāb olsun ol dil ki rāhat diler
36. Ne hācet beyāna geĉen rūzigār
Benüm gördigüm hod yeter i'ctibār
37. Ne hācet var āfāķa itmek naẓar
Benüm kendi nefsumde biñ var ciber
38. Humūn sākīyā bir meyūn daḥi bir
Ne özge temāşā ne serdür bu ser
39. İçenler hemişe bu meyden iĉer
Velī her biri bir hevādan geĉer
40. Kimi mest-i fāriĝ kimi hūş-yār
Kimi āna vāşıl kimi şerm-sār
41. Kaẓiyye mişāl-i hās ü lāledür
Ki her biri perverde-i jāledür
42. Gel ey sākī gel biz saña caşıkuz
Ki caşķ u maḥabbetde biz şādıkuz

43. Hayālūn dū-şad hūr u ğilmān deġer
Maḳālūn hezār Āb-ı Hayvān deġer
44. Yeter Nāzikā ke'si kūs eyleme
Uzatma sözi nazm-ı Tūs eyleme
45. Bu meclisde sūz isterüz söz deġil
Gönöldür nazār-gāhımız yüz deġil
46. Gönül bir olur yüze yokdur hisāb
Fe-li-llāhi ḥamdūn ileyhi'l-me'āb (※)

Sāḳī-nāme Ū 18b, Ö 19b

※ Deġişik yerlerdeki toplam sekiz beyit, Arapça, Farsça olduğundan alınmadı.

(46b) Hamd Allah'adır, dönülecek yer odur.

Muṭrib-nāme

Fe c̄ülün fe c̄ülün fe c̄ülün fe c̄ül

1. Gel ey hem-dem ü hem-reh ü hem-mizāc
Bi-ḥamdillāh oldı muvaffaq c̄ilāc
2. Tükendi marāzlar fenā buldı hep
Ser-ā-ser cerāḥat şifā buldı hep
3. Senünle yeniden gelüp c̄āleme
Hisābınca şükr idelüm her deme
4. Fenā emrin itdi c̄ināyet Hüdā
Beḳāya dahi idelüm ilticā
5. Nola ādem için dinilse c̄aşa
c̄Aşa ejder ü ezder olur c̄aşa
6. Bu remzi dürüst ü güzel ānladuñ
Belī bunu sen tā ezel ānladuñ
7. Ezelden bilürdüm naşīb ehlisin
c̄Aceb ihtiyāṭ u nehīb ehlisin
8. Bize çeng ü deff ü gāzeller gerek
Muḡannīlerün hem güzellerün gerek
9. Arayup bulalum niyāz idelüm
Temennā-ya āḡāz u sāz idelüm
10. Bu yol zerrece neng ü nām istemez
Bu yol reh-revi mest ü hām istemez
11. Muḡannī vü kavvāl āmadedür
Velī c̄aşık ister ki āzādedür
12. Benem şimdi ol ṭālib-i kām-rān
Ki cān u cihān der-miyāndur hemān
13. Benem kıymet-i şavt u sāz ānlayan
Benem sırr-ı eş c̄ār u rāz ānlayan

14. Ne idrāk ider anı gāv u ğanem
Muğannī nedür yā nedür nağam
15. Gel ey muṭrib reşk-i nāhid-i çarh
İşitmez misün kār-ı cāvid-i çarh
16. Ne şāmında naķş-ı nūcūm-ı vefā
Ne şubhında bir dem hubūb-ı şabā
17. Kānı çeng ü deff ü nūvāziş kani
Kānı āh u zār u gūzāriş kani
18. Getür cümle sāzı vü demsāzabul
Benüm gibi bir irhā reh-sāz bul
19. Bu meclisde yansın ciger lāle-veş
Yağarsa nola göz yaşı jāle-veş
20. Yeni besteler sāza uysa nola
Şu denli ki tā Zühre duysa nola
21. Gel ey muṭrib-i gül-ruh u meh-cebīn
Hurūş itdi dilden enīn ü hunīn
22. Muğannī zihī huy u hulķ-ı hūsm
Perī-zādesin yā melāksin busın
23. Zemānında bir hāle hāfız hoşā
İki şehri bahş itmiş Sühā
24. İrāk u Hicāz u Nişāburī hem
Şıfāhānı dahī saña virmişem
25. Yanūnda eger şey olaydı bugün
Cihānı virürdüm saña büsbütün
26. Muğannī benüm gibi āzādesin
Ne dünyādasın sen ne aḳbādasın
27. Bugün söyledüm dahī bir nev-ğazel
Serāpā saña gördüm anı maḫal
28. Anı çenge uydur yeni beste kıl
Felek çengisin deng ü işkeste kıl

29. Elinde anuñ defter-i māl ü cāh
Dilümde benüm ezber-i şad-günāh
30. Dilinde anuñ ihtisāb u kitāb
Elümde benüm sāğar-ı lacl-i nāb
31. Ne var muṭribā āh u nāle gibi
Hüner var mı Hakkā havāle gibi
32. Meger ğayr-ı Hakk bir naẓar-geh mi var
Meger sırra ğayrı bir āgeh mi var

Muṭrib-nāme Ü. 2a, *Ö 20b

* Değişik yerlerdeki on beş beyit; Arapça, Farsça olduğundan alınmadı.

2. ve 28. beytler arasındaki kısım *Ö" nüshasında yok.

Mesnevî

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

1. Gel ey maḥlûb-ı maḥbûb-ı ḥaḳîḳî
Eger mi bâ-yedet bâ-men refîḳî
2. Maḥabbet bâdı kim serde vezândur
Bize cânân ilinden armaġândur
3. Bize hâdî odur hem tûṣe-i râh
Ne iḥsândur bu iḥsân Allah Allah
4. Bu yolda tûde çokdur mâsivâdur
Velî bu bâd önünde hep hebâdur
5. Dökübdür perr ü bâlin bunda Anḳâ
Geçip gitdi velî çok bî-ser ü pâ
6. Gel ey hem-râh-ı müṣfiḳ olma ġâfil
Ki vardur yolda nice sedd ü ḥâ'il
7. Bu yolda itdi taḥsîn nice zihîn
Dimişlerdür zihî bî-çâre miskîn
8. Degil midür du'â-yı ḥvace-i dîn
Ki dir Rabbî İtinî fi'l-mesâkin (*)
9. Güzeldür gerçi her dem zıkr-i aḥrâr
Velî bir gün di kim bende nesi var
10. Aḳîm iḥsândur ebrâra maḥabbet
Velî taklîd lâzım ḥubb-ı ṭâḳat
11. Şefâ'at ister ise ümmet ister
Velî ümmet olanda himmet ister
12. Gözünde ḳan olursa eşk-i şâ'ik
O dem oldı şefâ'at saña lâyıḳ

13. Maḥabbet muḫtezāsıdır şefācat
Seversen sünneti eyle ri cāyet
14. Maḥabbet cāyn-ı sünnetdür birāder
Maḥabbet cāyn-ı evveldür muḫarrer
15. Maḥabbet ehlinün çoḫdur nişānı
Biri oldur yolında vire cānı
16. Haber virdi bu da evā üzre Ḳur'an
Muḫaddardur "ḳul in-kāne"yle bürhān
17. Va cāidine budur āhir münebbih
Ki "ḫattā ye'tiyallāhū bi-emrih" (م)
18. Birāder ḳande sen seyrān idersin
Ne hoş ümmetligi āsān idersin
19. Ḥabībullahı sen bildün mi şandun
Gözünden perdeyi sildün mi şandun
20. Bu taḳlīd içre bulduñ çünki kendün
Budur ḫannun ki ḫaḳḳ bildün efendüm
21. Maḥabbet ile ḫabībün ḫubbi yā hū
Ḳıyās itme ki her birisi ayru
22. Hüdāyı kim sever maḫbūbı mevdūd
Ḥabībi kim diler maḫlūbı ma cūd
23. İşit benden saña bir özge cıbret
Ki itmişdi te cılluḳ āna ḳudret
24. Cihānı istemez şıyt u şadāsız
Fesād u fitnessiz sefk ü dimāsız
25. Cihāna bir celālī nāmı düşdi
Nüḫūl-i fitne cümle ḫalka üşdi
26. Şu denli oldı kim lā-cāsımu'l-yevm
Didi ḫavf u hirāsa düşdi her ḳavm

27. O eyyām içre şehr-i mucazzam
İçinde bulunurdu yüz bin âdem
28. Kamû kavm u kabîle akrabâ hep
Kamû yâr u nedîm ü aşdikâ hep
29. Nice molla müderris nice zi-mâm
Hemîşe şohbet ü ülfetde hoş-hâl
30. Meger bunlar münâfıkmiş hemîşe
Adâvetmiş meger bunlar pîşe
31. Biribirine bunlar töhmet itdi
Biribirini katle himmet itdi
32. Meger kaçd itdigi bu şerr ü şûra
Cihân cümle kırıla gitdi tûra
33. İçinde bunlaruñ yok bir müselmân
Ki diye bu midur inşâf u îmân
34. Bunlara kim ki itdi hâkka teblîg
Şarihâ zulm' oldu geşti-i tîg
35. Şehâdet câmın içdi şulh idenler
La'în oldu reh-i zulme gidenler
36. Saña bu vaķayı tafşîl ideydüm
Gözüm yaşın önünde seyl ideydüm
37. Fakîr oldeude buldum ümmeti hep
Ki gördüm zulme halkuñ niyyeti hep
38. Haber aldunsa bu efsâneden sen
Teneffür eyle bu hâneden sen
39. Şu denli halkdan ol kim girizân
Şanasın eyü vaķur idi yek-sân
40. Ezelden hün-ı mazlûmân revândur
Melâ'ik ta'ni hod saña nişârdur

41. Kemāl ehli ezelden de ekaldür
Te'acciüb itmek yārā güzeldür
42. İyüyi arama kendün iyü ol
İyi olur iseñ şonra iyü bul
43. İyi bulmayıcağ iyi olunmaz
Nedür bu sözde hem ma'ni buğunmaz
44. Birāder reh-revī merdānelikdür
Tulūcı evvelā ferdānelikdür
45. Bu şahrālarda güm-geşte firāvān
Bu gavgālarda bī-ḥad-geşte kurbān
46. Şorar yoğ fikir ider yoğ dīde der-hvāb
Uyanur bir gün ammā vaqt-i nā-yāb
47. Ne meydür ḥubb-ı dünyā kim harābı
Getürmez ḥātıra hergiz me'ābı
48. Ne meydür belki cayn-ı zehr-i kätıl
Ki mesti mürde-dıldür ya'ni cāhil
49. Cehālet ḥubb-ı dünyādur dige-r-nī
O kim cāhıldür a'cādur dige-r-nī
50. Pes oldur şāhir ü bātında cāhil
Acēb cāhil ki oldur cayn-ı cātıll
51. Cihandan nefrete sa'cy eyledüm çoğ
Ki anuñ gibi düşmen bir dāhi yoğ
52. Benüm yanumda vallah gümme billah
Fakat sensin hemān nā-merd ü güm-reh
53. Ki aldı dīnüni sevdā-yı dīnār
Seni zünnār idübdür cāşık-ı nār
54. Esīr itdi seni bir köhne cādū
Velī saña nigār-ı tāze meh-rū

55. Şatup hīçe nice gāfil fakīri
Anuñ yirinde sen şimdi esīri
56. Seni dahi fūruht eyler görürsin
Velī ğurbetde çok ağlar yürürsin
57. Seni hıızr-ı huçeste-pey tıyar mı
Meger insān ħisābına koyar mı
58. Bu deşt içre nice miskīn giriftār
Yürür āvāre bilmez kandedür yār
59. Kimi görsin kimi görmüşdi ewvel
Ezelde gör aĥvel yine aĥvel
60. Bu kıtca kıtca ğāyetsiz seferdür
Bunuñ bir kıtcası ancak saĥardur

Mesnevī Ü 21b, Ö 21a

* Ey Rabbim bana fakirliği ver, der. (8b)

(17b) ** "Ĥattā ye'tiyallāhü bi-emrih", Bakara Sūrusi, 109. Ayetden bir bölüm. (Allah'ın emri gelinceye kadar) Çantay, Hasan Basri; Kur'an-ı Hakiim ve Meāl-i Kerim, c.1, s. 35

*** Değişik yerlerdeki toplam on iki beyt; Arapça, Farsça olduğundan alınmadı.

Yükseköğretim Kurumu
1. C
Dokümanlaşma Merkezi